

premier

Cyngor Bwrdeistref Sirol Wreccsam

Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant

2022-2026

Cynnwys

Crynodeb Gweithredol.....	3
1. Cyflwyniad.....	8
2. Methodoleg.....	13
3. Nodi'r Prif Faterion Demograffig ac Economaidd-Gymdeithasol.....	19
4. Trosolwg o'r Ddarpariaeth Gofal Plant Bresennol a Chanlyniadau Arolygon Darparwyr a Gwarchodwyr Plant.....	37
5. Canlyniadau o'r Arolwg Rhieni.....	65
6. Canlyniadau Arolygon Plant.....	86
7. Partneriaeth a Gweithio Trawsffiniol.....	89
8. Ateb i'r Cwestiwn Allweddol.....	93
9. Dadansoddiad o'r Bwlch a Meysydd i'w Gwella.....	95
10. Cynllun Gweithredu.....	96
Atodiad 1: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau.....	102
Atodiad 2: Tablau.....	106

Crynodeb Gweithredol

Mae Deddf Gofal Plant 2006 yn ehangu ac yn egluro mewn deddfwriaeth y rôl hanfodol y mae awdurdodau lleol yn ei chwarae fel arweinwyr strategol wrth ddarparu gofal plant yn lleol. Yr awdurdod lleol sy'n gyfrifol ac yn arwain y gwaith o gydlynu ymdrechion ar draws gwasanaethau i lunio a sicrhau gwasanaethau plant, gan ganolbwyntio'n benodol ar:

- Ofal plant digonol, cynaliadwy a hyblyg sy'n ymateb i anghenion rhieni.
- Gwybodaeth, cyngor a chymorth sy'n ymwneud â gofal plant i rieni, darpar rieni a'r rheini sydd â chyfrifoldeb rhiant neu ofal am blentyn.

Mae rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan adran 26 o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol gynnal Asesiadau Digonolrwydd Gofal Plant ar gyfer eu hardal. Cynhaliodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant rhwng mis Tachwedd 2021 a mis Mehefin 2022, gyda chymorth gan Grŵp Cyngori Premier. Roedd yr asesiad yn seiliedig ar ymchwil sylfaenol a gynhaliwyd drwy nifer o ffurfiau o ymgynghori, gan gynnwys Arolygiaeth Gofal Cymru, data Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth a gwblhawyd gan ddarparwyr gofal plant, arolwg rhieni Llywodraeth Cymru ac arolygon ar-lein gyda chyflogwyr, rhanddeiliaid a phlant.

Mae'r adroddiad hwn ar yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn adlewyrchu'r cyd-destun penodol ar gyfer darpariaeth gofal plant yn Wrecsam, sy'n cyd-fynd â'r 47 ward a'r 3 ardal gymunedol sy'n ffurfio'r sir. Mae crynodeb llawn o brif ganfyddiadau'r ymchwil a'r ymgynghoriad ar ddemograffeg ar gael yn [Atodiad 1](#).

Trosolwg o gyd-destun demograffig ac economaidd awdurdodau lleol

Er mwyn ystyried i ba raddau y gallai fod angen i gynllunwyr gofal plant yn Wrecsam barhau i flaenoriaethu eu hymdrechion i helpu i gychwyn neu ysgogi rhagor o leoedd gofal plant mewn ardaloedd daearyddol penodol ac wedi'u targedu, cynhaliwyd dadansoddiad o gyd-destun demograffig ac economaidd.

Mae'r data diweddaraf am y boblogaeth ar gyfer plant rhwng 0 a 4 oed gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol yn dangos y bydd y grŵp oedran hwn yn gostwng yn raddol, sef gostyngiad o 496 o blant ar draws Wrecsam rhwng 2020 a 2026. Mae hyn yn dilyn y duedd bod cyfraddau genedigaethau yn Wrecsam wedi gostwng o un flwyddyn i'r llall o 2017-2020, o 274. Ar ben hynny, rhagwelir y bydd cyfanswm poblogaeth Wrecsam yn gostwng 1,751 rhwng 2018-2027. Mae hyn yn awgrymu y gall y galw am ofal plant leihau.

Mae'r sir yn dangos rhywfaint o anghysondeb wrth ystyried lefelau diweithdra a phlant mewn aelwydydd hawlwr nad ydynt yn gweithio, yn dibynnu i raddau helaeth ar y ward dan sylw. Canol Wrecsam sydd â'r nifer uchaf o blant sy'n byw mewn aelwydydd sy'n hawlio budd-daliadau diweithdra ar 1,785 o rai 0-18 oed, gyda Quennsway, Wynnstay (o bell ffordd y ddau uchaf ar draws Wrecsam ar wahân i Blas Madog a Choedpoeth) a Chartrelele y rhai uchaf yn yr ardal honno, tra mai Gogledd Wrecsam sydd â'r lleiaf, gyda llefydd fel Marford a Hoseley a'r Orsedd â'r nifer isaf o blant yn byw ar aelwydydd hawlwr di-waith. Er bod y niferoedd hyn yn absoliwt yn hytrach na chymharol, maent yn dal i fod yn arwydd o ardaloedd lle mae llawer, neu ychydig iawn, o blant yn byw mewn cartrefi di-waith. Gallai hyn olygu bod y galw am ofal plant yn is yn y manau hyn nag y dylai fod, oherwydd y rhwystrau o ran angen a fforddiadwyedd.

Yn ôl data gan Ystadegau Cymru, mae 26.5% o boblogaeth Wrecsam yn dweud eu bod yn rhugl yn y Gymraeg. Mae ethnigrwydd plant yn Wrecsam yn weddol debyg i'r cyfartaledd ar gyfer Cymru yn ôl cyfrifiad cenedlaethol 2011, gyda 13% o blant 5 oed a hŷn yn Wrecsam yn nodi eu bod o gefndir Prydeinig heb fod yn wyn.

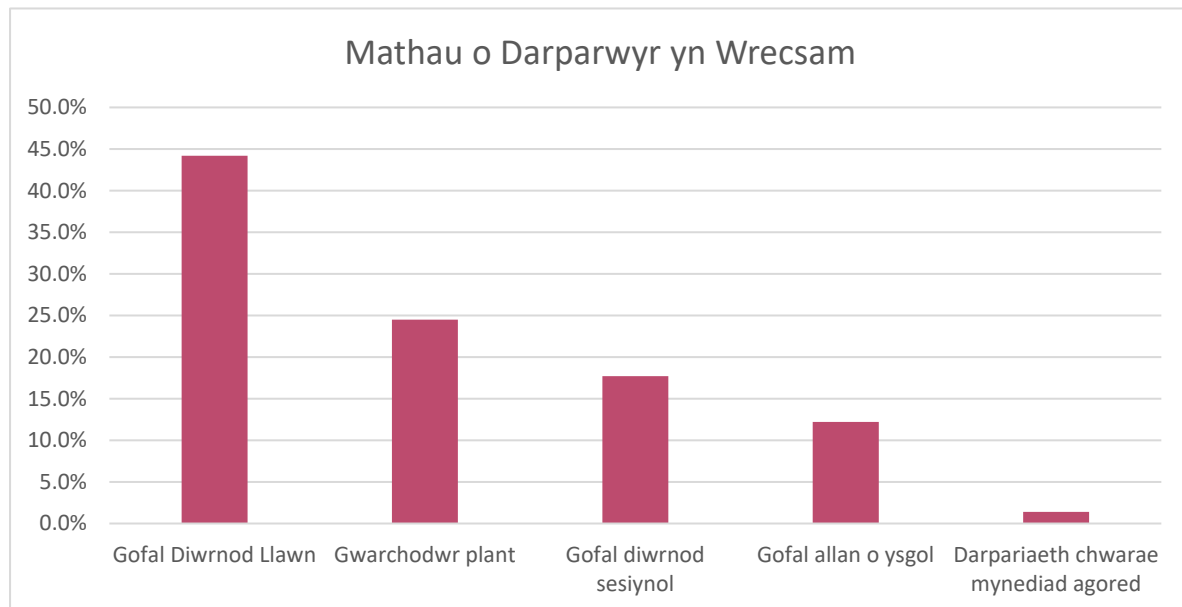
Gall effeithiau COVID-19 a Brexit arwain at ostyngiad yn nifer y bobl sy'n dod i Gymru ac o bosibl arwain at fwy o bobl yn gadael yn hytrach na dod i mewn, gan arwain at allfudo net negyddol. Mae'r rhesymau posibl dros hyn yn niferus. Yn gyntaf, mae Arsyllfa Mudo Rhydychen yn dadlau, gan fod System Mewnfudo Seiliedig ar Bwyntiau newydd y DU yn gosod mwy o gyfyngiadau ar nifer y gweithwyr UE â llai o sgiliau sy'n cael dod i'r DU, y bydd hyn yn debygol o gyfrannu at ostyngiad mewn mudo a allai effeithio ar awdurdodau lleol fel Wrecsam.

Mae Cynllun Datblygu Lleol Wrecsam yn cynnig datblygu 6,250 o gartrefi newydd hyd at 2028. Y wardiau neu'r aneddiadau sydd â'r nifer fwyaf o anheddau y disgwylir iddynt gael eu hadeiladu yw Rhosddu, Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Llai a Rhiwabon. Mae'n bosibl, er gwaethaf gostyngiad cyffredinol yn y boblogaeth ar draws Wrecsam, y gallai'r galw am ddarpariaeth gofal plant yn y dyfodol gynyddu yn yr ardaloedd hyn wrth i deuluoedd newydd symud i'r datblygiadau.

Gwelwyd bod gan Wrecsam 15.4% o ddisgyblion gyda rhyw fath o Anghenion Dysgu Ychwanegol, roedd hyn yn uwch na'r tair sir gyfagos, Sir y Fflint, Sir Ddinbych a Phowys. Roedd hefyd yn uwch na'r Cyfartaledd Cenedlaethol.

Crynodeb o'r ddarpariaeth sydd ar gael

Pan gwblhawyd y Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth, roedd y cyflenwad o ofal plant yn Wrecsam fel a ganlyn:

Mathau o Darparwyr yn Wrecsam

Mathau o Darparwyr yn Wrecsam	%
Gofal Diwrnod Llawn	44.2%
Gwarchodwr plant	24.5%
Gofal diwrnod sesiynol	17.7%
Gofal alln o ysgol	12.2%
Dapariaeth chwarae mynediad agored	1.4%

Math o Ofal Plant	Cofrestredig	Wedi'i atal	Anghofrestredig/Cynllun Cymeradwyaeth Gwirfoddol
Lleoliadau Gofal Dydd Llawn	66	0	0
Gwarchodwyr Plant	46	6	0
Gofal y tu allan i'r Ysgol (Mae gofal y tu allan i'r ysgol yn cynnwys clybiau cyn ysgol, clybiau ar ôl ysgol a chlybiau gwyliau)	22	0	22
Gofal Dydd Sesiynol	28	0	0
Crèche	0	0	0
Nanis	0	0	0
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	2	19	0
Sesiynau heb fod yn rheolaidd	0	0	1
Cyfanswm	164	25	23

Y prif bwyntiau o ran y defnydd presennol/galw yn y dyfodol

Yn ôl canfyddiadau data Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth 2021, mae lefelau uchel o swyddi gwag ym maes gofal plant yn Wrecsam, gyda 2,296 o swyddi gwag ar draws y Fwrdeistref Sirol. Mae'r rhan fwyaf o'r swyddi gwag hyn ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol a darpariaeth gofal dydd llawn yn y drefn honno. Y wardiau sydd â'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol yw Grosvenor, Holt a Brynyffynnon; ar gyfer gofal dydd llawn, y wardiau sydd â'r nifer uchaf o swyddi gwag yw Owrtyn (145), Bryn Cefn (83), Parc Borrass (51), a Holt (50). Ar hyn o bryd, mae nifer sylweddol o swyddi gwag ar gyfer Lleoliadau Addysg Gynnar (330).

Yn ôl data a gasglwyd o'r SASS, ar hyn o bryd mae 195 o blant ar restr aros am ofal plant ledled Wrecsam. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn aros am ofal hanner diwrnod neu ofal diwrnod llawn. Y ward gyda'r nifer uchaf a mwyaf arwyddocaol o blant ar restr aros, ar gyfer gofal hanner diwrnod (PM), yw Grosvenor gyda 65 o blant. Er bod nifer fach o blant hefyd ar restr aros ar gyfer Lleoliad Addysg Gynnar, mae lefel uchel o swyddi gwag, sy'n awgrymu y gall rhai rhieni fod yn aros am le mewn lleoliad neu fath penodol o leoliad.

Mae'r rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant yn y sir wedi cofrestru ar hyn o bryd i ddarparu'r Cynnig Gofal Plant i blant 3-4 oed ac ar hyn o bryd mae 26 o ddarparwyr sy'n cael cyllid i ddarparu darpariaeth Dechrau'n Deg. Graddlwyd canran uchel o ddarpariaeth gofal plant yn 'Dda' neu'n 'Rhagorol' o ran ansawdd y gofal ac mae'r rhan fwyaf o rieni wedi dweud eu bod yn hapus gydag ansawdd y gwasanaeth y maent yn ei dderbyn. Dim ond 4 darparwr sydd wedi cael gradd 'Digonol' mewn 2 faes neu fwy, ac mae pob un ohonynt wedi'u lleoli yng Ngogledd a De Wrecsam.

Nid yw'r rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam yn rhugl yn y Gymraeg. Dywedodd 12 o'r 147 lleoliad a arolygwyd eu bod yn siarad Cymraeg yn bennaf ar hyn o bryd. Mae 20 allan o 147 ar hyn o bryd yn darparu Cynnig Gweithredol Yr Iaith Gymraeg. Mae'r lleoliadau hyn sy'n cynnig darpariaeth Gymraeg wedi eu lleoli ledled y sir yn Grosvenor, Hermitage, Rhosnesni, Coedpoeth, Dwyrain a De Gwersyllt, Gogledd Gwersyllt, Cefn a Phant. Mae hyn yn awgrymu bwlch posibl o ran y ddarpariaeth Gymraeg yng ngoleuni canran y boblogaeth sy'n dweud eu bod yn siarad Cymraeg yn rhugl

O dymor yr haf 2021, nodwyd yn ffurfiol bod gan 329 o blant Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anabledau le gofal plant cofrestredig yn Wrecsam. Nid yw'r rhan fwyaf o ddarparwyr yn gofalu am unrhyw blant sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ar hyn o bryd er bod gan dros ddau o bob pump o ddarparwyr o leiaf un plentyn sydd wedi cofrestru gyda'u darpariaeth sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anabledau.

Roedd gwahaniaethau ymysg darparwyr sy'n dweud eu bod wedi'u hyfforddi neu'n gymwys i ofalu am blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Roedd data o'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth yn dangos bod gan y rhan fwyaf o ddarparwyr gofal dydd llawn, darparwyr gofal y tu allan i'r ysgol a darparwyr gofal dydd sesiynol drefniadau ar waith i ddarparu ar gyfer plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anghenion meddygol cymhleth. Fodd bynnag, roedd nifer y gwarchodwyr plant a ymatebodd mai eu cyfrifoldeb hwy oedd gwneud y trefniadau hynny yn sylweddol is.

Er mai'r amser dechrau mwyaf cyffredin ar gyfer darparwyr gofal plant oedd cyn 8am, ychydig iawn o leoliadau oedd yn cynnig gofal plant ar ôl 6pm. Ar hyn o bryd, dim ond 4 darparwr sy'n cynnig gofal plant gyda'r nos ar ôl 6pm, yn Grosvenor, Maesydre, Brychdyn Newydd ac Esclusham. Mae llai yn darparu gofal dros nos yn y sir ar hyn o bryd, sef dau. Mae un yn Rhosnesni a'r llall yn Dwyrain a De Gwersyllt. Dim ond dau ddarparwr sy'n darparu gofal plant ar benwythnosau ar hyn o bryd, yn Ne a Chanol Wrecsam.

Mae COVID-19 wedi cael effaith sylweddol ar wasanaethau yn gyffredinol dros y 2 flynedd ddiwethaf, o ganlyniad i gau busnesau nad ydynt yn hanfodol a phobl yn gweithio gartref. Dywedodd y rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant yn yr ardal eu bod wedi cau dros dro yn ystod y pandemig, gydag 8% yn dweud mai dim ond am 6 mis arall y byddent yn gallu rhedeg eu darpariaeth o ganlyniad. Ymatebodd nifer sylweddol o ddarparwyr bod llai o hyfforddiant ar gael oherwydd y cyfyngiadau, gyda'r mwyafrif yn dweud nad oeddent yn gallu cwblhau rhai cymwysterau fel un o'r effeithiau niweidiol.

Y prif rwystrau i ddarpariaeth gofal plant a mynediad at ofal plant

Y rhwystrau mwyaf i gael gofal plant a nodwyd gan rieni a ymatebodd i arolwg Llywodraeth Cymru oedd tarfu ar swyddi presennol a wynebu problemau wrth geisio cael swydd newydd, oherwydd nad oeddent yn gallu cael gofal plant ar adegau priodol.

Dyweddod rhieni sydd â phlant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol fod diffyg fforddiadwyedd, hyblygrwydd a lleoliad yn broblemau allweddol wrth chwilio am ddarpariaeth gofal plant. Ar gyfer teuluoedd sy'n siarad Cymraeg, soniwyd yn benodol am gost, pellter, diffyg hyblygrwydd, a diffyg darpariaeth cyfrwng Cymraeg fel rhwystrau allweddol i ddarpariaeth gofal plant.

Derbyniwyd 296 o ymatebion gan rieni/gofalwyr ar draws Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, sy'n cynrychioli 2.1% o'r holl ymatebwyr ledled Cymru. Er bod nifer yr ymatebion gan rieni/gofalwyr wedi cynyddu 27.6% ers yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant blaenorol, dim ond cyfran fach o'r 135,466 o drigolion y sir yw'r ymatebwyr i'r arolwg ar-lein, ac felly dylid cydnabod cyfyngiadau'r data isod.

Anghenion/bylchau heb eu diwallu

O'r ymchwil a gynhaliwyd drwy'r Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant, mae'r bylchau canlynol sy'n dod i'r amlwg yn y sector gofal plant yn Wrecsam wedi cael eu nodi. Mae Cynllun Gweithredu wedi cael ei ddatblygu sy'n mynd i'r afael â'r bylchau hyn a bydd crynodeb o'r camau gweithredu arfaethedig yn cael ei gynnwys yn fersiwn terfynol yr adroddiad hwn.

Posibilrwydd o ddiffyg darpariaeth Gymraeg

Yn ôl data SASS, nid oes gan y rhan fwyaf o ddarparwyr aelod o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg. Dywedodd 12 lleoliad eu bod yn siarad Cymraeg yn bennaf a dywedodd 20 eu bod yn cynnig y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg. Mae'r lleoliadau hyn i gyd wedi'u lleoli yn yr un 8 ward (Trefnydd, Hermitage, Rhosnesni, Coedpoeth, Dwyrain a De Gwersyllt, Gogledd Gwersyllt, Cefn, a Phant). Mae diffyg darpariaeth cyfrwng Cymraeg hefyd yn duedd sy'n bodoli yn nata'r arolwg rhieni. Dywedodd 22 o rieni y byddent yn hoffi cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ond nad oeddent yn gallu gwneud hynny oherwydd diffyg darpariaeth. Byddai hyn yn awgrymu bod bwlch yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Effaith y pandemig

Nododd llawer o ddarparwyr nad oeddent yn gallu cael gafael ar hyfforddiant yn ystod y pandemig, ac roedd bron i un rhan o ddeg o ddarparwyr yn teimlo na fyddent yn gallu cynnal eu busnes yn ariannol y tu hwnt i'r 6 mis nesaf. Roedd llawer o ddarparwyr yn ansicr ynghylch sefydlogrwydd eu darpariaeth gofal plant yn y dyfodol. Bydd effaith y pandemig yn cael ei theimlo ar draws pob sector am gyfnod sylweddol, ac efallai y bydd angen i ddarparwyr gael gafael ar hyfforddiant, adnoddau neu gyllid ychwanegol er mwyn sicrhau nad yw hyn yn cael effaith negyddol ar y sector gofal plant yn Wrecsam. Nid oedd ymgynghori â phlant yn ddigon sylweddol i ddod i gasgliadau ynghylch effaith y pandemig ar farn plant am ofal plant.

1. Cyflwyniad

Grŵp Cyngori Premier (PAG) i gyflwyno Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ym mis Ebrill 2022. Comisiynwyd yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant hwn i ddiweddarau canfyddiadau Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2017, yn unol â gofynion Llywodraeth Cymru. Roedd yr asesiad yn seiliedig ar ymchwil sylfaenol a gynhaliwyd drwy nifer o ffurfiau o ymgynghori, Arolygiaeth Gofal Cymru, data Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth a gwblhawyd gan ddarparwyr gofal plant ac arolygon ar-lein gyda rhieni a phlant.

Mae'r adroddiad hwn ar yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant yn adlewyrchu'r cyd-destun penodol ar gyfer darpariaeth gofal plant yn Wrecsam yn hydref 2021. O ystyried hyn, mae'r adroddiad hwn yn ceisio deall yr angen am leoliadau gofal plant, yn ogystal â'r galw gan rieni am leoedd ar lefel leol.

1.1 Y cyd-destun strategol ar gyfer digonolrwydd gofal plant

Fel un o ofynion [Rheoliadau Deddf Gofal Plant 2006 \(Asesiadau Awdurdodau Lleol\) \(Cymru\) 2016](#), mae awdurdodau lleol yn paratoi asesiadau o ddigonolrwydd darpariaeth gofal plant (Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant) yn eu hardal bob pum mlynedd a gofynnir iddynt adolygu'r rhain.

Mae'r Ddeddf yn ehangu ac yn egluro mewn deddfwriaeth y rôl hanfodol y mae awdurdodau lleol yn ei chwarae fel arweinwyr strategol wrth ddarparu gofal plant yn lleol. Mae Deddf 2006 yn atgyfnerthu'r fframwaith y mae awdurdodau lleol eisoes yn gweithio o'i fewn – mewn partneriaeth â'r sector preifat, gwirfoddol, annibynnol, cymunedol a'r sector a gynhelir – i lunio a sicrhau gwasanaethau plant ac mae'n canolbwyntio'n benodol ar ddarparu gofal plant digonol, cynaliadwy a hyblyg sy'n ymateb i anghenion rhieni. Mae hwn yn gam angenrheidiol tuag at sicrhau darpariaeth gofal plant ddigonol, gan alluogi awdurdodau lleol i ganfod bylchau a sefydlu cynlluniau gweithredu i ddiwallu anghenion gofal plant rhieni sydd angen gweithio neu hyfforddi.

Wrth i gyfyngiadau COVID-19 cenedlaethol gael eu llacio o ddiwedd 2021 ymlaen, mae llawer o ddarparwyr gofal plant wedi dychwelyd i'w swyddogaethau rheolaidd yn ofalus yn unol â'r canllawiau cenedlaethol. Yn ystod y chwech i 12 mis nesaf, y cwestiwn allweddol i'r sector gofal plant fydd faint o adferiad fydd yn y galw am ofal plant, a pha mor gyflym fydd yn dychwelyd i normalrwydd llwyr, wrth i gymorth y llywodraeth gael ei ddiddymu'n raddol. Mae'n bwysig cydnabod y gall llawer o ddarparwyr godi ffioedd ac addasu eu model busnes i leihau costau, neu mewn rhai achosion adael y farchnad yn gyfan gwbl i ddelio â'r risgiau tymor byr a chanolig hyn.

Bu cynnydd yn y galw am ofal plant, gan fod rhieni a gofalwyr wedi cael trafferth sicrhau digon o leoedd gofal plant, yn benodol ar gyfer y cyfnodau y tu allan i oriau ysgol i ategu eu swyddi.

Mae arwyddion bod y sector yng Nghymru yn sefydlogi ac yn adfer ar ôl y gwaethaf o'r pandemig. Mae hyn yn cael ei adlewyrchu yn yr asesiad lle dywedodd y rhan fwyaf o ddarparwyr nad ydynt yn teimlo y bydd yr effaith yn para am fwy na 12 mis a'r disgwyliad yw y bydd COVID-19 wedi arwain at batrymau galw newydd am ofal plant, sy'n cael eu sbarduno gan y newidiadau ehangach y mae'r pandemig wedi'u gwneud i bob agwedd ar fywyd teuluol.

Mae'r asesiad wedi hysbysu Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam o'r sefyllfa bresennol o ran cyflenwad a galw'r sector gofal plant ac unrhyw feysydd gwella a amlygwyd sydd wedi ffurfio sail i'r cynllun gweithredu y bydd yr awdurdod yn ei weithredu i wella gofal plant ar draws y sir.

1.2 Asesiad digonolrwydd blaenorol Wrecsam (2017-2021)

Yn 2017, cynhaliwyd ymarfer ymgynghori i ganfod barn rhieni a gofalwyr yn Wrecsam ynghylch gofal plant. Drwy gymysgedd o waith maes a holiaduron strwythuredig, gofynnwyd am farn rhieni a gofalwyr ynghylch argaeledd a hygyrchedd gofal plant.

Rhodddwyd cyhoeddusrwydd i arolwg electronig i holl rieni plant Wrecsam drwy Eich Llais Wrecsam. Anfonwyd holiaduron yr ymgynghoriad hefyd at ysgolion, lleoliadau gofal plant a thrwy bartneriaid EYDCP i'w dosbarthu i rieni. Cynhaliodd Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam hefyd gyfres o ddigwyddiadau ymgynghori mewn ardaloedd lle nodwyd nifer isel o ymatebion er mwyn rhoi persbectif mor eang â phosibl. Derbyniwyd cyfanswm o 232 o ymatebion, a oedd yn cynrychioli 345 o blant. O'r 345 o blant hyn, roedd gan 100 ryw fath o nam neu anabledd a nodwyd. Ychwanegwyd at yr arolygon hyn hefyd drwy grwpiau ffocws dan arweiniad Tîm Gofal Plant WFIS.

Ar ben hynny, cafodd yr ymgynghoriad â rhanddeiliaid ei gwblhau drwy nifer o ffynonellau a oedd yn adrodd ar lefelau'r galw am yr asesiad hwn. Ymgynghorwyd â chyflogwyr drwy gyfrwng digwyddiadau rhwydweithio, yn ogystal â thrwy ymgynghori â fforymau cyflogwyr ar draws y ddwy fenter fach yn ogystal â chyflogwyr mawr o Ystâd Ddiwydiannol Wrecsam. Cafodd plant yn Wrecsam eu cynnwys drwy gwblhau Asesiad Digonolrwydd Cyfleoedd Chwarae 2016. Penderfynodd EYDCP fod canfyddiadau'r ymchwil hwn yn gynrychioladol at ddibenion CSA 2017, gan fod y dull a ddefnyddiwyd gan Dîm Datblygu Chwarae Wrecsam yn gadarn ac yn eang wrth iddo gael ei gwblhau. Ymgynghorwyd hefyd â theuluoedd o grwpiau penodol o'r gymuned drwy grwpiau ffocws wedi'u targedu.

Roedd yn ofynnol i holl ddarparwyr gofal plant cofrestredig Arolygiaeth Gofal Cymru lenwi ffurflen Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth ar-lein. Cafodd lleoliadau sy'n darparu gofal yn ystod y tymor eu cyfarwyddo i lenwi'r ffurflen yn ystod mis Hydref 2016.

Yr her allweddol wrth gynnal yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant hwn oedd sicrhau cywirdeb y data. Yn anffodus, roedd y gyfradd ymateb i'r holiadur rhieni yn isel iawn gyda'r adborth yn rhoi sylwadau ar hyd a chymhlethdod y fformat. Ar gyfer yr arolwg darparwyr, roedd y data yn yr atodiadau'n anghyflawn gan fod llawer wedi methu ag ateb rhai o'r cwestiynau yn y SASS ac roedd yn amlwg eu bod, mewn rhai achosion, wedi camddehongli cwestiynau ac wedi darparu atebion anghyson. Yn ogystal, y set ddata a ddarparwyd drwy'r broses SASS oedd un o elfennau mwyaf heriol cynhyrchu'r asesiad hwn. Cyflwynwyd y data mewn fformat a oedd yn gofyn am lefelau afresymol o fformatio a thrin er mwyn gallu ei ddadansoddi mewn modd rhesymol. Felly, teimlwyd yn Wrecsam bod yr heriau a ddaeth yn sgil dadansoddi data SASS yn anorchfygol gan arwain at ganlyniadau annibynadwy.

Mae'n werth nodi bod y cyfraddau ymateb i'r SASS a'r ymgynghoriad arall a gynhaliwyd yn ystod CSA 2017 yn isel ac felly efallai nad ydynt wedi bod yn gwbl gynrychioladol o ofal plant yn Wrecsam bryd hynny. Dyma ganfyddiadau ac argymhellion allweddol Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant 2017:

- Yn gyffredinol, yn Wrecsam roedd digon o leoedd gofal plant i ateb y galw, gan gynnwys y galw am ofal plant cyfrwng Cymraeg, yn 2017.
- Gallai pob plentyn ag anghenion ychwanegol gael gofal plant priodol yn Gymraeg ac yn Saesneg.
- Roedd y sefydliadau yn defnyddio hunan arfarnu ac adborth yn effeithiol er mwyn deall eu cryfderau a'u gwendidau.

- Ar adeg y CSA blaenorol, roedd gwybodaeth effeithiol yn Gymraeg ac yn Saesneg ar gael i bawb am ofal plant yn Wrecsam.
- Roedd sector gofal plant Wrecsam yn sefydlog ac yn darparu gofal plant o ansawdd uchel, gan ateb gofynion yr ardal yn 2017.
- Roedd cymorth cynllunio busnes effeithiol yn cael ei ddarparu i'r sector gofal plant.
- Yr ardaloedd lle'r oedd angen datblygu mwy o ofal plant a mwy o gynaliadwyedd oedd y rhai gyda chyflenwad isel a galw uchel – Brynyffynnon, Coedpoeth, Dwyrain a De Gwersyllt, Maesydre, Pant, a Whitegate.
- Yr ardaloedd lle mae'n annhebygol y byddai'r farchnad yn datblygu lleoedd gofal plant oedd y rhai â chyflenwad isel a galw isel. Y rhain oedd Cefn, Dyffryn Ceiriog, Gwenfro, Little Acton, Llai, Penycae, Queensway, a Wynnstay.
- Yr ardaloedd lle'r oedd y farchnad yn fwyaf tebygol o fod yn weithredol a grymoedd y farchnad yn bodloni'r cyflenwad heb fawr ddim ymyrraeth bellach oedd y rhai â chyflenwad uchel a galw canolig neu uchel – Bronington, Dwyrain a Gorllewin Gresfordd, a Llangollen Wledig.
- Roedd ardaloedd â chyflenwad uchel a galw isel yn debygol o gael digon o ofal plant. Roedd yn bosibl bod gorgyflenwad yn rhai o'r ardaloedd hynny (Acton, Bryn Cefn, Grosvenor, Owrtyn, a'r Orsedd).
- Tynnodd y CSA blaenorol sylw at y ffaith bod angen datblygiadau sylweddol er mwyn gwella lefelau gofal plant yn wardiau Cartrefle, Queensway, Smithfield, Whitegate a Wynnstay a chodi'r lefelau i fyny i gyfartaledd Wrecsam. Fodd bynnag, oherwydd y cyfraddau diweithdra uchel yn y wardiau hyn, ni fyddai datblygiadau gofal plant pellach yn yr ardaloedd hyn wedi bod yn gynaliadwy.
- Mewn ardaloedd fel Grosvenor, Owrtyn, a'r Orsedd, lle ceir cyflenwad uchel o ofal plant ond lefel isel o alw, roedd potensial i ddatblygu ymhellach, gan y gallai hyn fod wedi golygu bod rhieni o'r tu allan i'r ardaloedd hyn yn cael gofal plant yn y wardiau hyn.
- Efallai fod bylchau yn y math o ofal plant wedi bod yn effeithio ar lai o deuluoedd na fforddiadwyedd a bylchau mewn amser; y prif fater oedd dewis gofal plant yn hytrach na'r angen am fwy o leoedd.
- Nid oedd ansawdd y ddarpariaeth ychwaith yn fwelch mawr yn Wrecsam, gyda nifer sylweddol o rieni'n fodlon ar y cyfan ag ansawdd y ddarpariaeth adeg y CSA diwethaf.

1.3 Y farchnad gofal plant o'i chymharu â'r asesiad digonolrwydd diwethaf

Ers yr asesiad digonolrwydd diwethaf, mae Wrecsam wedi adrodd bod y darparwyr cofrestredig canlynol yn darparu gwasanaethau yn y sector gofal plant: (Arolygiaeth Gofal Cymru, Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth 2021).

- Lleoliadau Gofal Dydd Llawn: 66
- Gwarchodwyr Plant: 46
- Darpariaeth y tu allan i'r ysgol: 22
- Gofal Dydd Sesiynol: 28
- Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored: 2

- Crèche: 0
- Nanis: 0

Mae hyn yn golygu bod cyfanswm o 164 o ddarparwyr cofrestredig. Adroddir hefyd bod 22 o ddarparwyr heb eu cofrestru y tu allan i'r ysgol ac un darparwr anghofrestredig sy'n cynnig sesiynau ad hoc. Mae hyn yn golygu bod cyfanswm o 186 o ddarparwyr cofrestredig a heb eu cofrestru.

Yn ôl CSA diwethaf Wrecsam, ym mis Ionawr 2017 cofnodwyd 318 o leoliadau gofal plant gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam, a oedd yn cynnwys darpariaeth gofrestrdig ac anghofrestredig. Mae hyn yn dangos bod gostyngiad wedi bod yn nifer y gosodiadau.

- Lleoliadau Gofal Dydd Llawn: 28
- Gwarchodwyr Plant: 66
- Darpariaeth y tu allan i'r ysgol: 109
- Gofal Dydd Sesiynol: 80
- Darpariaeth gwyliau: 35
- Crèche: 0
- Nanis: 0

Dengys y ffigurau uchod fod nifer y darparwyr gofal dydd llawn wedi cynyddu'n sylweddol ers 2017 o 38, tra bod nifer y gwarchodwyr plant, lleoliadau gofal dydd sesiynol a'r ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol wedi gostwng 20, 52 a 65 yn y drefn honno.

Dylid nodi bod rhai o ddarpariaethau y tu allan i ysgol cyn y pandemig a gynhwyswyd uchod yn glybiau brechwast heb eu cofrestru, sydd wedyn wedi cau oherwydd newid yn y trefniadau cyllido. Yn ogystal, mae nifer o leoliadau y tu allan i'r ysgol bellach wedi cofrestru fel lleoliadau gofal dydd llawn. Ar ben hynny, mae lleoliadau eraill wedi uno, lle mae dau neu dri rhif cofrestru ar wahân wedi dod yn un cofrestriad.

Y darlun cyffredinol, fodd bynnag, yw bod 4891 o leoedd gofal plant cofrestredig mewn lleoliadau gofal sesiynol, gofal dydd llawn, gwarchodwyr plant a gofal plant yn ystod gwyliau ar gael yn Wrecsam yn 2017, ac yn 2022 mae 4040 erbyn hyn, sy'n cynrychioli gostyngiad bach.

Gofal Plant a Ariennir yng Nghymru

Yng Nghymru, mae amrywiaeth o hawliau wedi'u hariannu ar gael i gefnogi rhieni/gofalwyr gyda chost gofal plant. Mae'r rhestr ganlynol yn nodi'r gwahanol fathau o hawliau a ariennir sydd ar gael ledled Cymru.

Y Cyfnod Sylfaen (h.y. Hawl Gynnar/Meithrinfa Ysgol)

Hyd at 12.5 awr yr wythnos i blant 3–4 oed

Mae gan bob plentyn 3-4 oed hawl i gael hyd at bum tymor addysg Blynyddoedd Cynnar rhan-amser cyn dechrau addysg orfodol. Cynigir hyn mewn cymysgedd o leoliadau a ariennir, gan gynnwys grwpiau chwarae, Cylch Meithrin, ysgolion a meithrinfeydd dydd.

Cynnig Gofal Plant Cymru

Hyd at 20 awr ychwanegol yr wythnos i blant 3–4 oed

Mae rhai plant yn gymwys i dderbyn hyd at 20 awr yr wythnos o ofal plant wedi'i ariannu o ddechrau'r tymor ar ôl eu trydydd pen-blwydd.

Dechrau'n Deg

Ar hyn o bryd, mae rhai pobl ifanc 2 oed yng Nghymru yn gallu cael 12.5 awr yr wythnos o ofal plant wedi'i ariannu fel rhan o'r cynllun Dechrau'n Deg. Mae Dechrau'n Deg yn darparu gofal plant o safon sy'n cael ei gynnig i rieni/gofalwyr pob plentyn cymwys am 2.5 awr y dydd, 5 diwrnod yr wythnos am 39 wythnos y flwyddyn. Rhaid i blant cymwys breswyllo mewn ardal Dechrau'n Deg i dderbyn y cyllid hwn; codau post sy'n pennu hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi y bydd Dechrau'n Deg yn cael ei ehangu fesul cam er mwyn cynnwys pob plentyn 2 oed ledled Cymru yn y pen draw. Bydd Cam 1 yn cynyddu ardaloedd targed Dechrau'n Deg i gyrraedd hyd at 2,500 o blant rhwng 0 a 4 oed ledled Cymru o fis Medi 2022 ymlaen.

Elfen Gofal Plant y Credyd Cynhwysol

Efallai y bydd rhieni/gofalwyr yn gallu hawlio hyd at 85% o gostau gofal plant yn ôl os ydynt yn gymwys i gael Credyd Cynhwysol. Fel arfer, bydd angen i ymgeiswyr fod naill ai'n gweithio neu'n cael cynnig swydd.

Gofal Plant Di-dreth

Pan fydd rhieni/gofalwyr yn cofrestru ar gyfer cyfrif gofal plant di-dreth, am bob £8 y maent yn ei dalu i mewn, bydd y llywodraeth yn talu £2 i dalu i'r darparwr gofal plant. Gall rhieni/gofalwyr dderbyn hyd at £500 bob tri mis (hyd at £2,000 y flwyddyn) ar gyfer pob plentyn i'w helpu gyda chostau gofal plant.

Cymorth i Fyfyrrwyr

Os yw rhiant/gofalwr yn mynychu cwrs llawn neu ran-amser ac yn derbyn cyllid myfyrrwyr israddedig a bod ganddo o leiaf un plentyn dan 15 oed sy'n ddibynnol yn ariannol (neu dan 17 oed os oes ganddynt Anghenion Dysgu Ychwanegol), efallai y bydd ganddynt hawl i gael y grant gofal plant a'r Lwfans Dysgu i Rien i drwy Gyllid Myfyrrwyr Cymru. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi cynlluniau i ehangu'r Cynnig Gofal Plant i gynnwys pob rhiant mewn addysg bellach ac uwch o fis Medi 2022 ymlaen ar gyfer y rheini sy'n mynychu cwrs sy'n para mwy na 10 wythnos. Ar ôl rhoi hyn ar waith yn llawn, mae cynlluniau i gynnwys carfannau ychwanegol o ddysgwyr dros amser, fel y rheini sy'n dilyn cyrsiau dysgu oedolion, dysgu yn y gwaith, dysgu yn y gymuned a hefyd y rheini sy'n ymgymryd â mwy o ddysgu tymor byr, gan gynnwys cyrsiau ESOL.

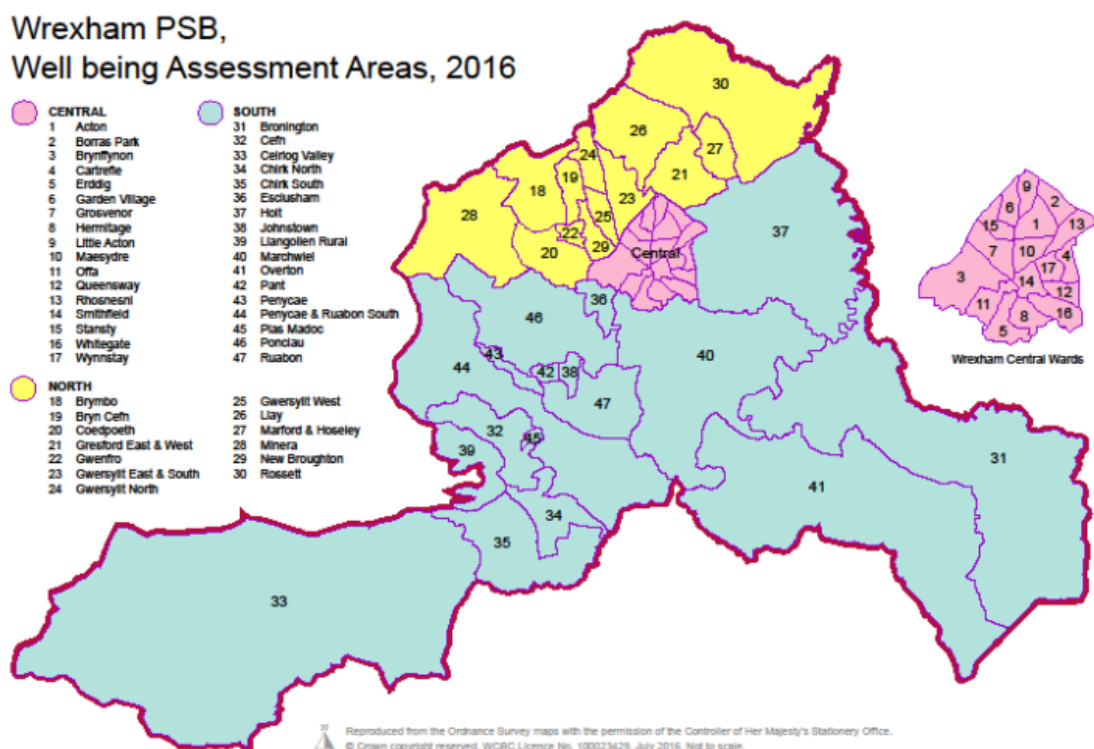
2. Methodoleg

Cynhaliwyd y gwaith maes a'r gwaith ymchwil a oedd yn sail i Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn 2022 rhwng mis Hydref 2021 a mis Mai 2022. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi cipolwg ar ofal plant yn Wrecsam o wanwyn 2022 ymlaen.

Er mwyn gallu dadansoddi'n ystyrlon o dan lefel Wrecsam, mae ymchwil yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant wedi'i alinio â'r 47 ward a'r 3 ardal gymunedol leol sy'n ffurfio'r fwrdeistref sirol (Canol Wrecsam, gogledd Wrecsam a de Wrecsam).

Mae'n werth nodi bod y [trefniadau etholiadol](#) ar gyfer Wrecsam wedi newid ym mis Mai 2022, a bod nifer y wardiau wedi cynyddu i 49.

Map Wardiau ac Ardaloedd Cymunedol Wrecsam

Wrecsam,
Ardaloedd asesu lles, 2016

Canol

1. Acton
2. Parc Borras
3. Brynyffynnon
4. Cartrefle

5. Erddig
6. Garden Village
7. Grosvenor
8. Hermitage
9. Little Acton
10. Maesydre
11. Offa
12. Queensway
13. Rhosnesni
14. Smithfield
15. Stansty
16. Whitegate
17. Wynnstay

Gogledd

18. Brymbo
19. Bryn Cefn
20. Coedpoeth
21. Dwyrain a Gorllewin Gresffordd
22. Gwenfro
23. Dwyrain a De Gwersyllt
24. Gogledd Gwersyllt
25. Gorllewin Gwersyllt
26. Llai
27. Marford a Hoseley
28. Minera
29. Brychdyn Newydd
30. Rossett

De

31. Bronington
32. Cefn
33. Dyffryn Ceiriog

34. Gogledd y Waun
35. De'r Waun
36. Esclusham
37. Holt
38. Johnstown
39. Llangollen Wledig
40. Marchwiel
41. Owrtyn
42. Pant
43. Penycae
44. De Penycae a Rhiwabon
45. Plas Madog
46. Ponciau
47. Rhiwabon

Cynhaliwyd sawl math o ymchwil a dadansoddiad drwy gydol yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant, a restrir isod.

2.1 Nodi materion demograffig ac economaidd-gymdeithasol allweddol

Cynhaliwyd ymchwil desg strwythuredig er mwyn nodi ffactorau demograffig ac economaidd-gymdeithasol allweddol a fydd yn cael dylanwad amlwg ar ddigonolrwydd ac addasrwydd darpariaeth gofal plant blynyddoedd cynnar a hawliau wedi'u hariannu yn Wrecsam ar hyn o bryd ac yn y dyfodol. Roedd yr ymchwil hwn yn canolbwyntio ar:

- Amcangyfrif o nifer y plant rhwng 0 a 14 oed sy'n byw yn Wrecsam.
- Nifer y plant y rhagwelir y byddant yn byw yn Wrecsam erbyn 2026 a chyfraddau geni lleol.
- Tueddiadau mewn lifau ac all-lifau mudo mewnol a mudo rhyngwladol.
- Nifer y swyddi a diweithdra ar draws holl wardiau Wrecsam.
- Nifer y plant yn Wrecsam sy'n byw mewn aelwydydd sy'n hawlio budd-daliadau diweithdra ac aelwydydd incwm isel.
- Cyfansoddiad teuluol cyfredol a rhagamcanol ar draws y sir.
- Incwm cyfartalog cartrefi yn ôl ward ac Ardal Cynnyrch Ehangach Ganol.
- Ethnigrwydd plant dros bump oed.
- Nifer y plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Data Iaith Gymraeg a darpariaeth lleoliadau gofal plant sy'n siarad Cymraeg.

Lle bo modd, cafodd yr holl ddata ei ddadansoddi yn ôl ward neu Ardal Cynnyrch Ehangach Ganol er mwyn gallu canfod y cyflenwad a'r galw ar lefel leol. Defnyddiwyd amrywiaeth o ffynonellau i gynnal ymchwil, gan gynnwys y Swyddfa Ystadegau Gwladol, Ystadegau Cymru, yr Adran Addysg, yr Adran Gwaith a Phensiynau.

2.2 Adroddiadau Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth

Dadansoddodd Grŵp Cynghori Premier y Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth (SASS) a data arolwg rhieni a ddarparwyd gan Wrecsam i ganfod tueddiadau ac ymgorffori data yn ein dadansoddiad ehangach a'n cynllun gweithredu. Cyn cyflwyno'r SASS i ddarparwyr gofal plant, aeth pob awdurdod lleol, Childcare Wales Learning and Working Mutually (CWLWM) a chynrychiolwyr Llywodraeth Cymru ati i gydweithio â chydweithwyr yn Arolygiaeth Gofal Cymru i gydgyhyrchu arolwg mwy gwybodys nag a oedd ar gael o'r blaen. Er y nodir bod gwelliannau posibl o hyd y gellid eu gwneud i wella ansawdd y data a geir, croesawyd y cyfle i gydgyhyrchu'r arolwg a phrofwyd ei fod yn fuddiol iawn gan fod y data a gafwyd o'r SASS o ansawdd uwch na'r blynyddoedd blaenorol.

Cynhaliodd Grŵp Cynghori Premier ddadansoddiad manwl o'r data cyflenwi byw a ddelir gan Wrecsam i bennu'r union ffigurau ar gyfer argaeledd llefydd gofal plant yn yr ardal. Ar ben hynny, drwy gyfuno data o leoliadau gofal plant a'n hymchwil demograffeg, nodwyd manau cyfyng posibl yn y system, o ran wardiau/ardaloedd cymunedol sydd â chyflenwad/galw cyfyngedig ac ardaloedd sydd â lefelau arbennig o uchel o blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

Roedd hi'n amlwg, er gwaethaf y canllawiau i ddarparwyr gofal plant ar gwblhau'r SASS sy'n cael ei gynnwys yn y porth ar-lein, bod yr ymatebion yn dangos bod rhai cwestiynau'n dal i fod yn agored i'w dehongli ac oherwydd natur hunan-adrodd yr arolwg, efallai na fydd rhywfaint o'r data'n gwbl gywir. Cynhaliwyd y SASS hefyd ym mis Gorffennaf 2021, cyn i'r Cod Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd ddod i rym.

2.3 Data darparwyr ychwanegol

Fel ffynhonnell o ddata, mae'r SASS yn llawer gwell nag a fu yn y blynyddoedd blaenorol. Fodd bynnag, mae'r data a gasglwyd yn dal yn anghyson, felly ni ellir ei ddefnyddio fel yr unig ffynhonnell data a rhaid ystyried ffynonellau data eraill er mwyn eu croesgyfeirio. Dyma ffynonellau eraill a nodwyd:

- Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam – Dewis.
- Cronfa Ddata'r Tîm Gofal Plant.

Cafwyd yr ail ffynhonnell o ddata am y ddarpariaeth bresennol drwy Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam (WFIS) a Dewis. Mae WFIS yn gweithio'n rhagweithiol i sicrhau bod cofnodion yn cael eu cadw ar gyfer darparwyr gofal plant Bwrdeistref Sirol Wrecsam. Fodd bynnag, gan fod ymgysylltu â WFIS yn wirfoddol, nid oes rheidrwydd ar y darparwyr gofal plant i ddiweddarau eu cofnodion gyda WFIS nac ar Dewis. Felly, efallai nad yw'r cofnodion a ddelir yn 100% cywir.

Daw'r trydydd ffynhonnell o ddata gan Dîm Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam. Mae'r Tîm Gofal Plant yn cynnal cronfa ddata o ddarpariaeth gofal plant ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam, mae'r data hwn yn cael ei ddiweddarau'n rheolaidd gyda gwybodaeth gan Arolygiaeth Gofal Cymru, cyswllt uniongyrchol â darparwyr, data WFIS a gwybodaeth gan bartneriaid CWLWM a rhanddeiliaid eraill. Mae'r Tîm Gofal Plant yn cynnal archwiliadau llinell sylfaen blynyddol gyda'r holl ddarparwyr i ganfod data perthnasol a llunio opsiynau ar gyfer cymorth effeithiol i'r sector. Fodd bynnag, gan nad yw rhyngweithio â'r Tîm Gofal Plant yn orfodol, gall hyn effeithio ar gywirdeb y data a gedwir. Hefyd oherwydd COVID-19, mae cyswllt â rhai darparwyr wedi bod yn gyfyngedig oherwydd anawsterau cyfathrebu e.e. efallai fod y lleoliad wedi cael ei gau neu efallai na fydd ymweliadau uniongyrchol â'r lleoliad wedi digwydd oherwydd y cyfyngiadau sydd ar waith.

Rhodddwyd cyfle hefyd i ddarparwyr gofal plant roi sylwadau ar eu barn am ofal plant drwy holiadur a ddsbarthwyd drwy dudalennau Gov Delivery a Facebook y Timau Gofal Plant.

2.4 Arolwg Rhieni Llywodraeth Cymru

Roedd yr Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant hwn hefyd yn ystyried y galw am ofal plant drwy ddadansoddi anghenion rhieni/gofalwyr, a nodwyd drwy arolwg a gynhaliwyd gan Lywodraeth Cymru fel Arolwg Clyfar ar lefel awdurdodau lleol. Cafodd yr arolwg ei hysbysebu'n eang drwy lwyfannau cyfryngau cymdeithasol Llywodraeth Cymru, blog a llwyfannau cyfryngau cymdeithasol Cyngor Wrecsam, drwy ysgolion, busnesau lleol, Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, yr Heddlu a thrwy sianeli cyfryngau ar-lein lleol hefyd. Dadansoddwyd yr ymatebion, gan fanylu ar dueddiadau o ran hygyrchedd, fforddiadwyedd a hyblygrwydd gofal plant i rieni ar draws y sir.

2.5 Arolwg ar-lein gyda Disgyblion

Fe wnaeth Wrecsam hefyd greu arolwg ar-lein sy'n addas i blant drwy Your Voice ar gyfer plant ac roedd ar gael i'w gwblhau rhwng 22 Hydref a 15 Tachwedd. Cafodd hyn ei hyrwyddo drwy lwyfannau cyfryngau Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam a thrwy amrywiaeth o lwyfannau cyfryngau eraill. Roedd aelodau'r Tîm Gofal Plant hefyd yn mynychu lleoliadau gofal plant i gynnal arolygon gyda phlant yn uniongyrchol yn y lleoliad. Roedd yr arolwg yn gofyn i blant a phobl ifanc am eu barn am y lleoliad gofal plant roedden nhw'n ei fynychu, gan ganolbwyntio'n benodol ar fynediad, argaeledd ac a oedd yr opsiynau roedden nhw'n eu ffafrio ar gael. Arolygwyd cyfanswm o 37 o blant gan roi cipolwg ar y math o leoliad yr oeddent yn ei fynychu, y rhesymau pam yr oedd angen gofal plant arnynt, yn ogystal â'r gweithgareddau a oedd ar gael yn eu lleoliadau yr oeddent yn ystyried eu bod yn ffafriol.

2.6 Arolwg ar-lein gyda Rhanddeiliaid a Chyflogwyr

Gwnaeth Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam ymdrech i ymgynghori ag amrywiaeth o randdeiliaid, gan gynnwys pobl sydd â buddiant mewn gofal plant a'u cynrychiolwyr, cyflogwyr lleol a phobl sy'n eu cynrychioli a sefydliadau cyflogwyr ac awdurdodau lleol cyfagos, i gasglu eu barn am yr economi leol, rhwystrau i ofal plant a allai effeithio ar y gweithlu a thueddiadau a ddaeth i'r amlwg dros y blynyddoedd diwethaf. Gwnaed ymdrech hefyd i ymgynghori ag ystod o gyflogwyr ar draws gwahanol ddiwydiannau i ddarparu'r sampl mwyaf cynrychioladol posibl o fewn yr amserlen. Cynhaliwyd ymgynghoriad â rhanddeiliaid a chyflogwyr drwy arolwg ar-lein a oedd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg. Yn anffodus, er gwaethaf ymdrechion, ni chafwyd ymateb gan unrhyw gyflogwr a dim ond un ymateb gan randdeiliaid a gafwyd.

2.7 Dadansoddiad o'r Bylchau ac Argymhellion

Ar ôl cwblhau'r cam ymgynghori, cynhyrchwyd crynodeb o'n canfyddiadau ynghylch digonolrwydd lleoedd ar draws yr awdurdod lleol. Defnyddiwyd technegau amrywiol i gael adroddiad cywir ar y bylchau presennol yn y gofal plant sydd ar gael ledled yr awdurdod drwy fapio'r cyflenwad i'r galw. Ar ôl hynny, bu i ni ddadansoddi ystod ac amrywiaeth y ddarpariaeth sydd ar gael yn y sir yn ôl grwpiau oedran penodol/priodol.

Ar sail y dadansoddiad hwn, mae rhagor o argymhellion strategol wedi cael eu darparu ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam i fynd i'r afael â bylchau yn y cyflenwad neu'r galw ac i fynd i'r afael ag

effaith COVID-19. Bydd cynllun gweithredu manwl yn cael ei ddatblygu ar y cyd â Thîm Gofal Plant Wrecsam, y bydd yr awdurdod yn gallu ei roi ar waith ar unwaith. Bydd hyn yn cynnwys cyfres o argymhellion sy'n nodi camau gweithredu realistig, cyraeddadwy sy'n seiliedig ar werth am arian y gall yr awdurdod lleol, ar y cyd â phartneriaid gofal plant, eu rhoi ar waith.

3. Nodi'r Prif Faterion Demograffig ac Economaidd-Gymdeithasol

Mae'r adran ganlynol yn cyflwyno dadansoddiad, o wanwyn 2022 ymlaen, sy'n canolbwyntio ar sut gallai ffactorau demograffig ac economaidd-gymdeithasol effeithio ar y galw sydd ar ddod ac yn lleol am leoedd gofal plant.

Mae'r setiau data a'r metrigau perthnasol wedi'u halinio â Wrecsam, gan gynnwys:

- Poblogaethau 0 – 4 oed presennol ac amcanestyniadau/rhagolygon.
- Cyfraddau genedigaethau ar draws yr awdurdod lleol ers 2017 er mwyn helpu i lywio'r dyraniad gofal plant sydd ar y gweill.
- Nifer y teuluoedd sy'n gweithio (sy'n gymwys i fanteisio ar y Cynnig Gofal Plant 30 awr) ac incwm cyfartalog aelwydydd.
- Nifer y plant a phobl ifanc o gartrefi incwm isel.
- Nifer y plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.
- Gwybodaeth am dai sydd ar y gweill.

Amcan y dadansoddiad canlynol yw ystyried i ba raddau y gallai fod angen i gynllunwyr gofal plant yn Wrecsam barhau i flaenoriaethu eu galluoedd i helpu i sefydlu neu ysgogi rhagor o leoedd gofal plant mewn ardaloedd daearyddol penodol ac wedi'u targedu. Edrychwyd ar amrywiaeth o ffactorau, fel tueddiadau mudo, nifer y plant sy'n byw yn Wrecsam yn ôl grŵp oedran a nifer y plant sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

Mae prif ganfyddiadau'r adran hon wedi'u crynhoi isod:

Tueddiadau poblogaeth yn gostwng:

- Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn rhagweld y bydd nifer y plant rhwng 0 a 4 oed yn gostwng 496 yn raddol ar draws Wrecsam o 7,624 i 7,128 rhwng 2020 a 2026.
- Mae cyfraddau genedigaethau yn Wrecsam wedi gostwng o un flwyddyn i'r llall o 2017-2020, o 274. Ar ben hynny, rhagwelir y bydd cyfanswm poblogaeth Wrecsam yn gostwng 1,751 rhwng 2018-2027. Mae hyn yn awgrymu bod y galw am ofal plant yn debygol o ostwng hefyd.
- Gwelwyd cynnydd cyffredinol hefyd yn nifer y bobl sydd wedi ymfudo o Wrecsam yn fewnol ac yn rhyngwladol. Mae'r mewnlifiad o bobl sy'n dod i Wrecsam yn rhyngwladol yn debygol o gael ei leihau ymhellach oherwydd effeithiau Brexit a deddfau llymach sy'n ymwneud â mewnfudo yn y DU. Fodd bynnag, gellid lliniaru hyn drwy'r ffaith mai Tref Noddfa yw Wrecsam sy'n golygu bod rhwydwaith o fudiadau, grwpiau cymunedol, grwpiau ffydd ac unigolion dan arweiniad Trefnu Cymunedol Cymru, yn gweithio i wneud y gymuned yn groesawgar ac yn ddiogel i fewnfudwyr, ffoaduriaid a cheiswyr lloches.
- Gan edrych ar ddata ledled Cymru a'r Deyrnas Unedig, cofnododd Cymru 4,201 yn llai o blant 0–4 oed rhwng 2019 a 2020, gyda gostyngiad o 165,542 i 161,341. Ar draws y wlad, mae'r un data ar gyfer y Deyrnas Unedig yn dangos gostyngiad o 74,933 o bobl ifanc 0–4 oed rhwng 2019 a 2020. Byddai hyn wedyn yn cefnogi tystiolaeth sy'n awgrymu y bydd gostyngiad graddol yn y galw am leoedd gofal plant dros y flwyddyn nesaf.

- Mae'n bosibl y bydd ehangu'r Cynllun Dechrau'n Deg a'r Cynnig Gofal Plant i fyfyrwyr mewn Addysg Uwch ac Addysg Bellach yn lliniaru yn erbyn y gostyngiad a ragwelir yn y galw gan y bydd mwy o rieni'n gymwys i fanteisio ar leoedd gofal plant a ariennir ar gyfer eu plant.

Nifer y disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol: Canfuwyd bod gan Wrecsam 3003 neu 15.4% o ddisgyblion â rhyw fath o Anghenion Dysgu Ychwanegol, roedd hyn yn uwch nag yn siroedd cyfagos Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Phowys. Roedd canran y disgyblion gyda phob math o Anghenion Dysgu Ychwanegol yn uwch yn Wrecsam na'r Cyfartaledd Cenedlaethol.

Data o amcanestyniadau tai: Er bod data poblogaeth yn awgrymu gostyngiad yn y galw yn gyffredinol, mae data amcanestyniadau tai yn awgrymu bod y galw am ofal plant yn debygol o gynyddu yn yr ardaloedd canlynol: Rhosddu, Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Llai, a Rhiwabon.

3.1 Poblogaeth ragamcanedig ar gyfer Sir Wrecsam

Fel y dangosir yn Tabl A (Atodiad 2), rhagwelir y bydd cyfanswm poblogaeth Wrecsam yn gostwng 1,751 ar draws yr awdurdod lleol rhwng 2018 a 2027.

3.2 Y boblogaeth bresennol a'r boblogaeth a ragwelir o blant a phobl ifanc sy'n byw yn Wrecsam

Poblogaeth bresennol

Tabl 2 – Cyfanswm Poblogaeth Plant 0-4 oed yn Wrecsam (ONS 2022)

Ardal gymunedol	0 oed	1 oed	2 oed	3 oed	4 oed
Canol	409	474	467	489	491
Gogledd	447	474	524	487	521
De	485	540	530	511	556
Cyfanswm	1282	1429	1521	1468	1549

- Uchod, mae Tabl 2 yn dangos mai plant 4 oed oedd y grŵp mwyaf yn yr ystod oedran 0–4 oed yn Wrecsam gyda 1,549 o blant, wedi'i ddilyn gan 1,521 o blant 2 oed a 1,468 o blant 3 oed.
- Byddai hyn yn awgrymu, ar gyfer plant 4 ac iau, bod y galw presennol am ofal plant yn Wrecsam ar ei uchaf ymysg plant 4 oed, wedi'i ddilyn gan blant 2 oed ac yna gan blant 3 blwydd oed.
- Mae'r niferoedd preswyl isaf yn fras ar gyfer plant ar draws yr awdurdod lleol yng Nghanol Wrecsam gyda 2,330 o blant. Mae hyn yn cael ei ddilyn yn agos gan Gogledd Wrecsam gyda 2,453.
- Dengys y data o Dabl B (Atodiad 2) mai De Wrecsam sydd â'r nifer fwyaf o blant sy'n byw yn yr ardal gyda chyfanswm o 2,662 o blant.
- Fodd bynnag, mae gwahaniaeth mawr ar lefel wardiau rhwng nifer y plant rhwng 0 a 4 oed ym mhob ardal gymunedol.
- Yng Ngogledd Wrecsam, mae gan Ddwyrain a Gorllewin Gresffordd boblogaeth o ddim ond 10 o blant 3 oed a chyfanswm o 66 o blant 0-4 oed. I'r gwrthwyneb, mae gan Dde a Dwyrain Gwersyllt boblogaeth o 303 o blant rhwng 0 a 4 oed.
- Yng Nghanol Wrecsam, mae gan Garden Village boblogaeth o 63 o blant rhwng 0 a 4 oed, a dim ond 10 o blant o dan flwydd oed sydd ym Mharc Borrás. Mae 262 o blant rhwng 0 a 4 oed yn Queensway.
- Mae llai o wahaniaeth yn Ne Wrecsam ar lefel ward ar draws pob grŵp oedran, ond dim ond 9 ac 11 o blant dan flwydd oed sydd gan Fronington a Dyffryn Ceiriog yn y drefn honno.

- Mae hyn yn awgrymu y bydd y galw am leoedd gofal plant yn amrywio fesul ward (gweler Tabl 2 am ddadansoddiad llawn o'r boblogaeth yn ôl ward ar gyfer plant 0–4 oed).

Rhagolwg o'r boblogaeth

- Fel y dangosir yn Nhabl C (Atodiad 2), mae'r data diweddaraf am y boblogaeth ar gyfer plant rhwng 0 a 4 oed gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol yn dangos y bydd nifer y plant yn y grŵp oedran hwn yn gostwng ar draws Wrecsam o 2020-2026 i 496 o 7,624 i 7,128.
- Rhagwelir y bydd y grŵp oedran 12-18 oed yn gweld y cynnydd mwyaf mewn niferoedd rhwng 2020 a 2026, ac mae disgwyl gweld y gostyngiad mwyaf yn y niferoedd yn y grŵp oedran 8-11.
- Yn gyffredinol, rhagwelir y bydd cyfanswm nifer y plant y rhagwelir y byddant yn byw yn Wrecsam yn gostwng 758 rhwng 2020 a 2026. Mae hyn yn awgrymu y bydd y galw am ofal plant yn lleihau erbyn 2026.
- Cofnododd Cymru 4,201 yn llai o blant 0–4 oed rhwng 2019 a 2020, o 165,542 i 161,341. Ar draws y wlad, mae'r un data ar gyfer y Deyrnas Unedig yn dangos gostyngiad o 74,933 o bobl ifanc 0–4 oed rhwng 2019 a 2020. Byddai'r data hwn felly'n awgrymu bod y cynnydd a ragwelir yn nifer y plant 0–4 oed yn Wrecsam yn annodweddiadol ledled Cymru neu yng ngweddill y Deyrnas Unedig.

3.3 Cyfraddau geni yn Wrecsam

Mae Tabl D (Atodiad 2) yn dangos nifer y genedigaethau byw a gofnodwyd yn Wrecsam rhwng 2017 a 2020. Mae'r data cyfatebol yn dangos bod cyfradd genedigaethau byw yn gostwng yn Wrecsam ac mae wedi gostwng yn raddol yn olynol rhwng 2017 a 2020.

Yn ôl y Swyddfa Ystadegau Gwladol, mae nifer y genedigaethau yn y flwyddyn hyd at ganol 2020 ar draws y DU wedi gostwng i'w lefel isaf ers 2003, sy'n awgrymu nad Wrecsam yn unig sydd wedi gweld gostyngiad yn ei chyfradd genedigaethau byw. Mae gostyngiadau mewn cyfraddau ffrwythlondeb ledled y DU wedi cael eu nodi fel rheswm dros y digwyddiad hwn ar lefel genedlaethol, ac mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol hefyd yn datgan na ellir priodoli'r gostyngiad yn nifer y genedigaethau i COVID-19.

Y rheswm am hyn yw bod yr holl enedigaethau a gofnodwyd hyd at ganol y 2020au wedi dod o feichiogi a ddigwyddodd cyn i COVID-19 daro yn sylweddol ym mis Mawrth 2020. Gallai'r ffigurau hyn felly awgrymu y bydd cyfradd genedigaethau byw yn parhau i ostwng yn Wrecsam yn y tymor byr i ganolig, a allai leihau'r galw am ofal plant ymhellach yn yr awdurdod lleol, yn enwedig gan fod gostyngiadau mewn cyfraddau ffrwythlondeb wedi digwydd ar draws y DU yn y blynyddoedd diwethaf.

3.4 Mudo

Mae Tabl E (Atodiad 2) yn dangos patrwm cyfnewidiol o ran mudo rhyngwladol, er enghraifft roedd y gyfradd mewnlif wedi cynyddu o 538 i 624 rhwng 2014 a 2016 cyn gostwng yn ôl i lefel debyg o 528 o bobl yn 2016-2017. Roedd hyn wedyn wedi codi eto'n raddol i 676 yn 2018-2019 cyn gostwng i 552 yn 2019-2020. Yn yr un modd, mae all-lif mudo rhyngwladol wedi amrywio'n gyffredinol yn ystod y cyfnod hwn o 556 yn 2013-2014, gan godi i frig o 742 yn 2014-2015, cyn disgyn islaw lefel 2013-2014 yn 2015-2016. Unwaith eto, gwelodd 2016-2017 gynnydd cyflym i 712 cyn gostwng yn raddol eto i 433 yn 2019-

2020 dros 4 blynedd. At ei gilydd, bu cwmp net o 52 o bobl o 2013-2020. Fodd bynnag, yn unol â phatrymau mewnlif ac all-lif cyfnewidiol, mae hyn wedi amrywio o un flwyddyn i'r llall, gan fod 2014-2015 wedi gweld -196 o drosiant mudo net, tra bod 2015-2016 wedi gweld athreuliad mudo net o 182.

Ar gyfer mudo mewnol, gwelwyd gostyngiad yn y lefel mewnlif rhwng 2013 a 2016, o 4,034 i 3,864. Roedd y ffigur wedyn yn aros ar tua 4,100 rhwng 2016 a 2019 cyn gostwng i 3,631 yn 2019-2020. Mae'r patrwm all-lif ar gyfer mudo mewnol yn Wrecsam wedi codi'n raddol o 4,148 yn 2013 i 4,312 yn 2017, cyn disgyn eto i 4,189 yn 2017-2018. Yna cododd y ffigur hwn i 4,507 yn 2018-2019 cyn gostwng yn sylweddol i 3,631 yn 2019-2020. Mae hyn wedi arwain at ostyngiad net negyddol mewn ymfudo bob blwyddyn o 2013-2020. At ei gilydd, bu cwmp net o -1,802 o bobl o 2013-2020. Efallai fod hyn yn mynd rhywfaint o'r ffordd at egluro cyfraddau poblogaeth sy'n gostwng yn Wrecsam.

Gall effeithiau COVID-19 a Brexit arwain at ostyngiad yn nifer y bobl sy'n dod i Gymru ac o bosibl arwain at fwy o bobl yn gadael yn hytrach na dod i mewn, gan arwain at allfudo net negyddol. Mae'r rhesymau posibl dros hyn yn niferus. Yn gyntaf, mae [Arsyllfa Mudo Rhydychen](#) yn dadlau, gan fod System Mewnfudo Seiliedig ar Bwyntiau newydd y DU yn gosod mwy o gyfyngiadau ar nifer y gweithwyr UE â llai o sgiliau sy'n cael dod i'r DU, y bydd hyn yn debygol o gyfrannu at ostyngiad mewn mudo a allai effeithio ar awdurdodau lleol fel Wrecsam.

Yn ail, mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn nodi bod cyfradd y mudo mewnol wedi disgyn ar draws y DU yn y cyfnod hyd at ganol 2020, a oedd yn ostyngiad o 11.5% o 2019 ymlaen. Y rheswm dros hyn oedd bod y cyfyngiadau symud cenedlaethol a gyflwynwyd ym mis Mawrth 2020 wedi arwain at lai o bobl yn gallu symud tŷ, a allai fod wedi cyfrannu'n rhannol at y gostyngiadau a welwyd yn y lefelau mudo mewnlif ac all-lif yn Wrecsam yn 2020. Nid yw effaith lawn y ddau ffactor yn hysbys yn llawn o hyd; fodd bynnag, dylid ystyried y ddau wrth amcangyfrif nifer y lleoedd gofal plant sydd eu hangen yn Wrecsam. Mae hyn yn gymysg â'r data mudo presennol ar gyfer Wrecsam yn awgrymu y bydd gostyngiad yn y galw am leoedd gofal plant wrth symud ymlaen, gan y bydd gostyngiad yn y boblogaeth.

Mae'r athreuliad mudo net, y cyfeirir ato yn yr adrannau Mudo Rhyngwladol a Mudo Mewnol yn 5, yn cyfeirio at gyfradd y mewnlifau llai nifer yr all-lifau.

Fodd bynnag, mae'n bwysig nodi bod Wrecsam hefyd yn Dref Noddfa, sy'n golygu bod rhwydwaith o fudiadau, grwpiau cymunedol, grwpiau ffydd ac unigolion dan arweiniad Trefnu Cymunedol Cymru, sy'n gweithio i wneud y manau cymunedol yn groesawgar ac yn ddiogel. Mae'r TCC yn cynnig llawer o weithgareddau megis hyfforddiant, sgiliau a digwyddiadau dathlu, diwygio lloches a mewnfudo a chodi ymwybyddiaeth. Yn fwyaf diweddar, mae Wrecsam wedi cymryd rhan weithredol ym Mholisi Adleoli a Chymorth Afghan (ATAP), Cynllun Adsefydlu Pobl Agored i Niwed Syria (SVPRS) a chynlluniau Wcrain i gefnogi teuluoedd i ymgartrefu a chael y llety, y cymorth, y cyllid a'r cyflogadwyedd sydd eu hangen i fyw bywyd diogel yn Wrecsam. Er bod data'n dangos bod mewnfudo mewnol yn gostwng yn gyffredinol, gall hyn gael effaith ar boblogaeth Wrecsam, ac yn enwedig ar famau a phlant agored i niwed a allai gael cymorth yn Wrecsam.

3.5 Ethnigrwydd yn Wrecsam

Tabl 3 – Nifer y disgyblion 5 oed a hŷn yn ôl [awdurdod lleol](#), rhanbarth ac [ethnigrwydd](#) ar gyfer 2020/21 (Ffynhonnell: Stats Cymru 2021)

Lle nodir Amh, roedd y data naill ai ddim ar gael neu cafodd 0 ei gofnodi ar gyfer y categori hwn

Awdurdod Lleol	Gwyn Prydeinig	Unrhyw gefndir ethnig arall	Anhysbys neu heb ei ddatgan	Pob disgybl
Wrecsam	14267	2086	71	16424

Ethnigrwydd	Nifer y disgyblion 5 oed a throsodd
Gwyn Prydeinig	14265
Teithiwr	20
Sipsi	AMH
Unrhyw gefndir gwyn arall	1240
Gwyn a Du Caribiaidd	20
Gwyn a Du Affricanaidd	80
Gwyn ac Asiaidd	70
Unrhyw gefndir cymysg arall	255
Indiaidd	50
Pacistanaidd	20
Bangladeshaid	40
Unrhyw gefndir Asiaidd arall	35
Caribiaidd	AMH
Affricanaidd	15
Unrhyw gefndir du arall	30
Tsieineaidd neu Tsieineaidd Prydeinig	5
Unrhyw gefndir ethnig arall	175
Anhysbys neu heb ei ddatgan	70

Fel y dangoswyd gan yr uchod, mae gan Wrecsam gyfran uchel o ddisgyblion 5 oed a hŷn sy'n nodi eu bod yn Brydeinig Gwyn, sef 87%. O gymharu, dim ond 13% o ddisgyblion sy'n ystyried eu bod o gefndir Prydeinig heb fod yn wyn. Fodd bynnag, mae hyn yn weddol debyg i'r cyfartaledd ar gyfer Cymru yn ôl cyfrifiad cenedlaethol 2011. Mewn ardaloedd lle mae mwy o amrywiaeth, efallai y bydd angen i

leoliadau ddarparu ar gyfer mwy o blant gydag EAL. Nododd CSA 2017 bresenoldeb nifer o warchodwyr plant Portiwgaleg a oedd yn darparu gofal o ansawdd uchel i deuluoedd Portiwgaleg a Saesneg eu hiaith. Mae data SASS ar gyfer y CSA hwn yn dangos bod y ddarpariaeth hon wedi parhau. Dywedodd nifer o ddarparwyr hefyd fod Pwyleg yn cael ei ddefnyddio yn eu lleoliad.

3.6 Incwm cyfartalog aelwydydd

Tabl 4 – Incwm aelwydydd gros cyfartalog yn ôl ardal gymunedol (ffynhonnell: [Y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2018](#))

Ardal gymunedol	Incwm blynyddol gros cyfartalog yr aelwyd (£) yn ôl Ardal Gymunedol
Canolog	£ 42,967
Gogledd	£ 43,580
De	£ 42,829

Mae Tabl 4 yn dangos bod incwm aelwydydd blynyddol gros cyfartalog tebyg ar draws Gogledd, Canol a De Wrecsam, gyda'r gwahaniaeth o £613 rhwng Gogledd Wrecsam, yr uchaf, a Chanol Wrecsam, yr isaf. Byddai hyn yn awgrymu nad oes fawr o wahaniaeth o ran fforddiadwyedd gofal plant ar draws y fwrdeistref. Mae'r data yn y ddwy adran nesaf yn dangos nad yw hyn yn wir.

3.7 Cyflogaeth

Tabl 5 - Nifer y plant yn Wrecsam sy'n byw ym mhob aelwyd sy'n hawlio budd-dal diweithdra ym mis Mai 2017 (Ffynhonnell: [Yr Adran Gwaith a Phensiynau 2019](#))

Ardal gymunedol	0 - 4 oed	5 - 10 oed	11 - 15 oed	16 - 18 oed	0 - 15 oed	0 - 18 oed
Canol	640	600	395	50	1625	1785
Gogledd	455	495	330	190	1295	1455
De	535	520	380	195	1415	1605

Mae'r data a ddangosir uchod (gweler hefyd Dabl F (Atodiad 2)) ar gyfer dadansoddiad fesul ward yn dangos mai canol Wrecsam oedd â'r nifer uchaf o blant sy'n byw ym mhob cartref sy'n hawlio budd-daliadau diweithdra, sef 1,785 o rai 0-18 oed, a Queensway, Wynnstay (y ddau uchaf o bell ffordd ar draws Wrecsam ar wahân i Blas Madog a Choedpoeth) a Chartrefle yn yr ardal honno oedd yr uchaf, tra bod gan Gogledd Wrecsam y nifer lleiaf, a llefydd fel Marsford a Hoseley a'r Orsedd cyn ised â 10 a 35, yn y drefn honno. Er bod y niferoedd hyn yn absoliwt yn hytrach na chymharol, maent yn dal i fod yn arwydd o ardaloedd lle mae llawer, neu ychydig iawn, o blant yn byw mewn cartrefi di-waith.

Mae'n bosibl bod hyn yn cael ei egluro'n rhannol gan y ffaith bod poblogaethau mwy o blant gan wadiu Queensway, Wynnstay, Plas Madog a Choedpoeth o'i gymharu â rhai wardiau, fel y gwelir yn nhabl 2. Fodd bynnag, nid yw hyn yn esbonio'r ystadegau hyn yn llwyr, oherwydd yn Wynnstay, mae 167 o blant rhwng 0 a 4 oed yn byw mewn cartrefi sy'n hawlio budd-daliadau diweithdra o'i gymharu â dim ond 10 allan o 116 yn yr Orsedd. Yr effaith y gall hyn ei chael ar ofal plant yw y gallai teuluoedd yn Wynnstay fod eisiau cael gofal plant ond eu bod yn cael mwy o drafferth gyda fforddiadwyedd o'i

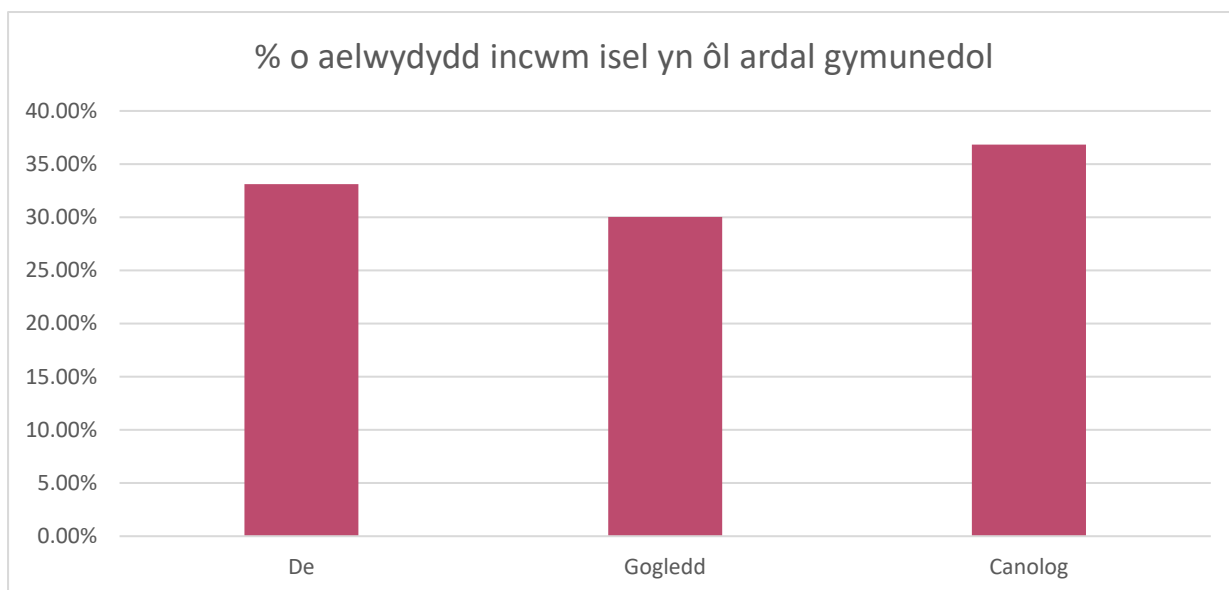
gymharu â theuluoedd yn yr Orsedd. Gellid lliniaru hyn mewn rhai rhannau o Wynnstay drwy ddarpariaeth Dechrau'n Deg, ond dim ond ar gyfer rhai codau post ac ar gyfer pobl ifanc dwyflwydd oed y mae hyn ar gael. Mae hawliau eraill a ariennir, fel y Cynnig Gofal Plant 30 awr ar gyfer plant rhwng 3 a 4 oed, ar gael i rieni sy'n gweithio yn unig. Gallai hyn olygu ei bod yn ymddangos bod llai o alw am ofal plant mewn llefydd fel y Queensway a Wynnstay o'i gymharu â'r Orsedd, a hynny, mewn gwirionedd, oherwydd rhwystrau o ran fforddiadwyedd.

3.8 Mynegai aelwydydd incwm isel

Fel y dangosir yn Nhabl G (Atodiad 2), mae gwahaniaeth mawr o ran nifer y plant sy'n byw mewn teuluoedd incwm-isel yn dibynnu ar y ward. Y ward yn Wrecsam sydd â'r ganran uchaf o blant yn byw mewn aelwydydd incwm-isel iawn o bell ffordd oedd y Queensway yng Nghanol Wrecsam, gyda 23%. Y wardiau uchaf nesaf oedd Wynnstay yng Nghanol Wrecsam hefyd, gyda 17%, Plas Madog, 16% yn Ne Wrecsam a Choedpoeth, gyda 15% yng Ngogledd Wrecsam. I'r gwrthwyneb, roedd gan Marford a Hoseley yng Ngogledd Wrecsam a Pharc Borrass a Garden Village yng Nghanol Wrecsam lai na 1%, sy'n cynrychioli gwahaniaeth o 15% a 23% mewn rhanbarth. Mae'n bosibl bod hyn yn cael ei egluro'n rhannol gan y ffaith mai Queensway sydd â'r boblogaeth fwyaf o blant, sef 2,474, o'i gymharu â Marford a Hoseley gyda 357, Parc Borrass gyda 357 a Garden Village gyda 353. Fodd bynnag, nid yw'r niferoedd poblogaeth uwch yn esbonio lefelau o wahaniaeth o'r fath yn llawn.

Mae data o'r tabl hwn yn awgrymu bod lefelau sylweddol o wahaniaethau economaidd rhwng wardiau, ac y bydd hyn yn effeithio ar gyfran uwch o deuluoedd mewn rhai wardiau nag eraill o ran gallu cael gofal plant fforddiadwy.

Siart 1 – canran y cartrefi incwm isel yn ôl ardal gymunedol. (Ffynhonnell: [Yr Adran Gwaith a Phensiynau 2019](#))

% o aelwydydd incwm isel yn ôl ardal gymunedol

Ardal gymunedol	% o aelwydydd incwm isel yn ôl ardal gymunedol
De	33.12%
Gogledd	30.03%
Canol	36.84%

3.9 Aelwydydd un rhiant

Tabl 6 – Mathau o aelwydydd a nifer yn Wrecsam (ffynhonnell: [Stats Cymru Wrecsam](#))

Math o aelwyd	2022	2023	2024	2025	2026
1 person	23377	23841	24268	24674	25034
2 berson (dim plant)	241	239	241	243	247
2 berson (1 oedolyn, 1 plentyn)	2574	2551	2525	2495	2468
3 berson (dim plant)	126	128	129	129	130
3 pherson (2 oedolyn, 1 plentyn)	22181	22356	22527	22715	22898
3 berson (1 oedolyn, 2 plentyn)	2866	2929	2986	3043	3043
4 berson (dim plant)	3347	3310	3282	3257	3241
4 pherson (2 oedolyn, 1+ plentyn)	4324	4036	4043	4.049	4054

4 berson (1 oedolyn, 3 plentyn)	1252	1271	1286	1299	1312
5+ berson (dim plant)	949	935	926	918	913
5+ pherson (2 oedolyn, 1+ plentyn)	5279	5257	5237	5215	5189
5+ berson (1 oedolyn, 4+ plentyn)	494	504	512	520	528
Pob aelwyd	66718	67357	67962	68558	69113

Fel y dangosir uchod, y math mwyaf cyffredin o aelwyd yw tŷ un person ac yna 3 pherson (2 oedolyn, 1 plentyn). Yn y gorffennol, gallai hyn fod wedi awgrymu y byddai'r galw am ofal plant yn llai, gan mai dim ond un rhiant fyddai'n gweithio fel arfer. Fodd bynnag, [yn ôl data 2019 gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol](#) roedd 77.2% o fenywod â phlant dibynnol yng Nghymru mewn gwaith ac 89.9% o ddyonion. Mae hyn yn awgrymu y bydd galw o hyd am ofal plant gan aelwydydd 3-person (2 oedolyn, 1 plentyn).

3.10 Nifer y plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

Dangosodd Cyfrifiad ysgolion Wrecsam 2020/21 fod [19,465](#) o ddisgyblion yn mynychu ysgolion yn Wrecsam, ac roedd gan [704](#) o'r rheini a oedd yn mynychu ysgolion Ddatganiad Anghenion Addysgol Arbennig neu Anabledau (SEND) a chofnodwyd bod gan gyfanswm o 3003 o ddisgyblion ryw fath o AAAA – h.y. 3.6% ar gyfer y cyntaf a 15.4% ar gyfer yr olaf. Roedd hyn yn uwch na'r tri awdurdod lleol cyfagos ac yn unol â'r cyfartaledd cenedlaethol ar gyfer disgyblion â datganiad AAAA. Roedd cyfanswm canran y disgyblion y cofnodwyd bod ganddynt AAAA yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol:

- All cyfagos 1: Sir y Fflint = 688 o ddisgyblion AAAA â datganiad a chyfanswm o 4065 o ddisgyblion ag anghenion arbennig.
- All cyfagos 2: Sir Ddinbych = 452 o ddisgyblion AAAA â datganiad a chyfanswm o 3151 o ddisgyblion ag anghenion arbennig.
- All cyfagos 3: Powys = 423 gyda datganiad, 3764 Cyfanswm AAAA.
- Cyfartaledd Cenedlaethol (datganiad o AAAA) = 3.7% (Ffynhonnell: Gov.uk, 2020).
- Cyfartaledd Cenedlaethol (cyfanswm AAA) = 12.2% (Ffynhonnell: Gov.uk, 2020).

3.11 Data Cymraeg

Tabl 7 – Gallu siarad Cymraeg, poblogaeth Wrecsam dros 3 oed (Ffynhonnell: [StatsCymru](#))

Pawb 3 oed neu'n hŷn	Ie, sy'n gallu siarad Saesneg	Na, ddim yn gallu siarad Cymraeg	Canran y bobl sy'n dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg
136000	36100	100000	26.5

Mae 26.5% o drigolion Wrecsam yn dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl. Mae hyn ychydig yn uwch na sir gyfagos Sir y Fflint, yn unol â sir gyfagos Powys a thros 10% yn is na'r hyn a gofnodwyd yn Sir Ddinbych.

Mae hyn wedi cynyddu ers 2020, pan ddywedodd 23.9% o drigolion eu bod yn gallu siarad Cymraeg yn Wrecsam ac ar y cyfan wedi bod yn cynyddu ers 2017, pan ddywedodd 25.9% o drigolion Wrecsam eu bod yn gallu siarad Cymraeg, gan arwain at 0.6% yn fwy o drigolion Cymraeg ers CSA 2017. Yn ôl data SASS, dywedodd 68.7% o ddarparwyr nad oedd ganddynt unrhyw aelodau o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg, dywedodd 18.4% fod ganddynt un aelod o staff rhugl a dywedodd 7.5% fod ganddynt ddau. Dim ond 20 o ddarparwyr ddywedodd fod y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd. Roedd diffyg gofal plant cyfrwng Cymraeg hefyd yn duedd a nodwyd yn yr arolwg rhieni. Yr ateb mwyaf cyffredin, gyda 22 o ymatebion, gan rieni/gofalwyr a oedd eisiau cael gofal plant cyfrwng Cymraeg ond nad oeddent ar hyn o bryd, oedd bod diffyg darpariaeth ar gael. Byddai hyn yn awgrymu bod bwlch ar hyn o bryd o ran argaeledd gofal plant cyfrwng Cymraeg.

3.12 Tai ar y gweill

Tabl 8a – Tai amcanol o Gynllun Datblygu Lleol Wrecsam

Anheddiad	Hapsafleoedd	Ymrwymadau (Safleoedd gyda chaniatâd o fis Ebrill 2021 ymlaen)	Dyraniadau Tai Cynllun Datblygu Lleol	Amcangyfrif o gyfanswm y ddarpariaeth hyd at 2028	Amcangyfrif o nifer y plant oed cynradd
Acrefair/Cefn Mawr	109	264	51	424	119
Bangor	5	0	0	5	1
Bersham	1	0	0	1	0
Bettisfield	3	0	0	3	1
Bradley	7	0	0	7	2
Bronington	19	0	0	19	5
Brychdyn	25	0	137	162	45
Brymbo	81	87	240	408	114
Burton	8	0	0	8	2

Bwlchgywn	4	0	0	4	1
Y Waun	20	0	180	200	56
Coedpoeth	29	0	0	29	8
Cross Lanes	6	0	0	6	2
Dolywern/Llwynmawr	4	0	0	4	1
Froncysyllte	1	0	0	1	0
Garth	3	0	0	3	1
Glyn Ceiriog	3	0	0	3	1
Gresffordd/Marford	23	11	0	34	10
Gwersyllt	106	53	96	255	71
Gwynfryn	6	0	0	6	2
Hanmer	7	0	0	7	2
Holt	18	24	35	77	22
Horseman's Green	1	0	0	1	0
Llanarmon DC	2	0	0	2	1
Llai	28	0	313	341	95
Marchwiel	6	0	0	6	2
Minera	3	0	0	3	1
Brychdyn Newydd	1	0	0	1	0
Owrtyn	17	0	40	57	16
Penley	18	0	15	33	9
Pentre	1	0	0	1	0
Penycae	16	0	0	16	4
Pontfadog	6	0	0	6	2
Rhos/Johnstown	69	42	0	111	31
Rhosrobin	0	0	0	79	22
Rhostyllen	19	223	0	242	68
Yr Orsedd	22	10	132	164	44

Rhiwabon	36	326	0	362	101
Southsea	1	0	0	1	0
Sydallt	1	0	0	1	0
Tallarn Green	4	0	0	4	1
Tanyfron	6	0	0	6	2
WIE	6	0	0	6	2
Worthenbury	7	0	0	7	2
Wrecsam Pob ardal	367	0	1920	2287	640
Wrecsam (Acton)	0	36	0	36	10
Wrecsam (Parc Caia)	0	30	0	30	8
Wrecsam (Offa)	0	19	0	19	5
Wrecsam (Rhosddu)	0	562	0	562	157
Cyfanswm	1,125	1687	3238	6050	1694

Mae'r tabl uchod yn seiliedig ar ddatblygiadau tai cymeradwy gan Gyngor Wrecsam ac yn nodi nifer yr anheddau newydd a fydd yn cael eu hadeiladu ac a fydd yn cael eu meddiannu yn y pen draw yn Wrecsam, gyda chyfanswm o 6,050 o anheddau newydd i fod i gael eu hadeiladu yn Wrecsam hyd at 2028. Y wardiau neu'r ardaloedd sydd â'r nifer fwyaf o anheddau y disgwylir iddynt gael eu hadeiladu yw Rhosddu, Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Llai a Rhiwabon.

Rydym wedi rhagweld nifer y plant oed cynradd (4-11 oed) sy'n debygol o fod yn byw yn yr anheddau hyn. Mae nifer y disgyblion sy'n gysylltiedig â datblygiadau tai newydd yn deillio o fformiwla a ddefnyddiwyd gan awdurdodau lleol ledled Cymru a Lloegr ers blynyddoedd lawer. Cymerir bod gan bob tŷ 0.28 o ddisgyblion oed cynradd. Y fformiwla yw cyfanswm y datblygiadau tai x 0.28 a nifer y lleoedd mewn ysgolion. O hyn, gallwn ragweld y bydd 1,694 o blant oed cynradd ychwanegol ar draws pob ardal gyda datblygiadau tai newydd. Rhagwelir y bydd gan Dref Wrecsam 640 o blant oed cynradd ychwanegol erbyn 2028, gyda 157 o'r rhain ym maestref Rhosddu. Rhagwelir y bydd gan Acrefair/Cefn Mawr 119 o blant oed cynradd ychwanegol, Brymbo 114, Rhiwabon 101, a Llai 95. Gallai hyn gynyddu'r galw am ofal y tu allan i'r ysgol a gofal yn ystod y gwyliau yn yr ardaloedd hyn, yn wahanol i ddata poblogaeth sy'n awgrymu y bydd y galw am ofal plant yn lleihau ar draws Wrecsam yn gyffredinol.

Bydd angen rhagor o leoedd gofal plant ac addysg blynyddoedd cynnar oherwydd y twf mewn tai a nodir uchod. Mae'r rhagamcanion isod yn seiliedig ar fformiwla o 0.6 o blant 3-4 oed am bob 100 o anheddau, a 0.3 o blant 0-3 oed am bob 100 o anheddau, oherwydd llai o alw gan rieni am ofal plant i blant 0-3 oed.

Tabl 8b – Rhagamcanion ar gyfer nifer y plant y mae angen gofal plant arnynt ym mhob ardal

Anheddiad	Amcangyfrif o nifer y plant rhwng 0 a 2 oed	Amcangyfrif o nifer y plant 3-4 oed
Acrefair/Cefn Mawr	127	254
Bangor	2	3
Bersham	0	1
Bettisfield	1	2
Bradley	2	4
Bronington	6	11
Brychdyn	49	97
Brymbo	122	245
Burton	2	5
Bwlchgywn	1	2
Y Waun	60	120
Coedpoeth	9	17
Cross Lanes	2	4
Dolywern/Llwynmawr	1	2
Froncysyllte	0	1
Garth	1	2
Glyn Ceiriog	1	2
Gresffordd/Marford	10	20
Gwersyllt	77	153
Gwynfryn	2	4
Hanmer	2	4
Holt	23	46
Horseman's Green	0	1
Llanarmon DC	1	1
Llai	102	205

Marchwiel	2	4
Minera	1	2
Brychdyn Newydd	0	1
Owrtyn	17	34
Penley	10	20
Pentre	0	1
Penycae	5	10
Pontfadog	2	4
Rhos/Johnstown	33	67
Rhosrobin	24	47
Rhostyllen	73	145
Rossett	49	98
Rhiwabon	109	217
Southsea	0	1
Sydallt	0	1
Tallarn Green	1	2
Tanyfron	2	4
WIE	2	4
Worthenbury	2	4
Wrecsam Pob ardal	686	1372
Wrecsam (Acton)	11	22
Wrecsam (Parc Caia)	9	18
Wrecsam (Offa)	6	11
Wrecsam (Rhosddu)	169	337
Cyfanswm	1815	3630

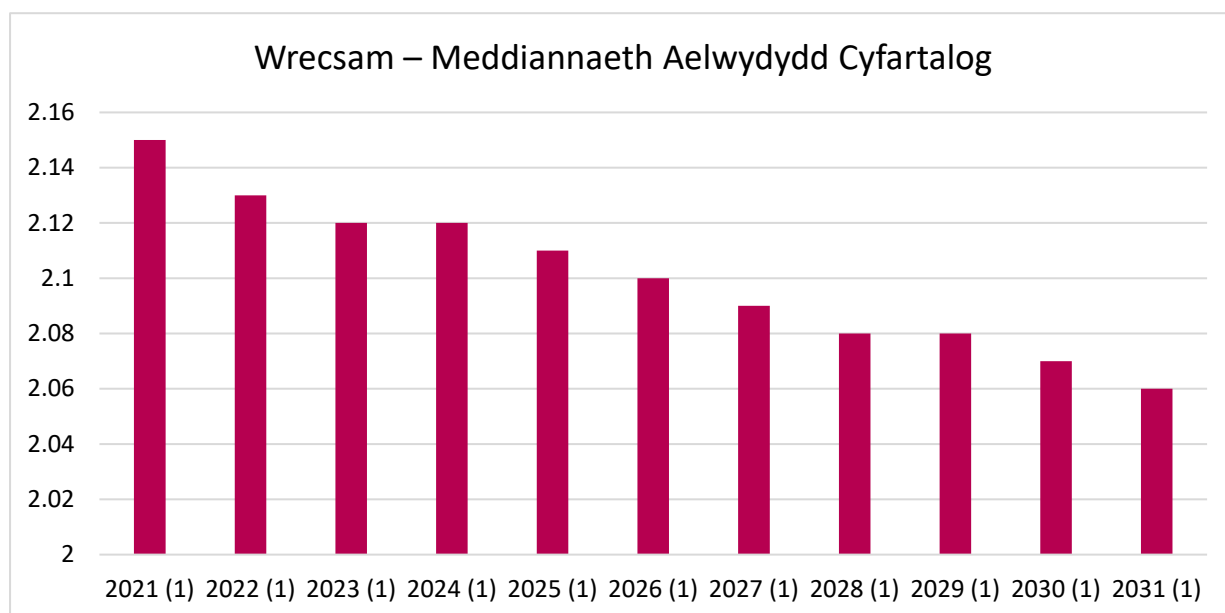
O hyn, gallwn ragweld y bydd 1,815 o blant rhwng 0 a 2 yn ychwanegol, a 3,630 o blant 3-4 oed ym mhob ardal gyda datblygiadau tai newydd. Rhagwelir y bydd gan Dref Wrecsam 686 o blant ychwanegol rhwng 0 a 2 oed erbyn 2028 a 1,372 o blant 3-4 oed. Mae'n bosibl y bydd Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Rhiwabon a Llai yn gweld y cynnydd mwyaf yn y galw am ofal plant oherwydd tai newydd.

Cyfansoddiad Aelwydydd

Mae'r siart isod yn dangos amcangyfrif o nifer y bobl fydd yn byw yn Wrecsam ar gyfartaledd dros y cyfnod 10 mlynedd nesaf.

Siart 2 – Meddiannaeth aelwydydd yn Wrecsam ar gyfartaledd rhwng 2021 a 2031.

Wrecsam – Meddiannaeth Aelwydydd Cyfartalog 2021-2031

2021 (1)	2022 (1)	2023 (1)	2024 (1)	2025 (1)	2026 (1)	2027 (1)	2028 (1)	2029 (1)	2030 (1)	2031 (1)
2.15	2.13	2.12	2.12	2.11	2.10	2.09	2.08	2.08	2.07	2.06

I ddadansoddi'r graff uchod ymhellach, mae Tabl 15 yn dangos nifer rhagamcanol y teuluoedd â phlant ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam ar gyfer 2021 a'r cyfnod 5 mlynedd nesaf.

Tabl 9 – Nifer yr aelwydydd yn ôl math a blwyddyn ([Llywodraeth Cymru](#))

Aelwydydd yn ôl math a blwyddyn	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Pob aelwyd						
Cyfanswm Wrecsam	66,063	66,718	67,357	67,962	68,558	69,113
1 person	22,910	23,377	23,841	24,268	24,674	25,034
5+ berson (dim plant)	244	241	239	241	243	247
5+ pherson (2 oedolyn, 1+ plentyn)	2593	2574	2551	2525	2495	2468
2 berson (dim plant)	21,988	22,181	22,356	22,527	22,715	22,898
3 berson (dim plant)	3385	3347	3310	3282	3257	3241
3 pherson (2 oedolyn, 1 plentyn)	4030	4032	4036	4043	4049	4054
4 berson (dim plant)	969	949	935	926	918	913

4 pherson (2 oedolyn, 1+ plentyn)	5301	5279	5257	5237	5215	5189
4 berson (1 oedolyn, 3 plentyn)	483	494	504	512	520	528

Mae'r tabl yn dangos y rhagwelir y bydd cynnydd o 4.6% mewn aelwydydd yn ystod y cyfnod 5 mlynedd nesaf. I ddadansoddi hyn ymhellach, gellir gweld bod amcangyfrif o gynnydd yn nifer yr aelwydydd lle mae 1 oedolyn a 3 plentyn yn byw, sef 9.3%, amcangyfrifir hefyd bod cynnydd o 0.6% mewn aelwydydd lle mae 2 oedolyn ac 1 plentyn yn byw. Fodd bynnag, mae'r data hefyd yn dangos bod amcangyfrif o gynnydd o 9.3% mewn aelwydydd un person, a chynnydd o 4.1% mewn aelwydydd 2 berson (dim plant).

3.13 Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant ac Asesiad o Anghenion Llesiant Lleol

Mae [Asesiad Llesiant Wrecsam](#) wedi cael ei gwblhau ar gyfer 2022. Y 7 nod llesiant a nodwyd yw:

Ffyniannus

Cymdeithas flaengar, gynhyrchiol a charbon isel sydd yn cydnabod cyfyngiadau'r amgylchedd fyd-eang ac felly'n defnyddio adnoddau yn effeithlon a chymesur (yn cynnwys gweithredu ar newid hinsawdd); ac sydd yn datblygu poblogaeth sgiliedig sydd wedi ei haddysgu yn dda mewn economi sydd yn cynhyrchu cyfoeth ac sydd yn darparu cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy sicrhau swyddi da.

Cydnherth

Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol fioamrywiol sydd ag ecosystemau gweithredol iach sydd yn cefnogi gwytnwch cymdeithasol, economaidd ac ecolegol a'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid hinsawdd).

Iachach

Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl yn cael ei fwyhau a lle mae dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol yn cael eu deall.

Mwy Cyfartal

Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth yw eu cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau economaidd-gymdeithasol).

Cyfrifol yn fyd-eang

Cenedl sydd, wrth wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud rhywbeth o'r fath wneud cyfraniad cadarnhaol at lesiant byd-eang.

Diwylliant Llewyrchus a Iaith Gymraeg Ffyniannus

Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r iaith Gymraeg, ac sy'n annog pobl i gymryd rhan yn y celfyddydau, a chwaraeon a hamdden. Cymunedau Cydlynol Cymunedau deniadol, hyfyw, diogel sydd â chysylltiadau da.

Mae'r CSA yn cysylltu â 7 Nod Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol drwy sicrhau bod gan Wrecsam ddigon o ddarpariaethau gofal plant o safon, cynaliadwy a chynhwysol i ddiwallu anghenion rhieni a gofalwyr sy'n gweithio.

Mae'r asesiad lles yn dangos mai un o'r prif ffactorau sy'n effeithio ar iechyd a lles yw sicrhau bod pob plentyn yn cael y dechrau gorau mewn bywyd. Mae hyn yn cynnwys ffactorau fel anghydraddoldebau ym maes iechyd plant, anghydraddoldebau mewn canlyniadau datblygu yn y blynyddoedd cynnar, tlodi plant, sgiliau symud sylfaenol, Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod.

Mae canfyddiadau uniongyrchol yr asesiad lles sy'n debygol o effeithio neu gefnogi canfyddiadau'r asesiad digonolrwydd gofal plant hwn yn cynnwys:

- Bydd poblogaeth sy'n heneiddio yn tarfu ar y ffordd y mae iechyd a gofal cymdeithasol, cyflogaeth ac addysg a phensiynau'n gweithredu, a bydd angen i'r systemau hyn addasu os ydynt am weithredu yn y tymor hir. Mae angen mynd i'r afael â heriau yn y dyfodol gydag anghenion pob cenedlaeth mewn golwg neu beryglu un ar draul un arall a/neu fethu â chyflawni uchelgeisiau. Mae 'adferiad sy'n cael ei arwain gan ofal' yn rhoi gofal plant ac anghenion gofal pobl hŷn ar yr un lefel â 'swyddi gwyrdd' sydd o fudd i iechyd, yr amgylchedd a'r economi.
- Dylid canolbwyntio ar atal Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (ac Amgylcheddau Cymunedol Niweidiol), rhaid i ni hefyd ddarparu cymorth i'r rheini sydd eisoes wedi cael eu heffeithio gan Brofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod. Gallai helpu i ddatblygu gwytnwch plant fod yn rhan o hyn. Rhai o'r ffactorau sy'n helpu gwytnwch plant yw cael perthnasoedd ag oedolion dibynadwy, ffrindiau cefnogol, a chymryd rhan mewn gweithgareddau cymunedol, fel chwaraeon. Heb y gwytnwch hwn, mae'r cylch o Brofiad Niweidiol yn ystod Plentyndod, trawma a thralod yn fwy tebygol o barhau yn y cenedlaethau i ddod.
- Mae pandemig Covid-19 wedi tynnu sylw at anghydraddoldebau dwfn yn y farchnad lafur, yn enwedig i bobl ifanc, yr oedd eu henillion ond yn dechrau gwella o effeithiau dirwasgiad 2008 ar gyflogau a datblygu swyddi. Ar ben hynny, roedd menywod, pobl anabl a lleiafrifoedd ethnig hefyd yn fwy tebygol o fod yn gweithio mewn swyddi cyflog isel, ansicr yn y sectorau a gaewyd (adwerthu, lletygarwch, llety ac ati), ac felly dyma'r rhai a gollodd swyddi, oriau gwaith ac enillion ar gyfraddau anghymesur yn ystod y cyfyngiadau symud cyntaf.
- Bydd Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn gweld y gostyngiad mwyaf ledled Cymru yn nifer y plant a'r bobl ifanc (0-15 oed) – i lawr 8.6%. Mae hyn yn debygol o olygu gostyngiad yn swm y gofal plant sydd ei angen, yn unol â'r rhagamcanion yn Adran 3.

Mae sector gofal plant ffyniannus yn arwain at gyfleoedd cyflogaeth yn y sector ac mewn sectorau eraill ac mae'n gweithio tuag at gefnogi cydnherthedd economaidd ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam. Mae gwaith a wneir ym maes gofal plant yn helpu i gefnogi plant ar eu taith i fyw yn iach ac yn galluogi plant i gyflawni eu potensial ni waeth beth yw eu cefndir na'u hamgylchiadau. Mae gofal plant yn aml

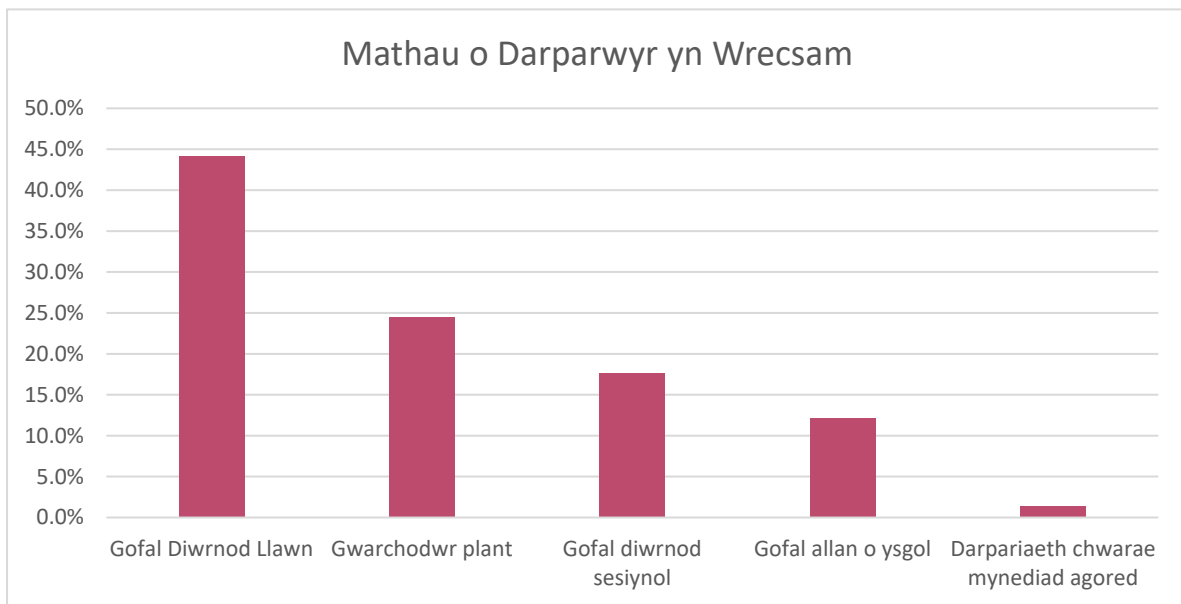
yn ganolog i'r gymuned leol a dyma'r cam cyntaf tuag at integreiddio plant i'w cymuned leol. Mae hyrwyddo'r Gymraeg yn rhan annatod o ddarpariaeth gofal plant, mae gan Fwrdeistref Sirol Wrecsam nifer o ddarpariaethau gofal plant Cymraeg, ond mae'n bwysig bod y Cyngor yn parhau i adolygu ac ehangu argaeledd darpariaethau cyfrwng Cymraeg yn seiliedig ar y dystiolaeth a ddarparwyd gan y CSA.

4. Trosolwg o'r Ddarpariaeth Gofal Plant Bresennol a Chanlyniadau Arolygon Darparwyr a Gwarchodwyr Plant

Mae'r adran hon wedi cael ei llywio gan gyfraniad darparwyr gofal plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam at adroddiad Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth/ ymarfer casglu data haf 2021.

Cwblhaodd 144 o ddarparwyr gofal plant y Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth, gan gynnwys 109 o ddarparwyr gofal dydd i blant a 35 o warchodwyr plant. Ni lwyddodd 3 darparwr arall i gwblhau'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth ond mae'r data perthnasol wedi cael eu casglu gyda chymorth Tîm Gofal Plant CBS Wrecsam. Roedd hyn yn cynnwys 2 ddarparwr gofal dydd ac 1 gwarchodwr plant. Dyma ddadansoddiad o'r mathau o ddarparwyr yn Wrecsam:

Siart 3 – Mathau o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam

Mathau o Darparwyr yn Wrecsam

Mathau o Darparwyr yn Wrecsam	%
Gofal Diwrnod Llawn	44.2%
Gwarchodwr plant	24.5%
Gofal diwrnod sesiynol	17.7%
Gofal allan o ysgol	12.2%
Darpariaeth chwarae mynediad agored	1.4%

4.1 Nifer y darparwyr gofal plant a'r math o wasanaeth

Ar hyn o bryd, mae'r darparwyr gofal plant cofrestredig canlynol yn gweithio yn Wrecsam:

- Gofal Dydd Llawn: **65**.
- Gwarchodwyr Plant: **36**.
- Gofal y tu allan i'r Ysgol: **18**.
- Gofal Dydd Sesiynol: **26**.
- Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored: **2**.
- Crèche: **0**.
- Nanis: **0**.

Mae dadansoddiad daearyddol o'r mathau o ddarparwyr gofal plant yn ôl ward, yn ogystal â nifer y lleoedd sydd ar gael, ar gael yn Nhablau 16, 17, 18, 19 a 20.

At ei gilydd, mae'r 147 o ddarparwyr hyn wedi'u cofrestru i ofalu am 4,647 o blant.

Tabl 10 - Nifer y plant ar lyfrau darparwyr gofal plant, yn ystod tymor yr haf 2021, wedi'u halinio â grŵp oedran

	0 - 1 oed	1 - 2 oed	2 - 3 oed	3 - 4 oed	4 - 5 oed	5 - 7 oed	8 - 11 oed	12 - 14 oed
Nifer y plant sy'n defnyddio gofal plant ar hyn o bryd	98	423	907	1185	888	1178	1260	22

Roedd cyfanswm nifer y plant ar lyfrau darparwyr, o haf 2021 ymlaen, yn 5,961. Mae'r ffigur hwn yn uwch na nifer y plant y mae darparwyr wedi'u cofrestru i ofalu amdanynt oherwydd bod rhai plant wedi'u cofrestru mewn mwy nag un lleoliad e.e. ar gyfer gofal dydd sesiynol neu ddiwrnodau gwahanol. Dylid nodi nad yw'r ffigurau uchod yn cynnwys nifer y plant o 17 lleoliad, na chwblhaodd y SASS.

Mae Tabl L (Atodiad 2) yn dangos nifer y plant 0-4 oed sy'n cael gofal plant, yn ôl ward.

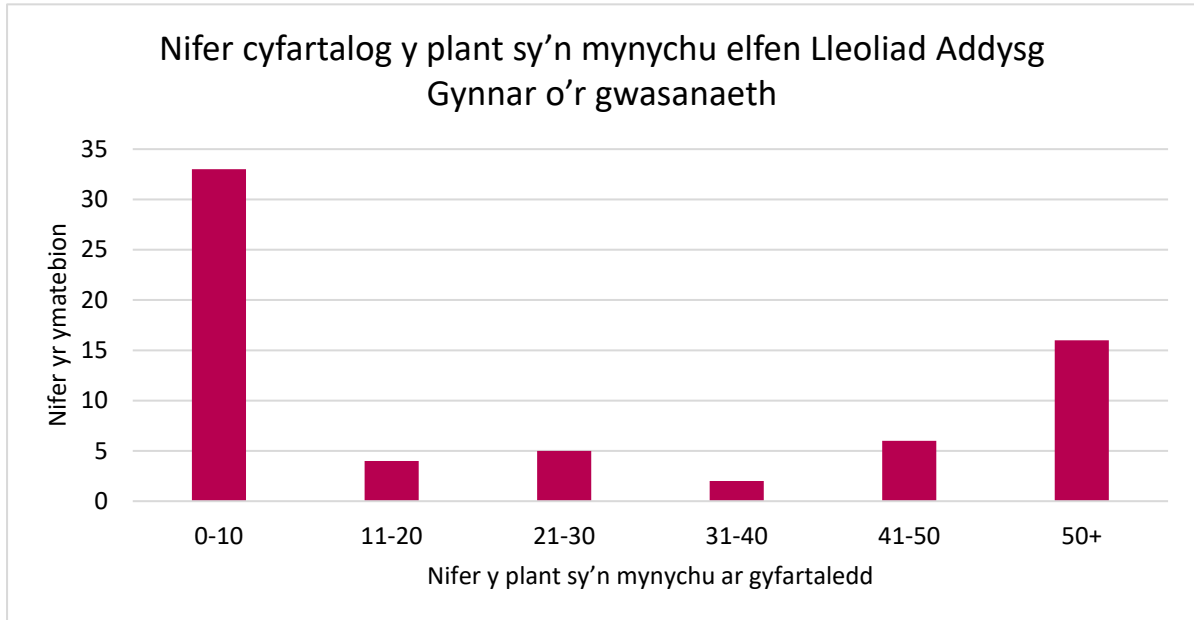
Mae nifer y plant sy'n cael lleoedd amser llawn, rhan-amser ac ad-hoc, yn ystod tymor yr haf 2021, sy'n cyd-fynd â ward, i'w gweld yn Nhabl M (Atodiad 2). Plant sy'n cael mynediad at leoedd ar sail ad hoc yw'r rheini sydd â gofynion gofal plant sy'n amrywio'n wythnosol neu'n ddyddiol hyd yn oed. Mae plant sy'n cael gofal plant rhan-amser angen yr un oriau ar yr un diwrnodau bob wythnos, ond nid oes angen gofal plant arnynt bob diwrnod o'r wythnos.

Ar draws pob ward, roedd y rhan fwyaf o blant a oedd yn defnyddio llefydd gofal plant yn gwneud hynny'n rhan-amser. Roedd nifer sylweddol o blant hefyd yn defnyddio gofal plant ad hoc, gan awgrymu tuedd bosibl ym mhatrymau gweithio rhieni.

4.2 Nifer y darparwyr gofal plant sy'n cynnig Lleoliadau Addysg Gynnar

Mae 46.3% o ddarparwyr gofal dydd ar hyn o bryd yn darparu Lleoliadau Addysg Gynnar yn eu lleoliad. Dangosir nifer cyfartalog y plant sy'n mynychu'r rhan hon o'r gwasanaeth, bob wythnos, yn y siart isod.

Siart 4 – Nifer cyfartalog y plant sy'n mynychu Lleoliadau Addysg Gynnar yr wythnos.

Nifer cyfartalog y plant sy'n mynychu elfen Lleoliad Addysg Gynnar o'r gwasanaeth

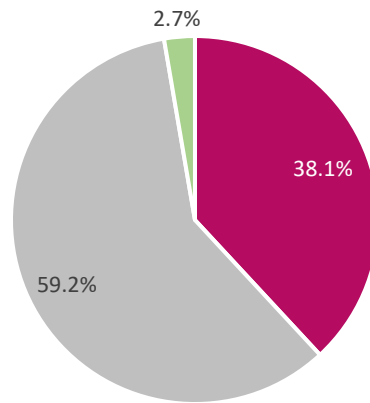
Nifer cyfartalog y plant sy'n mynychu elfen Lleoliad Addysg Gynnar o'r gwasanaeth	Nifer yr ymatebion
0-10	33
11-20	4
21-30	5
31-40	2
41-50	6
50+	16

Fel y dangosir, 0 i 10 o blant yn bresennol oedd yr ymateb mwyaf cyffredin, gyda 33 allan o 66, neu 50% o'r darparwyr yn ymateb fel hyn.

4.3 Cyfnodau pan fydd y ddarpariaeth yn gweithredu fel arfer

Mae'r rhan fwyaf o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam yn gweithredu yn ystod y tymor ac yn ystod gwyliau'r ysgol, fel y dangosir isod:

Pryd ydych chi yn cynnig gofal?

■ Amser Tymor yn unig   ■ Amser Tymor a Gwyliau   ■ Gwyliau yn unig

Pryd ydych chi yn cynnig gofal?

Amser Tymor yn unig	Amser Tymor a Gwyliau	Gwyliau yn unig
38.1%	59.2%	2.7%

4.4 Deiliadaeth ac achosion o restrau aros

Gofynnwyd i'r ymatebwyr a oedd ganddynt restr aros ar hyn o bryd. Mae'r tabl isod yn dangos y wardiau lle mae darparwyr wedi ateb oes, yn ogystal â nifer y plant sy'n aros am leoedd gofal plant, o haf 2021 ymlaen.

Tabl 11 – Nifer y plant ar restr aros am ofal plant ar gyfer gwahanol rannau o'r gwasanaeth, yn ôl ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward Etholiadol	Gofal Llawn:	Dydd	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Grosvenor	0		10	65	4	0	0	0
Stansty	0		0	0	0	0	4	7
Cyfanswm Canol	0		10	65	4	0	4	7

Ardal gymunedol y de

Ward Etholiadol	Gofal Llawn:	Dydd	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Gogledd y Waun	0		0	0	10	0	0	0
De'r Waun	2		0	0	0	2	0	0
Esclusham	3		0	0	8	0	0	0

Johnstown	1	1	1	0	0	0	0
Marchwiell	0	0	0	0	0	0	3
Pant	0	0	0	4	0	0	0
De Penycae a Rhiwabon	0	0	0	0	0	0	2
Rhiwabon	10	2	2	0	0	2	8
Cyfanswm De	16	3	3	22	2	2	13

Ardal gymunedol y gogledd

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Brymbo	0	5	5	0	0	0	5
Coedpoeth	2	0	0	0	0	0	0
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	10	0	0	0	0	0	0
Dwyrain a De Gwersyllt	0	0	0	0	2	0	0
Gorllewin Gwersyllt	6	0	0	0	0	0	0
Marford a Hoseley	6	0	0	0	0	0	0
Brychdyn Newydd	3	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm y Gogledd	27	5	5	0	2	0	5

Cyfanswm y Canol, De, Gogledd

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Cyfanswm	43	18	73	26	4	6	25

Yn ôl data a gasglwyd o'r SASS, ar hyn o bryd mae 195 o blant ar restr aros ar gyfer y mathau uchod o ofal plant ledled Wrecsam. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn aros am ofal hanner diwrnod neu ofal diwrnod llawn. Dylid nodi nad oes gan bob darparwr, er enghraifft rhai gwarchodwyr plant, system rhestr aros ac felly efallai nad yw'r data'n gwbl gynrychioladol.

Y ward gyda'r nifer uchaf a mwyaf arwyddocaol o blant ar restr aros, ar gyfer gofal hanner diwrnod (PM), yw Grosvenor (65).

Dyma'r wardiau sydd â'r nifer fwyaf o blant ar restr aros am ofal dydd llawn:

1. Rhiwabon (10).
2. Dwyrain a Gorllewin Gresffordd (10).
3. Gorllewin Gwersyllt (6).
4. Marford a Hoseley (6).

Ar hyn o bryd, mae 4 o blant ar y rhestr aros ar gyfer Lleoliad Addysg Gynnar yn ystod y tymor, 2 yn Plas Madoc a 2 yn Ne'r Waun, y ddau yn Ne Wrecsam. Mae 1 plentyn ar restr aros ar gyfer gofal hanner diwrnod Cylch Meithrin (AM) yn Nwyrain a De Gwersyllt (Gogledd Wrecsam).

Efallai mai'r rhesymau posibl dros y rhestrau aros hyn yw bod plentyn yn rhy ifanc i gael lle mewn lleoliad ar hyn o bryd a hefyd nad yw'r rhieni efallai wedi dychwelyd i'r gwaith eto. Nid yw hefyd o reidrwydd yn awgrymu cyflenwad annigonol o leoedd gofal plant, gan y gallai plentyn fod yn mynychu lleoliad arall tra bydd yn aros am le.

4.5 Deiliadaeth ac achosion o restrau aros

Tabl 12 - Nifer y swyddi gwag gofal plant ar gyfer gwahanol rannau o'r gwasanaeth, yn ôl ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Acton	0	0	0	0	0	0	23
Parc Borrás	10	0	0	0	0	10	51
Brynyffynnon	72	57	65	0	0	5	5
Erddig	4	0	0	0	0	0	0
Garden Village	0	0	0	0	29	28	30
Grosvenor	121	81	86	0	0	8	8
Hermitage	5	5	6	0	0	9	4
Maesydre	2	0	0	0	0	0	8
Offa	0	0	0	0	0	25	40
Queensway	15	12	12	0	3	0	4
Rhosnesni	1	0	0	0	0	7	20
Stansty	0	0	0	12	0	0	0
Cyfanswm Canol	230	155	169	12	32	92	193

Ardal gymunedol y de

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Bronington	4	5	12	5	8	17	24
Cefn	0	0	0	3	0	0	5
Gogledd y Waun	0	0	0	0	0	0	6
De'r Waun	0	0	0	0	0	7	5
Esclusham	0	0	0	0	0	0	17
Holt	110	50	50	0	0	51	50
Johnstown	0	0	0	0	0	0	7
Llangollen Wledig	1	1	1	0	0	0	0
Marchwiel	2	0	2	0	1	2	2
Owrtyn	38	38	35	0	0	79	145
Penycae	0	0	0	2	12	3	0
Plas Madog	0	0	0	6	0	0	0
Ponciau	2	0	0	0	7	17	11
Rhiwabon	0	0	1	0	9	2	0
Cyfanswm De	157	94	109	2	37	178	277

Ardal gymunedol y gogledd

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Brymbo	10	0	0	0	0	15	0
Bryn Cefn	0	0	0	0	4	0	83
Coedpoeth	1	2	0	0	0	0	0
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	0	0	0	0	0	20	30

Dwyrain a De Gwersyllt	0	0	0	0	0	20	20
Gorllewin Gwersyllt	53	5	6	0	0	2	2
Llai	6	2	6	0	0	0	5
Marford a Hoseley	0	0	0	0	0	42	15
Minera	0	0	10	0	0	0	10
Brychdyn Newydd	26	22	21	0	0	0	0
Rossett	35	30	30	0	0	0	10
Cyfanswm y Gogledd	131	61	73	16	4	99	175

Cyfanswm y Canol, De, Gogledd

Ward Etholiadol	Gofal Dydd Llawn:	Gofal Hanner Diwrnod AM	Gofal Hanner Diwrnod PM	Boreau	Prynhawniau	Cyn Ysgol	Ar ôl Ysgol
Cyfanswm	518	310	351	30	73	369	645

Ar hyn o bryd mae 2,296 o swyddi gofal plant ar gael ledled Wrecsam, gyda'r rhan fwyaf o'r swyddi gwag hyn ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol a darpariaeth gofal dydd llawn yn y drefn honno.

Dyma'r wardiau sydd â'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol:

1. Grosvenor (121).
2. Holt (110).
3. Brynffynnon (72).

Dyma'r wardiau sydd â'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer gofal dydd llawn:

4. Owrtyn (145).
5. Bryn Cefn (83).
6. Parc Borrass (51).
7. Holt (50).

Ar hyn o bryd mae 330 o leoedd ar gyfer Lleoliadau Addysg Gynnar heb eu llenwi, yn y wardiau canlynol:

Canol:

- Acton (18).
- Brynffynnon (5).

- Grosvenor (38).
- Hermitage (5).
- Queensway (12).
- Rhosnesni (2).
- Stansty (2)

Gogledd:

- Brymbo (5).
- Bryn Cefn (4).
- Coedpoeth (1).
- Dwyrain a Gorllewin Gresffordd (8).
- Dwyrain a De Gwersyllt (16).
- Llai (8).
- Marford and Hoseley (26).
- Brychdyn Newydd (4).
- Yr Orsedd (20).

De:

- Bronington (29).
- Cefn (22).
- Gogledd y Waun (5).
- De'r Waun (5).
- Esclusham (9)
- Holt. (14).
- Llangollen Wledig (11).
- Marchwiail (2)
- Yr Orsedd (32).
- Ponciau (8)
- Rhiwabon (9).

Mae 146 neu 44% o'r swyddi Addysg Gynnar hyn yn Ne Wrecsam. Mae hyn yn awgrymu bod mwy na digon o leodd Addysg Gynnar ledled Wrecsam ac yn enwedig De Wrecsam. Mae hyn yn awgrymu nad diffyg lleoedd yw'r rheswm pam mae 4 o blant yn Ne Wrecsam yn aros am Leoliad Addysg Gynnar yn ystod y tymor ar hyn o bryd. Yn lle hynny, gallai fod oherwydd eu bod yn aros am ddarpariaeth mewn lleoliad penodol.

Ar hyn o bryd mae 11 swydd wag ar gyfer gofal plant ar benwythnosau ar draws 2 ddarparwr yn Nhre Ioan a Rhosnesni. Ceir hefyd 1 swydd wag ar gyfer gofal dros nos yn Rhosnesni ac 8 swydd wag ar gyfer gofal gyda'r nos (cyn 6pm) yn Grosvenor.

Mae gan un darparwr gofal dydd llawn 8 lle heb eu llenwi ar gyfer gofal gyda'r nos yn ystod y tymor a gwyliau yn ward Grosvenor, Canol Wrecsam.

4.6 Achosion o gymorth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol a/neu anghenion meddygol cymhleth

O dymor yr haf 2021, nodwyd yn ffurfiol bod gan 329 o blant Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anabledau le gofal plant cofrestredig yn Wrecsam.

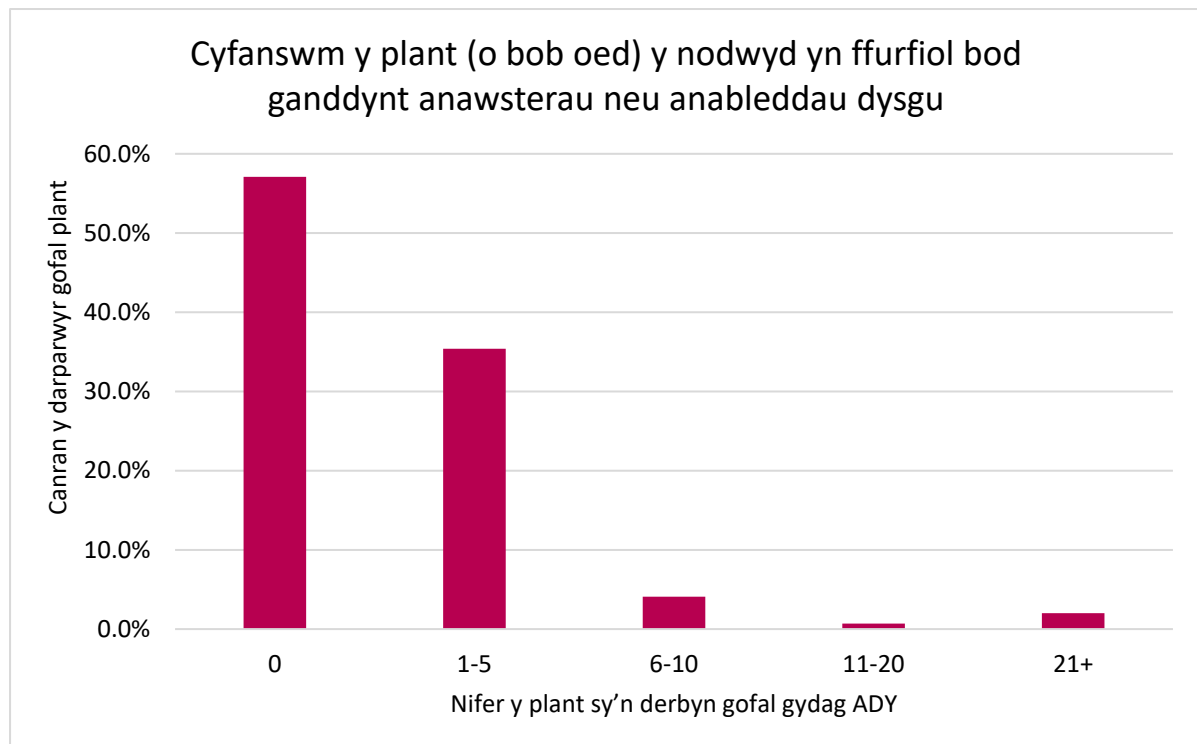
Fel y gwelir yn Siart 4, nid yw'r rhan fwyaf o ddarparwyr yn gofalu am unrhyw blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae gan dros ddau o bob pump o ddarparwyr o leiaf un plentyn wedi'i gofrestru yn eu darpariaeth sydd ag Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anabledau. Mae'r darparwyr hyn yn ddarparwyr gofal dydd llawn yn bennaf (36) neu'n ddarparwyr gofal dydd sesiynol (37).

Mae CBSW wedi cefnogi lleoliadau llwyddiannus ar gyfer plant ag anabledau ac anghenion ychwanegol yn Wrecsam mewn 65 lleoliad yn ystod y 2 flynedd diwethaf.

Mae hyn yn cynnwys:

- 7 o warchodwyr plant
- 34 Lleoliad Gofal Dydd Llawn
- 24 Lleoliadau Gofal Dydd Sesiynol

Siart 4 – Nifer y plant o bob oed y mae darparwyr gofal plant yn nodi'n ffurfiol bod ganddynt anawsterau neu anabledau dysgu

Cyfanswm y plant (o bob oed) y nodwyd yn ffurfiol bod ganddynt anawsterau neu anabledau dysgu

Oed	%
0	57.1%
1-5	35.4%

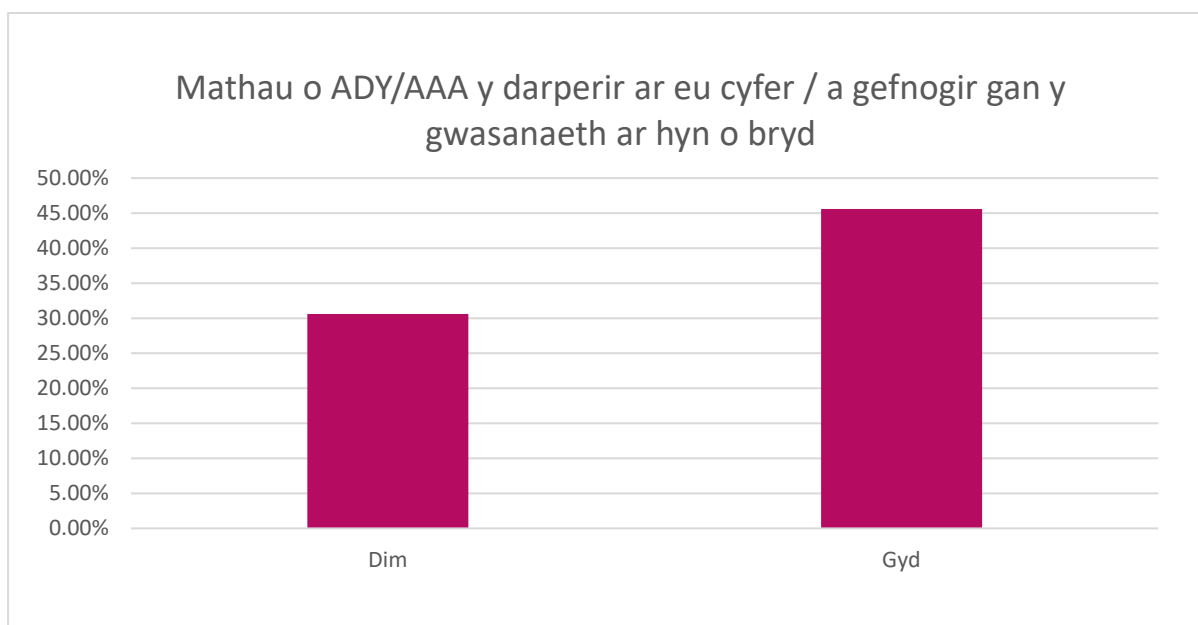
6-10	4.1%
11-20	0.7%
21+	2.0%

Tabl 13 - Cyfanswm nifer y plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol sy'n defnyddio gofal plant cofrestredig ar hyn o bryd, wedi'i alinio ag ardal gymunedol a'r math o ofal plant

Ardal gymunedol	Gofal Dydd Llawn:	Gwarchodwr Plant:	Gofal Dydd Sesiynol	Gofal y tu allan i'r Ysgol:	Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored:	Cyfanswm fesul ardal gymunedol
Canol	40	2	20	5	78	145
Gogledd	35	0	1	93	0	129
De	28	5	16	6	0	55
Cyfanswm fesul math o ddarparwr	103	7	37	104	78	329

Mae Siart 5 yn dangos canran y darparwyr gofal plant sy'n darparu neu'n gallu darparu cymorth ar hyn o bryd i blant sydd â gwahanol fathau o Anghenion Dysgu Ychwanegol, gan gynnwys gwybyddiaeth a dysgu, ymddygiad, datblygiad emosiynol a chymdeithasol, cyfathrebu, a rhyngweithio ac anghenion synhwyraidd a/neu gorfforol.

Siart 5 – Canrannau'r darparwyr gofal plant sy'n darparu neu'n gallu darparu cymorth ar hyn o bryd i blant sydd â gwahanol fathau o ADY

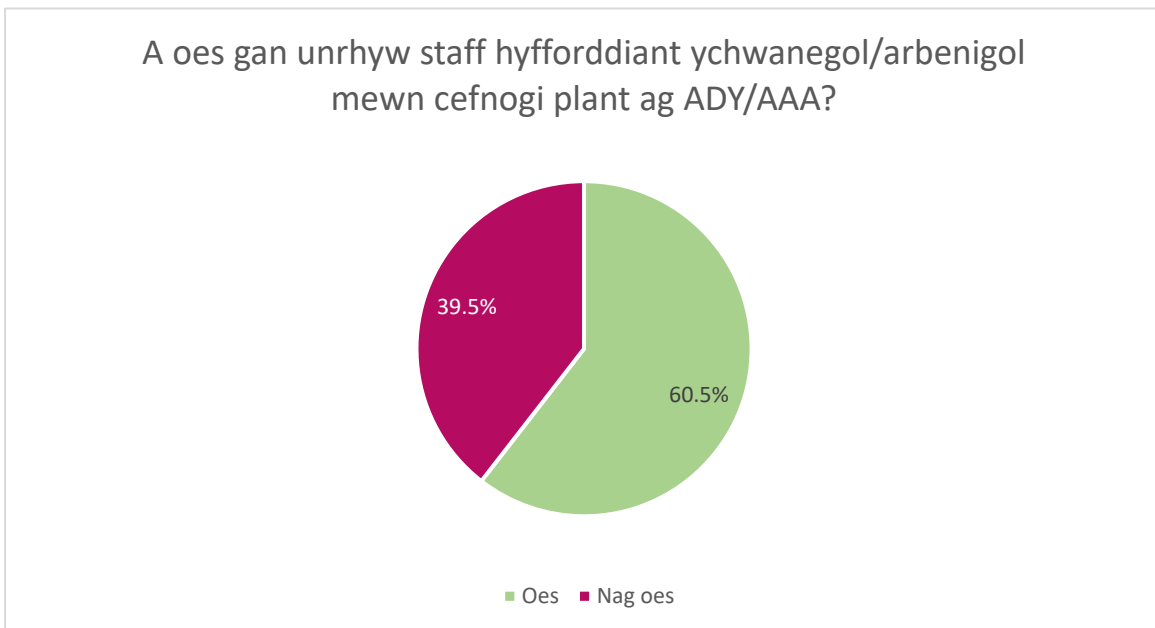

Mathau o ADY/AAA y darperir ar eu cyfer / a gefnogir gan y gwasanaeth ar hyn o bryd

%	
Dim	30.60%
Gyd	45.60%

Dywedodd 30.6% o ddarparwyr nad ydynt yn darparu ar hyn o bryd neu nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gymorth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anableddau ledled Wrecsam, tra dywedodd 45.6% o'r lleoliadau a ymatebodd eu bod yn cefnogi pob math o Anghenion Dysgu Ychwanegol. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr a ddywedodd nad ydynt yn darparu ar hyn o bryd neu nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anableddau yn warchodwyr plant, gyda 22 o ymatebwyr yn darparu'r ateb hwn. Dim ond 10 lleoliad gofal dydd llawn a ddywedodd nad oeddent ar hyn o bryd yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anableddau.

Roedd data o'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth yn dangos bod 87.7% o ddarparwyr gofal dydd llawn, 82.2% o ddarparwyr gofal ysgol ac 88.5% o ddarparwyr gofal dydd sesiynol wedi hunan-adrodd bod ganddynt aelod dynodedig o staff sy'n gyfrifol am wneud trefniadau ar gyfer plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol/anghenion meddygol cymhleth. Dim ond 16.7% o warchodwyr plant a ymatebodd eu bod yn gyfrifol am hyn, ond mae mwy o warchodwyr plant yn gofalu am blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ar hyn o bryd. Mae hyn felly'n awgrymu bod rhywfaint o ddryswch ynglŷn ag ystyr y cwestiwn hwn. Fel y gwelir isod, mae 60.5% o'r gweithlu gofal plant yn Wrecsam wedi derbyn hyfforddiant ychwanegol i gefnogi plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

A oes gan unrhyw staff hyfforddiant ychwanegol/arbenigol mewn cefnogi plant ag ADY/AAA?

Oes/Nagoes	%
Oes	60.5%

Nagoes	39.5%
--------	-------

Roedd hyn yn cynnwys 19.4% o warchodwyr plant a gofnododd eu bod wedi derbyn hyfforddiant arbenigol ychwanegol i gefnogi plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anableddau, o'i gymharu â 75.4% o ddarparwyr gofal dydd llawn, 69.2% o ddarparwyr gofal dydd sesiynol a 61.1% o ddarparwyr gofal y tu allan i'r ysgol.

Ar gyfer lleoliadau a ddywedodd fod ganddynt o leiaf 1 plentyn ag Anghenion Dysgu Ychwanegol, mae 82.5% o'r staff wedi ymgymryd â hyfforddiant ychwanegol neu arbenigol i gefnogi plant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anableddau.

Mae cymorth ar gael i rieni sydd â phlentyn ag anghenion dysgu ychwanegol a lleoliadau gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam, drwy'r Panel Gofal Plant a Seibiant i Bobl Anabl. Mae'r panel hwn yn gweithio i leoli ac ariannu plant ag ADY mewn lleoliadau addas. Mae data gan WFIS wedi dangos bod y gwasanaeth wedi ymdopi'n dda â chefnogi'r nifer uchel o blant ag ADY yn Wrecsam i ddod o hyd i leoliadau gofal plant addas. Mae hyn yn awgrymu, er bod nifer uchel o warchodwyr plant yn dweud nad ydynt yn gallu cefnogi plentyn ag ADY, bod digon o leoedd ar gael ar draws lleoliadau gofal dydd llawn i ateb y galw. Mae'r llefydd hyn yn cynnwys 7 gwarchodwr plant, 34 o leoliadau gofal dydd llawn a 24 o leoliadau gofal dydd sesiynol.

4.7 Cost gofal plant

Tabl 14 – Cost gyfartalog y dydd

Math o ddarparwr gofal plant	0 - 1 oed	1 - 2 oed	2 - 3 oed	3 - 4 oed	4 - 5 oed	5 - 7 oed	8 - 11 oed	11+ oed
Gofal Dydd Llawn:	£ 44.43	£ 44.42	£ 37.82	£ 34.10	£ 33.35	£ 29.58	£ 23.17	£ 23.50
Gofal Dydd Sesiynol	AMH	Ddim yn berthna sol	Ddim yn berthna sol	£ 12.00	£ 12.00	AMH	Ddim yn berthna sol	Ddim yn berthna sol
Gwarchodwr Plant:	£ 37.13	£ 37.18	£ 37.07	£ 37.67	£ 37.55	£ 34.13	£ 33.00	AMH
Gofal y tu allan i'r Ysgol <i>Mae'r ffigyrau hyn yn cynnwys clybiau cyn ysgol, clybiau ar ôl ysgol a chlybiau gwyliau</i>	AMH	Ddim yn berthna sol	Ddim yn berthna sol	£ 21.75	£ 21.75	£ 21.90	£ 21.90	£ 22.50

Roedd hyn yn seiliedig ar atebion a ddarparwyd gan leoliadau ac felly roedd hyd diwrnod safonol yn agored i'w ddehongli.

Tabl 15 – Cost gyfartalog y sesiwn

Math o ddarparwr gofal plant	0 - 1 oed	1 - 2 oed	2 - 3 oed	3 - 4 oed	4 - 5 oed	5 - 7 oed	8 - 11 oed	11+ oed
Gofal Dydd Llawn:	£ 33.01	£ 32.84	£ 20.37	£ 17.64	£ 16.71	£ 13.42	£ 10.82	£ 15.00
Gofal Dydd Sesiynol	AMH	Ddim yn berthna sol	£ 9.50	£ 10.57	£ 12.00	AMH	Ddim yn berthna sol	Ddim yn berthna sol
Gwarchodwr Plant:	£ 34.00	£ 37.50	AMH	£ 40.50	£ 34.83	£ 23.60	£ 13.50	AMH
Gofal y tu allan i'r Ysgol	AMH	Ddim yn berthna sol	Ddim yn berthna sol	£ 8.70	£ 8.00	£ 8.00	£ 8.00	£ 12.50

Roedd hyn yn seiliedig ar atebion a ddarparwyd gan leoliadau ac felly roedd hyd diwrnod safonol yn agored i'w ddehongli.

Tabl 16 – Cost gyfartalog yr awr

Math o ddarparwr gofal plant	0 - 1 oed	1 - 2 oed	2 - 3 oed	3 - 4 oed	4 - 5 oed	5 - 7 oed	8 - 11 oed	11+ oed
Gofal Dydd Llawn:	£ 5.58	£ 5.58	£ 4.72	£ 4.63	£ 4.72	£ 4.60	£ 4.45	£ 5.00
Gofal Dydd Sesiynol	AMH	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	£ 3.76	£ 3.56	£ 3.00	£ 3.00	AMH
Gwarchodwr Plant	£ 5.00	£ 4.81	£ 4.55	£ 4.64	£ 4.72	£ 5.01	£ 5.10	AMH
Gofal y tu allan i'r Ysgol	AMH	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	£ 3.76	£ 3.56	£ 3.65	£ 3.65	£ 4.50

Roedd y costau gofal plant drutaf ar gyfer pob math o ddarparwr yn cael eu codi am blant dan ddwy oed. Y pris cyfartalog o 50 awr o ofal yr wythnos ar gyfer plentyn dan ddwy oed mewn meithrinfa yw £269.86 ar draws Prydain Fawr, neu £14,030 y flwyddyn. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £237.28 yr wythnos ar draws Prydain Fawr, neu £12,340 y flwyddyn. Yng Nghymru, [pris cyfartalog 50 awr o ofal yr wythnos i blentyn dan ddwy oed](#) mewn meithrinfa yw £246.79. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £230.69 yr wythnos. O ystyried y data uchod, mae costau gofal plant yn Wrecsam yn gyffredinol yn is nag ar gyfer Cymru a Phrydain Fawr yn gyffredinol.

Nododd 65.3% o ddarparwyr fod rhieni sy'n defnyddio eu gwasanaethau ar hyn o bryd yn derbyn Gofal Plant Di-dreth neu Dalebau Gofal Plant i gefnogi cost gofal plant.

Mae 43.5% o'r darparwyr gofal plant sydd wedi ymateb yn cynnig rhyw fath o ostyngiad i frodyr a chwiorydd ar hyn o bryd.

4.8 Oriau Agor

Tabl 17 – Amseroedd cychwyn a gorffen mwyaf aml ar gyfer pob math o ddarparwr

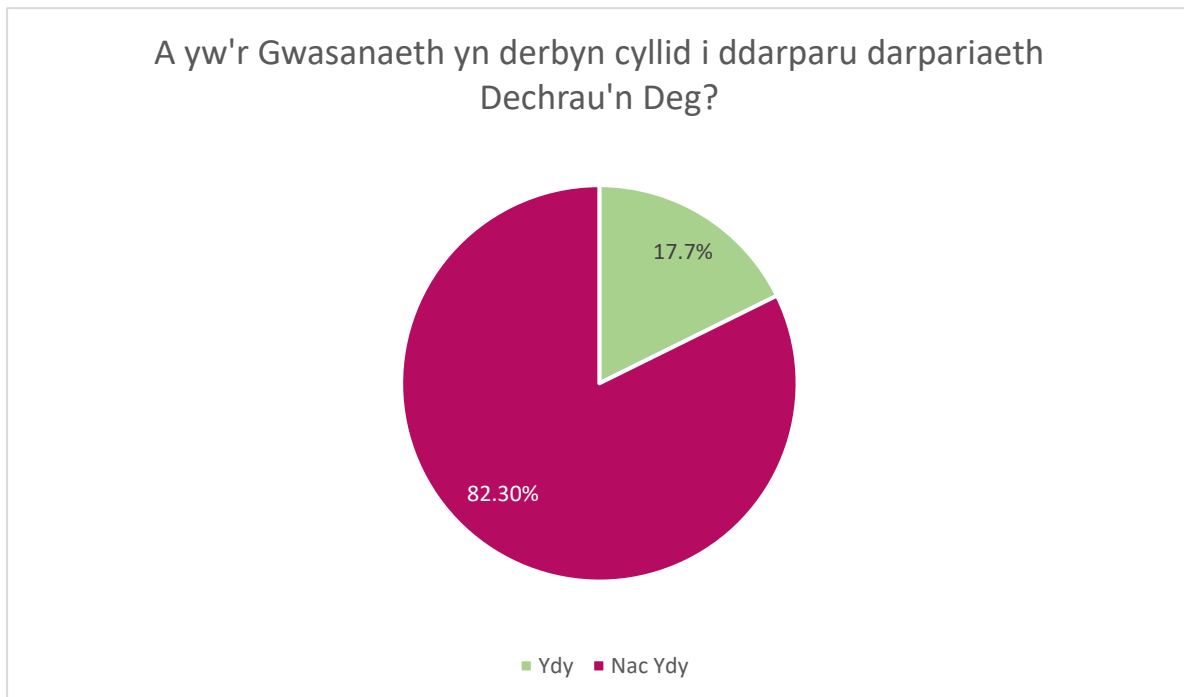
Math o ddarparwr	Amser cychwyn mwyaf aml	Amser gorffen mwyaf aml
Gofal Dydd Llawn:	07:30	18:00
Gwarchodwr Plant	07:00	17:00
Gofal Dydd Sesiynol	12:00	15:00
Gofal y tu allan i'r Ysgol	07:30	17:30

Ar hyn o bryd, dim ond 4 darparwr sy'n cynnig gofal plant gyda'r nos ar ôl 6pm, yn Grosvenor, Maesydre, Brychdyn Newydd ac Esclusham. Mae 2 ddarparwr yn darparu gofal dros nos yn y sir ar hyn o bryd, wedi eu lleoli yn Rhosnesni a Dwyrain a De Gwersyllt. Ar hyn o bryd mae 2 ddarparwr yn darparu gofal plant ar benwythnosau, gydag un wedi'i lleoli yn Ne Wrecsam a'r llall yng Nghanol Wrecsam.

4.9 Cyflenwad o Gynigion Gofal Plant a lleoedd Dechrau'n Deg

Ar hyn o bryd mae 125 o ddarparwyr gofal plant Wrecsam wedi cofrestru i ddarparu'r Cynnig Gofal Plant, sy'n cynrychioli 86.2% o ddarparwyr gofal plant. O'r rhain, mae 33 yn warchodwyr plant, mae 61 yn ddarparwyr gofal dydd llawn, mae 16 yn ddarparwyr gofal dydd sesiynol ac mae 15 yn ddarparwyr gofal y tu allan i'r ysgol. Pan ofynnwyd a oedd unrhyw gyllid o'r Cynnig Gofal Plant yn cael ei ddarparu, ymatebodd 73.1% o'r darparwyr bod hynny yn cael ei gynnig.

O'r holl ddarparwyr, gan gynnwys y rhai nad oeddent wedi cwblhau'r Datganiad Hunan-Asesiad o'r Gwasanaeth, mae 17.7% yn cael cyllid i ddarparu lleoedd Dechrau'n Deg.

A yw'r Gwasanaeth yn derbyn cyllid i ddarparu darpariaeth Dechrau'n Deg?

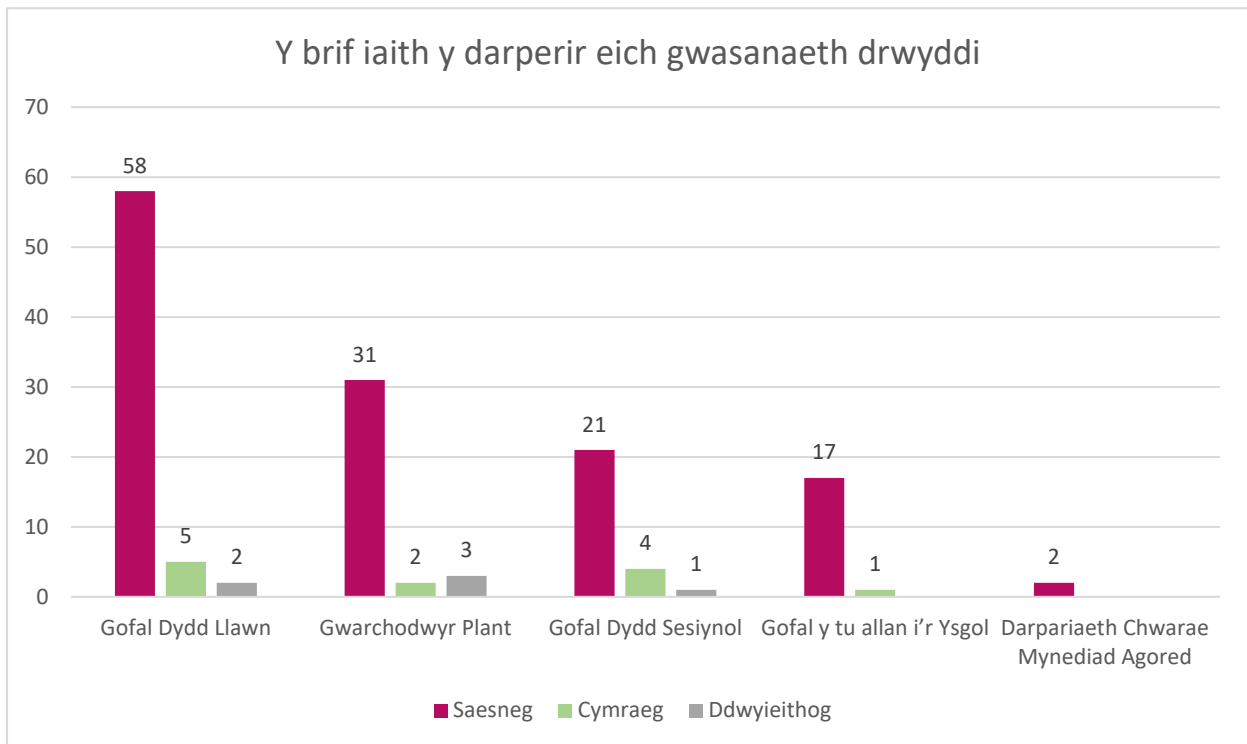
Ydy/Nac	%
Ydy	17.7
Nac Ydy	82.3

Mae cyfanswm o 26 o ddarparwyr gofal plant yn derbyn cyllid ar hyn o bryd i ddarparu lleoedd Dechrau'n Deg, gydag 8 o'r rhain yn darparu darpariaeth Dechrau'n Deg yn unig. Mae'r darparwyr gofal plant hyn yn y wardiau canlynol ar draws Wrecsam Canolog, Gogledd a De:

- Parc Borrás
- Grosvenor
- Hermitage
- Queensway

- Whitegate
- Wynnstay
- Brymbo
- Bryn Cefn
- Gogledd Gwersyllt.
- Llai
- Brychdyn Newydd
- Cefn
- Johnstown
- Pant
- Penycae
- Plas Madog

4.10 Darpariaeth iaith Gymraeg

Y brif iaith y darperir eich gwasanaeth drwyddi

Darparwr	Saesneg	Cymreeg	Ddwyieithog
Gofal Dydd Llawn	58	5	2
Gwarchodwyr Plant	31	2	3
Gofal Dydd Sesiynol	21	4	1
Gofal y tu allan i'r Ysgol	17	1	
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	2		

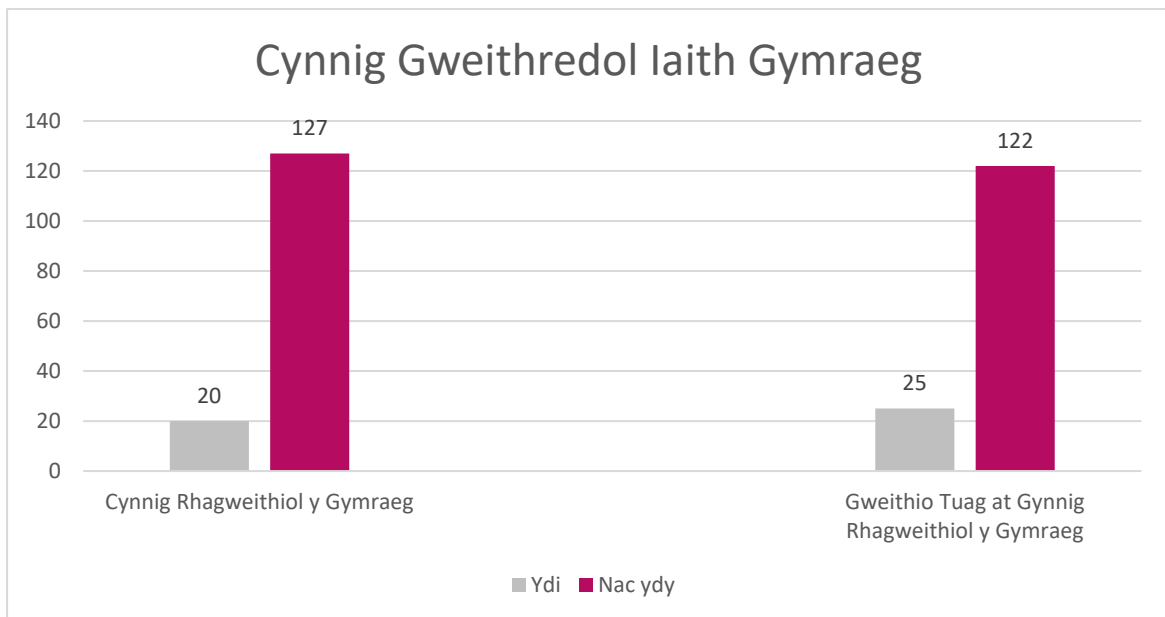
Siart 6 – Y brif iaith a ddefnyddir i ddarparu gwasanaethau gofal plant.

Mae Siart 6 uchod yn dangos bod 12 lleoliad sy'n siarad Cymraeg yn bennaf ar hyn o bryd. Mae'r lleoliadau hyn yn:

- Grosvenor.
- Hermitage.
- Rhosnesni.
- Coedpoeth.
- Dwyrain a De Gwersyllt
- Gogledd Gwersyllt.
- Cefn.
- Pant.

Roedd 20 lleoliad yn darparu'r Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg, yn ystod tymor yr haf 2021, i gyd wedi'u lleoli yn y wardiau uchod. Mae'r siartiau isod yn dangos canran y darparwyr sy'n cynnig neu'n gweithio tuag at gynnig y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg.

Siart 7 – Canran y darparwyr sy'n gweithio tuag at y Cynnig Gweithredol iaith Gymraeg neu sydd eisoes yn ei gynnig

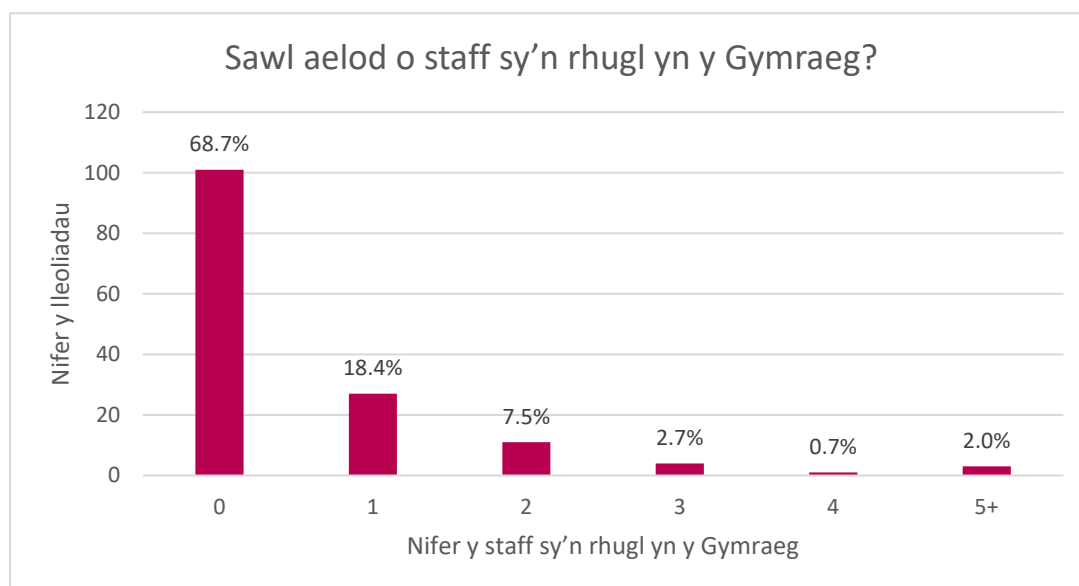

Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg

Ydy/Nac ydy	Cynnig Rhagweithiol y Gymraeg	Ydy/Nac ydy	Gweithio Tuag at Gynnig Rhagweithiol y Gymraeg
Ydy	20	Ydy	25
Nac Ydy	127	Nac Ydy	122

Dengys siart 8 nad yw'r rhan fwyaf o staff gofal plant yn rhugl yn y Gymraeg ar draws Wrecsam ar hyn o bryd, gan arwain o bosibl at anawsterau wrth ddarparu gofal plant cyfrwng Cymraeg ar draws y sir.

Siart 8 – Canran y lleoliadau sydd â nifer penodol o staff yn rhugl yn y Gymraeg

Sawl aelod o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg?

					Nifer y staff
Nifer y staff 0	Nifer y staff 1	Nifer y staff 2	Nifer y staff 3	Nifer y staff 4	5+
68.7%	18.4%	7.5%	2.7%	0.7%	2.0%

Roedd data'r Datganiad Hunanasesu Gwasanaeth hefyd yn dangos bod nifer o ieithoedd eilaidd yn cael eu defnyddio ar draws lleoliadau; roedd llawer o leoliadau yn defnyddio'r Gymraeg fel ail iaith i'r Saesneg.

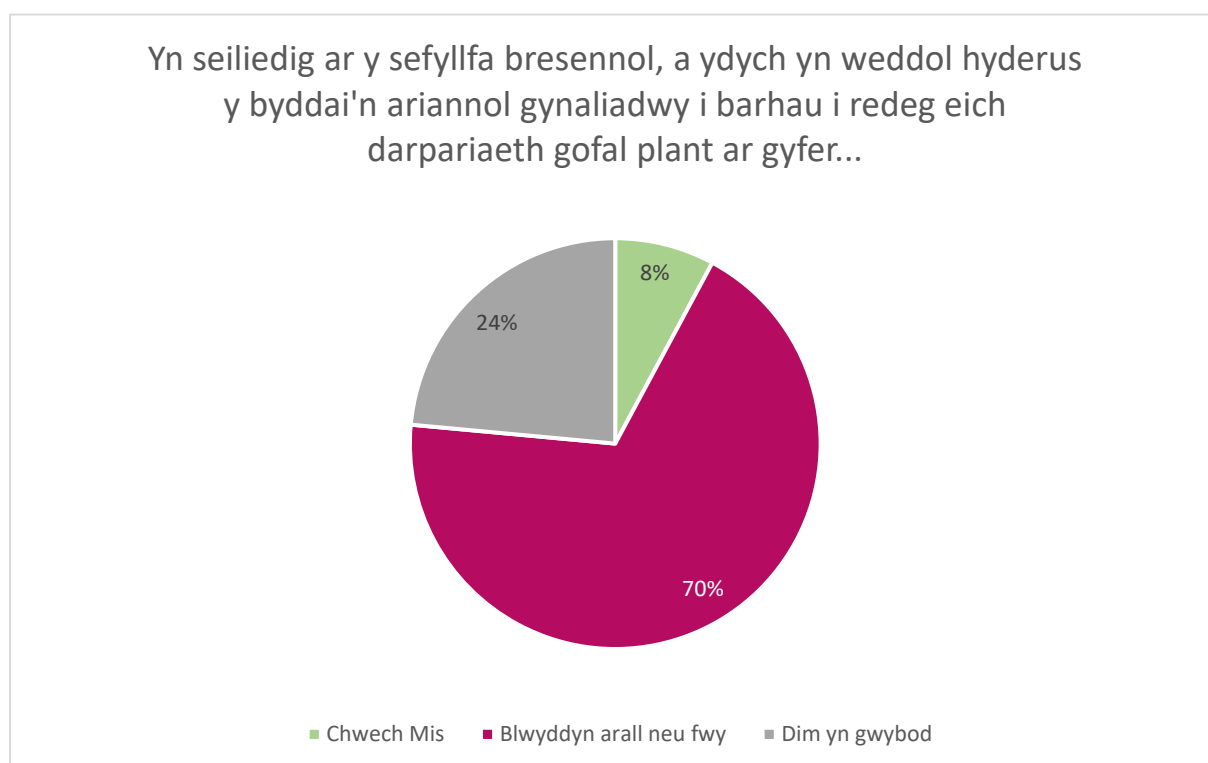
Tabl 18 – Ieithoedd eraill (eilaid) a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth

Ieithoedd eraill (eilaid) a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth	Nifer	Canran
Saesneg	4	2.7%
Cymraeg	46	31.3%
Makaton	2	1.4%
Pwyleg	2	1.4%
Pwyleg/Portiwgal	2	1.4%
Potriwgaleg	2	1.4%
Ffrangeg / Sbaeneg / Cymraeg	1	0.7%
Pwyleg / Tyrceg	1	0.7%

4.11 Effaith COVID-19 ar alw a digonolrwydd

Dyweddodd 103 o'r 147 o ddarparwyr eu bod wedi cau dros dro rywbyrd yn ystod y pandemig, gyda 51 o'r rhain wedi cau o leiaf 3 gwaith drwy gydol y cyfnod. Ar yr adeg y cwblhawyd y Datganiad Gwasanaeth Hunanasesu, dim ond 63.9% o ddarparwyr oedd yn gweithredu'n llawn.

Gofynnwyd i ddarparwyr am gynaliadwyedd eu busnes:

Yn seiliedig ar y sefyllfa bresennol, a ydych yn weddol hyderus y byddai'n ariannol gynaliadwy i barhau i redeg eich darpariaeth gofal plant ar gyfer

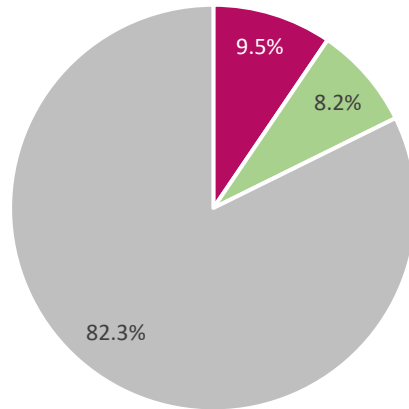
Chwech Mis	Blwyddyn arall neu fwy	Dim yn gwybod
8%	70%	24%

Roedd 8% o ddarparwyr gofal plant yn teimlo bod y pandemig wedi cael cymaint o effaith, mai dim ond am y 6 mis nesaf y byddent yn gallu rhedeg eu darpariaeth. Roedd tua chwarter y darparwyr gofal plant yn ansicr, gan adlewyrchu'r ansicrwydd a achoswyd gan y pandemig.

Nid yw'r rhan fwyaf o ddarparwyr yn teimlo bod COVID-19 wedi effeithio ar eu cymarebau staff, ac nid yw'r rhan fwyaf yn dweud bod y cymarebau wedi newid.

A effeithiodd COVID-19 ar eich cymarebau staff?

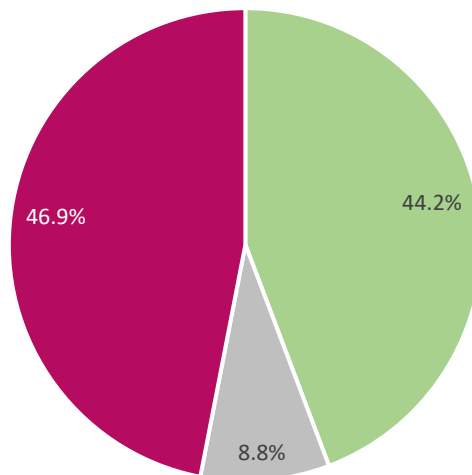
■ Llai o Staff ■ Mwy o Staff ■ Dim Newid

A effeithiodd COVID-19 ar eich cymarebau staff?

Llai o Staff	Mwy o Staff	Dim Newid
9.5%	8.2%	82.3%

Roedd rhai darparwyr yn teimlo bod COVID-19 wedi arwain at lai o hyfforddiant yn gyffredinol.

A yw COVID-19 wedi effeithio ar hyfforddiant?

■ Llai o hyfforddiant ■ Mwy o hyfforddiant ■ Dim newid

A yw COVID-19 wedi effeithio ar hyfforddiant?

Llai o hyfforddiant	Mwy o hyfforddiant	Dim newid
44.2%	8.8%	46.9%

Roedd 16.9% o'r darparwyr hyn yn teimlo nad oedd digon o fynediad at TG, ac roedd 16.9% yn teimlo bod hyn oherwydd diffyg cyllid. Dywedodd y rhan fwyaf (61.5%) fod hyn oherwydd nad oedd cymwysterau'n gallu cael eu cynnal a dywedodd 23% mai diffyg staff llanw oedd rheswm dros lai o hyfforddiant.

Dywedodd 97.3% o ddarparwyr fod ganddynt fynediad at gyfarpar diogelu personol drwy gydol y pandemig. O'r rheini nad oedd ganddynt, dim ond un a ddywedodd nad oedd ganddynt fynediad at ddigon o gyfarpar diogelu personol o haf 2021 ymlaen.

4.12 Datblygu a hyfforddi'r gweithlu

Lefelau cymwysterau, fesul math o ofal plant:

Tabl 19 – Lefelau cymwysterau Gwarchodwyr Plant

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 2

Teitl y Swydd	Nifer
Ymarferwyr Gofal Plant	4
Ymarferwyr Chwarae	2

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 3

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	12
Ymarferwyr Chwarae	5

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 5

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	4
Ymarferwyr Chwarae	0

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Heb Nodi

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
---------------	------------------

Ymarferwyr Gofal Plant	2
Ymarferwyr Chwarae	1

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Dim

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	3
Ymarferwyr Chwarae	4

Tabl 20 - Lefelau cymwysterau Gofal Dydd Llawn

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 2

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	84
Ymarferwyr Chwarae	52

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 3

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	262
Ymarferwyr Chwarae	86

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 5

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	65
Ymarferwyr Chwarae	7

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Heb Nodi

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	60
Ymarferwyr Chwarae	21

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Dim

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	68
Ymarferwyr Chwarae	57

Tabl 21 - Lefelau cymwysterau Gofal Dydd Sesiynol

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 2

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	7
Ymarferwyr Chwarae	3

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 3

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	26
Ymarferwyr Chwarae	9

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 5

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	26
Ymarferwyr Chwarae	0

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Heb Nodi

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	16
Ymarferwyr Chwarae	1

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Dim

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
---------------	------------------

Ymarferwyr Gofal Plant	4
Ymarferwyr Chwarae	4

Tabl 22 – Mathau o gymwysterau Gofal y tu allan I'r Ysgol

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 2

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	11
Ymarferwyr Chwarae	10

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 3

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	29
Ymarferwyr Chwarae	21

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Lefel 5

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	5
Ymarferwyr Chwarae	3

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Heb Nodi

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	21
Ymarferwyr Chwarae	13

Lefel Uchaf o Gymwysterau Perthnasol – Cyngor Gofal Cymru Dim

Teitl y Swydd	Newid o ran rhif
Ymarferwyr Gofal Plant	19
Ymarferwyr Chwarae	24

4.13 Ansawdd y Ddarpariaeth

Dengys Tabl 23 gyfanswm o 27 o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam sy'n cael gradd Rhagorol ym mhob Maes Adolygu Ansawdd Gofal.

Tabl 23 – Darparwyr wedi'u graddio'n rhagorol ym mhob un o'r Meysydd Adolygu Ansawdd Gofal

Math o ddaparwr	Newid o ran rhif	Canran
Gofal Dydd Llawn	13	20.0%
Gwarchodwyr Plant	9	25.0%
Gofal Dydd Sesiynol	3	11.5%
Gofal y tu allan I'r Ysgol	1	5.6%
Darpariaeth Chwarae Mynediad Agored	1	50.0%
Cyfanswm	27	18.4%

Mae 133 o 147 neu 90.5% o ddarparwyr yn cael sgôr Da neu Wych ym mhob un o'r Meysydd Adolygu Ansawdd Gofal.

Mae 4 darparwr wedi'u graddio'n Ddigonol mewn 2 faes neu fwy, wedi'u lleoli yn Ne Wrecsam a Gogledd Wrecsam.

4.14 Darparwyr Heb eu Cofrestru

Ar hyn o bryd mae 22 o ddarparwyr heb eu cofrestru y tu allan i'r ysgol ac un darparwr anghofrestredig sy'n cynnig sesiynau ad hoc. Mae 12 o'r rhain yn glybiau brecwast/cyn ysgol ac mae 10 yn glybiau ar ôl ysgol. Mae manylion y wardiau lle mae'r lleoliadau hyn yn gweithredu i'w gweld isod:

Tabl 24 – nifer y darparwyr anghofrestredig yn ôl ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Nifer y Darparwyr Heb eu Cofrestru
Garden Village	1
Grosvenor	1
Rhosnesni	1
Cyfanswm	3

Ardal gymunedol y de

Ward	Nifer y Darparwyr Heb eu Cofrestru
Cefn	6

Holt	1
Johnstown	3
Marchwiel	3
Cyfanswm	13

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Nifer y Darparwyr Heb eu Cofrestru
Brymbo	2
Coedpoeth	2
Dwyrain a De Gwersyllt	1
Minera	2
Cyfanswm	7

Fel y gwelir o'r tabl, mae'r rhan fwyaf o ddarparwyr anghofrestredig yn gweithredu yn Ne Wrecsam gyda chyfanswm o 13. Cefn yw'r ward sydd nifer fwyaf o ddarparwyr heb eu cofrestru gyda 6. Mae hyn yn dangos bod lleoliadau gofal plant ychwanegol yn yr ardaloedd hyn i helpu gyda'r galw am ddarpariaeth y tu allan i'r ysgol. Dim ond 3 darparwr heb eu cofrestru sydd ar waith yn Garden Village, Grosvenor a Rhosnesni yng Nghanol Wrecsam.

4.15 Prif ganfyddiadau gan ddarparwyr

- Roedd gan rai wardiau restrau aros ar gyfer rhai rhannau o'u gwasanaeth, ac roeddent hefyd yn nodi swyddi gwag ar gyfer yr un rhan o'r gwasanaeth. Roedd gan Grosvenor, er enghraifft, 65 o blant ar restr aros am ofal hanner diwrnod (PM), ond roedd hefyd yn nodi 83 o swyddi gwag ar gyfer y rhan hon o'r gwasanaeth. Byddai hyn yn awgrymu nad yw bodolaeth rhestrau aros mewn mannau megis Grosvenor yn ganlyniad i ddiffyg gofal plant sydd ar gael. Esboniad arall posibl yw bod plant ar restr aros am nad ydynt yn ddigon hen eto i dderbyn lle, neu am eu bod yn cael lle yn rhywle arall hyd nes y bydd yr un y maent yn ei ddymuno ar gael.
- Y wardiau gyda'r nifer fwyaf o blant ar restrau aros am ofal dydd llawn oedd Rhiwabon (10), Gresffordd, Dwyrain a Gorllewin (10), Gorllewin Gwersyllt (6) a Marford a Hoseley (6)
- Yn gyffredinol, dywedodd darparwyr fod ganddynt nifer uchel o swyddi gwag, gyda 2,296 o swyddi gofal plant ar draws Wrecsam. Y wardiau sydd â'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol yw Grosvenor, Holt a Brynyffynnon, ac ar gyfer gofal dydd llawn mae Owrtyn, Bryn Cefn, Parc Borrass a Holt. Un esboniad posibl am hyn yw'r tueddiadau o ostyngiad yn y boblogaeth sy'n arwain at lai o alw. Efallai mai esboniad arall am swyddi gwag

uchel yw nad yw llawer o rieni / gofawyr wedi dychwelyd i drefniadau gweithio cyn y pandemig eto, a allai effeithio ar y galw am ofal plant.

- Ar hyn o bryd, mae 330 o swyddi gwag ar gyfer Lleoliadau Addysg Gynnar, gyda nifer sylweddol hefyd yn Grosvenor ac Owrbyn.
- Ar hyn o bryd mae 13.6% o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam yn darparu eu gwasanaeth yn bennaf yn Gymraeg. Dywedodd 68.7% o ddarparwyr nad oes ganddynt unrhyw staff sy'n rhugl yn y Gymraeg. Dim ond 20 o ddarparwyr a ddywedodd eu bod yn darparu'r Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg ar hyn o bryd a dim ond 25 a ddywedodd eu bod yn gweithio tuag at ei ddarparu ar hyn o bryd. Byddai hyn yn awgrymu bod bwlch posibl o ran darpariaeth cyfrwng Gymraeg, gan fod yr holl leoliadau yr adroddir eu bod yn siarad Gymraeg yn bennaf wedi'u lleoli ar draws dim ond 8 ward. Fel y nodir yn yr adborth i'r ymgynghoriad gan y Mudiad Meithrin, mae recriwtio a chadw staff sy'n siarad Gymraeg yn rhugl ym maes gofal plant yn fater cenedlaethol ac nid yn lleol i Wrecsam.
- Dim ond 16.7% o warchodwyr plant a ymatebodd fod ganddynt berson dynodedig sy'n gyfrifol am Anghenion Dysgu Ychwanegol, ond mae mwy o warchodwyr plant yn gofalu am blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ar hyn o bryd. Mae hyn felly'n awgrymu bod rhywfaint o ddryswch ynghylch ystyr y cwestiwn a ofynnwyd fel rhan o'r SASS.
- Mae 30.6% o ddarparwyr nad ydynt yn darparu neu'n dweud ar hyn o bryd nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gymorth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau ar draws Wrecsam, tra bo 45.6% o leoliadau'n cefnogi pob math o Anghenion Dysgu Ychwanegol. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr a ddywedodd nad ydynt yn darparu ar hyn o bryd neu nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau yn warchodwyr plant. Dim ond 10 lleoliad gofal dydd llawn a ddywedodd nad oeddent ar hyn o bryd yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau.
- Mae cymorth ar gael i rieni sydd â phlentyn ag anghenion dysgu ychwanegol a lleoliadau gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam, drwy'r Panel Gofal Plant a Seibiant i Bobl Anabl. Mae data gan WFIS wedi dangos bod y gwasanaeth wedi ymdopi'n dda â chefnogi'r nifer uchel o blant ag ADY yn Wrecsam i ddod o hyd i leoliadau gofal plant addas. Mae hyn yn awgrymu, er bod nifer uchel o warchodwyr plant yn dweud nad ydynt yn gallu cefnogi plentyn ag ADY, bod digon o leoedd ar gael ar draws lleoliadau gofal dydd llawn i ateb y galw. Mae'r llefydd hyn yn cynnwys 7 gwarchodwr plant, 34 o leoliadau gofal dydd llawn a 24 o leoliadau gofal dydd sesiynol.
- Yn gyffredinol, mae ansawdd y ddarpariaeth yn Wrecsam yn dda, gyda dros 90% o'r darparwyr yn cael sgôr Da neu Wych ym mhob maes. Mae'r darparwyr hynny sy'n cael eu hystyried yn ddigonol mewn 2 ardal neu fwy wedi'u lleoli yng Ngogledd a De Wrecsam.
- Ar hyn o bryd mae 125 o ddarparwyr gofal plant Wrecsam wedi cofrestru i ddarparu'r Cynnig Gofal Plant, sy'n cynrychioli 86.2% o ddarparwyr gofal plant. Pan ofynnwyd a oedd unrhyw gyllid o'r Cynnig Gofal Plant yn cael ei ddarparu, ymatebodd 73.1% o'r darparwyr bod hynny yn cael ei gynnis. Nododd 65.3% o ddarparwyr fod y mwyafrif o'r rhieni sy'n defnyddio eu gwasanaethau ar hyn o bryd yn derbyn Gofal Plant Di-dreth neu Dalebau Gofal Plant i gefnogi cost gofal plant. Mae hyn yn awgrymu bod galw mawr am leoedd Cynnig Gofal Plant, Gofal Plant Di-dreth a Thalebau Gofal Plant, ond bod y galw hwnnw'n cael ei ddiwallu.

- Pris cyfartalog 50 awr o ofal yr wythnos i blentyn dan ddwy oed mewn meithrinfa yw £269.86 ar draws Prydain Fawr, neu £14,030. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £237.28 yr wythnos ar draws Prydain Fawr, neu £12,340 y flwyddyn. Yng Nghymru, pris cyfartalog 50 awr o ofal yr wythnos i blentyn dan ddwy oed mewn meithrinfa yw £246.79. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £230.69 yr wythnos. O ystyried y data a gasglwyd fel rhan o'r Cynllun, mae costau gofal plant yn Wrecsam yn is ar y cyfan nag ar gyfer Cymru a Phrydain Fawr yn gyffredinol.
- Mae cyfanswm o 26 o ddarparwyr yn gallu darparu Dechrau'n Deg ar hyn o bryd.
- Ychydig iawn o ddarparwyr sy'n cynnig gofal gyda'r nos, dros nos neu ar benwythnosau, er ei bod yn ymddangos nad oes llawer o alw am hyn.

5. Canlyniadau o'r Arolwg Rhieni

5.1 Cyd-destun

Ymgynghorodd Llywodraeth Cymru â rhieni a gofalwyr ar draws holl awdurdodau lleol Cymru drwy SmartSurvey ar-lein a gynhaliwyd rhwng 1 Hydref a 31 Hydref 2021. Bwriad yr arolwg oedd deall anghenion gofal plant rhieni/gofalwyr sydd â phlant 0-17 oed, yn enwedig eu profiadau o ddefnyddio gwasanaethau cofrestredig (h.y. gwasanaethau sydd wedi'u cofrestru gydag Arolygiaeth Gofal Cymru) a gofal plant heb ei gofrestru (e.e. nanis, au pairs, clybiau gweithgareddau/chwaraeon ac ati). Derbyniwyd 296 o ymatebion gan rieni/gofalwyr ar draws Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, sy'n cynrychioli 2.1% o'r holl ymatebwyr ledled Cymru.

Er bod nifer yr ymatebion gan rieni/gofalwyr wedi cynyddu 27.6% ers yr Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant blaenorol, dim ond cyfran fach o'r 135,466 o drigolion y sir yw'r ymatebwyr i'r arolwg ar-lein, ac felly dylid cydnabod cyfyngiadau'r data isod.

5.2 Nodweddion economaidd-gymdeithasol rhieni sy'n ymateb

O ran cyfrifoldebau gofalu/magu plant, cofnodwyd yr ymatebion canlynol pan ofynnwyd i rieni pa un o'r canlynol sy'n disgrifio eu cartref orau.

Tabl 25 – Cyfrifoldebau gofalu rhieni

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm Gofynnwyd i'r ymatebwyr 'ticiwch bob un sy'n berthnasol'
Fi sy'n llwyr gyfrifol am fy mhlant	16.6%
Rwy'n rhannu cyfrifoldeb dros fy mhlant gyda rhywun sy'n byw gyda mi	78.4%
Rwy'n rhannu cyfrifoldeb dros fy mhlant gyda rhywun nad wyf yn byw gydag ef/hi	6.8%
Rwy'n ddarpar riant	0.7%
Rydw i'n ofalwr maeth	1.0%
Rwy'n nain neu daid	2.0%

Arall	1.4%
--------------	------

Fel y dangosir uchod, mae'r rhan fwyaf o'r ymatebwyr yn rhannu'r cyfrifoldeb dros eu plant gyda rhywun y maent yn byw gydag ef, gyda 16.6% yn unig riant. Cofnodwyd 1% fel gofalwyr maeth.

O ran statws cyflogaeth/hyfforddiant yr ymatebwyr, mae'r mwyafrif helaeth (77.4%) yn gyflogedig ar hyn o bryd, mae gan (82.7%) bartner sydd hefyd yn gyflogedig, gyda 5.8% ddim mewn swydd ond yn chwilio am waith.

Tabl 26 – Statws cyflogaeth/hyfforddiant rhieni sy'n ymateb

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm	Canran o'r Cyfanswm Partneriaid
Chwilio am Swydd ond ddim yn gweithio eto	5.8%	0.4%
Mewn gwaith	77.4%	82.7%
Yn hunangyflogedig	5.8%	15.2%
Mewn addysg neu hyfforddiant	6.1%	0.8%
Ddim yn gweithio a ddim yn chwilio am swydd	1.8%	0%
Ddim yn gallu gweithio	3.0%	0.8%

Pan ofynnwyd beth yw incwm gros eu cartref bob wythnos, dywedodd un rhan o bump o'r ymatebwyr (19.4%) fod incwm eu cartref rhwng £500 a £580. Dilynyd hyn gan £750-£999 a £581-£750 fel y ddau ymateb mwyaf cyffredin nesaf. Dywedodd 2.8% o bobl fod incwm wythnosol eu cartref yn llai na £100. Gweler Tabl O am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Dywedodd 41 rhiant eu bod yn derbyn elfen Gofal Plant y Credyd Treth Gwaith/Credyd Cynhwysol, gyda 75 arall yn derbyn Talebau Gofal Plant/Gofal plant di-dreth. Mae dau riant yn hawlio Grant Gofal Plant i Fyfyrrwyr a dim ond un cyflogwr sy'n hawlio cyfraniad.

Tabl 27 – Cymorth gofal plant a dderbyniwyd gan rieni a ymatebodd

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm <i>Gofynnwyd i'r ymatebwyr 'ticiwch bob un sy'n berthnasol'</i>	Swm
Elfen gofal plant y Credyd Treth Gwaith/Credyd Cynhwysol	30.6%	41
Talebau Gofal Plant/Gofal plant di-dreth	56%	75
Grant Gofal Plant i Fyfyrrwyr	1.5%	2
Cyfraniad cyflogwr	0.7%	1
Arall	14.2%	19

Fel y nodir isod, nododd y rhan fwyaf o ymatebwyr, 90.5% o'r ymatebwyr, i'r arolwg eu bod yn Gymry/Seisnig/Albanaidd/Gwyddelig Gogledd Iwerddon/Prydeinig, sy'n cyd-fynd yn fras â demograffeg Wrecsam (gweler Adran 3).

Tabl 28 – Ethnigrwydd / nodweddion cenedlaethol rhieni sy'n ymateb

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm	Swm
Cymreig/Seisnig/Albanaidd/Gwyddelig Iwerddon/Prydeinig	Gogledd 90.5%	267
Gwyddelig	0.3%	1
Sipsi neu Deithiwr Gwyddelig	0.0%	0
Pwyleg	1.0%	3
Potriwgaleg	1.0%	3
Ewropeaidd	0.7%	2
Bwlgaraidd	0.3%	1
Sbaeneg	0.3%	1
Gwyn Dwyrain Ewrop/Americanaidd	0.3%	1
Unrhyw gefndir Gwyn arall, heb ei nodi	2.7%	8
Indiaidd	0.0%	0
Pacistanaidd	0.0%	0
Bangladeshaid	0.0%	0
Tsieineaidd	0.0%	0
Ffilipinaidd	0.7%	2
Unrhyw gefndir Asiaidd arall, dim manylion	0.3%	1
Gwyn a Du Caribiaidd	0.3%	1
Gwyn a Du Affricanaidd	0.7%	2
Gwyn ac Asiaidd	0.7%	2
Unrhyw gefndir Cymysg/Lluosog arall	0.0%	0

Mae proffil economaidd-gymdeithasol yr ymatebwyr a welir uchod yn gynrychioliadol o ddemograffeg Wrecsam.

5.3 Defnydd presennol o ofal plant

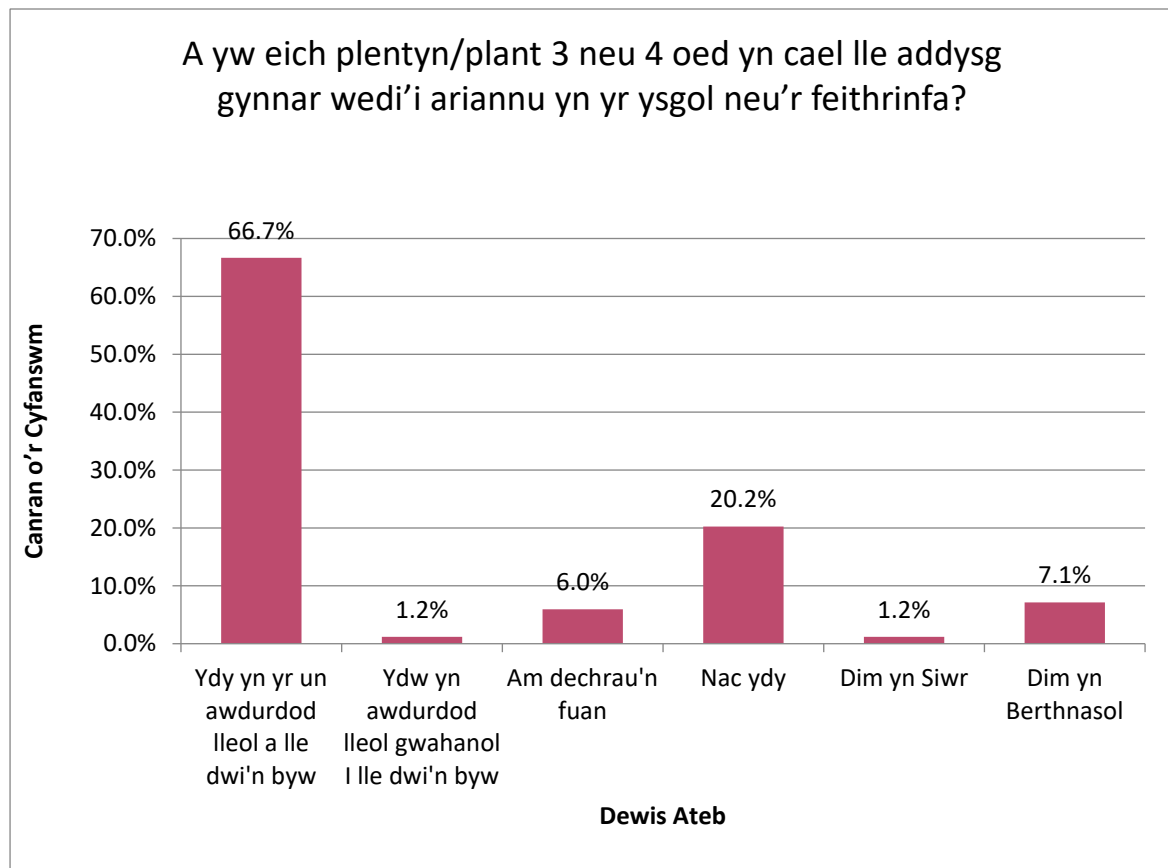
Fel y nodir isod, cafwyd 39.5% o ymatebion gan rieni gyda dau blentyn, a 33.4% gan rieni gydag un plentyn.

Tabl 29 – Nifer y plant gan rieni sy'n ymateb

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm	Swm
0	0.0%	0
1	33.4%	99
2	39.5%	117
3	12.2%	36
4	3.0%	9
5	1.0%	3
6	0.0%	0
7	0.0%	0
AMH	10.8%	32

Gofynnwyd i rieni a yw eu plentyn (plant 3-4 oed) yn cael lle addysg gynnar wedi'i ariannu mewn ysgol neu feithrinfa ar hyn o bryd. Yn ôl ymatebwyr i'r arolwg, mae 66.7% yn cael lle o'r fath yn yr un awdurdod lleol ag y maent yn byw, gyda dim ond 1.2% yn dweud eu bod yn cael lle addysg gynnar wedi'i ariannu mewn awdurdod lleol arall. Ni wnaeth gweddill y rhieni gwblhau'r cwestiwn hwn.

Siart 9 – Nifer y plant 3-4 oed sy'n manteisio ar leoadd addysg gynnar a ariennir mewn ysgolion a meithrinfeydd

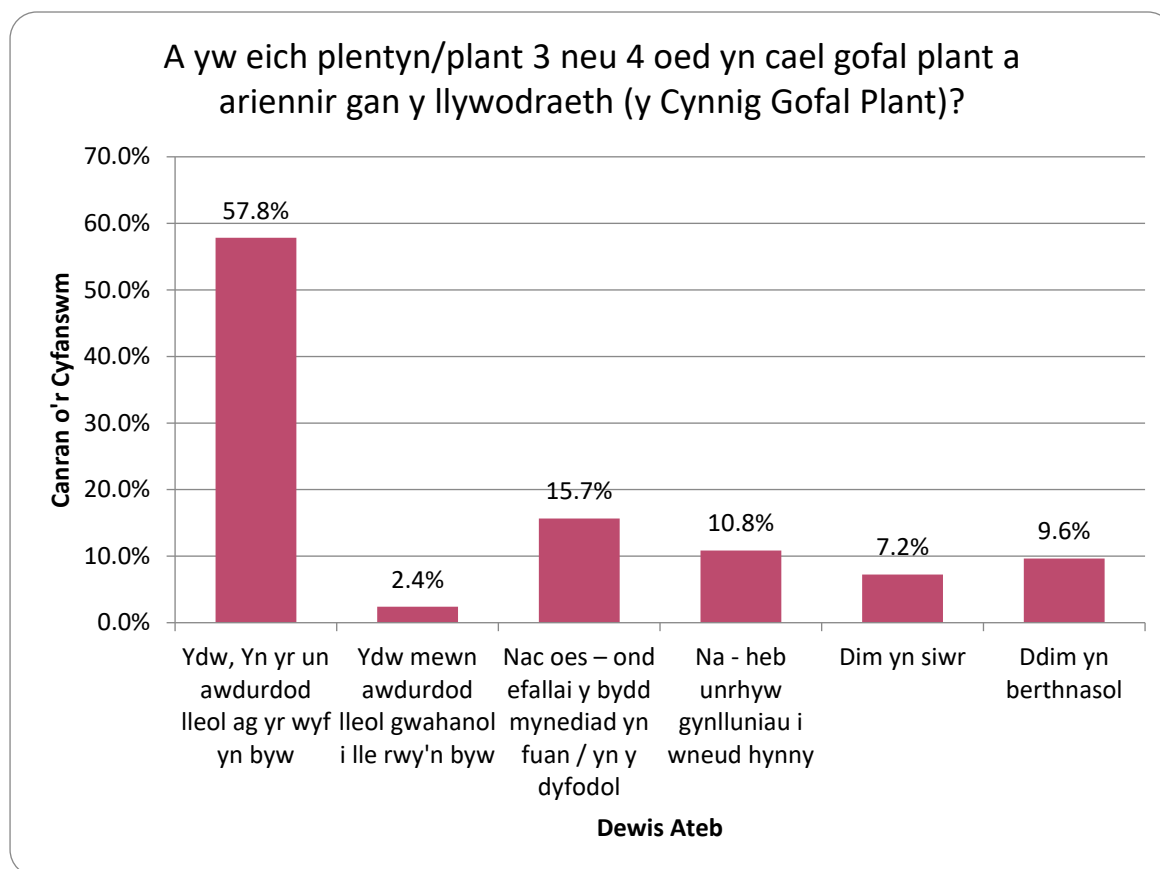

A yw eich plentyn/plant 3 neu 4 oed yn cael lle addysg gynnar wedi'i ariannu yn yr ysgol neu'r feithrinfa?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Ydy yn yr un awdurdod lleol a lle dwi'n n byw	66.7%	56
Ydw yn awdurdod lleol gwahanol I lle dwi'n byw	1.2%	1
Am dechrau'n fuan	6.0%	5
Nac ydy	20.2%	17
Dim yn Siwr	1.2%	1
Dim yn Berthnasol	7.1%	6

Gofynnwyd i rieni hefyd a yw eu plant 3 neu 4 oed yn cael gofal plant a ariennir gan y llywodraeth drwy'r Cynnig Gofal Plant, a dywedodd 57.8% ohonynt eu bod yn yr un awdurdod lleol ag y maent yn byw ar hyn o bryd. Dywedodd 15.7% y gallent gael gafael ar y Cynnig Gofal Plant yn y dyfodol, gyda 10.8% heb unrhyw gynlluniau i fanteisio ar y Cynnig.

Siart 10 – Nifer y plant 3–4 oed sy'n defnyddio gofal plant a ariennir gan y llywodraeth

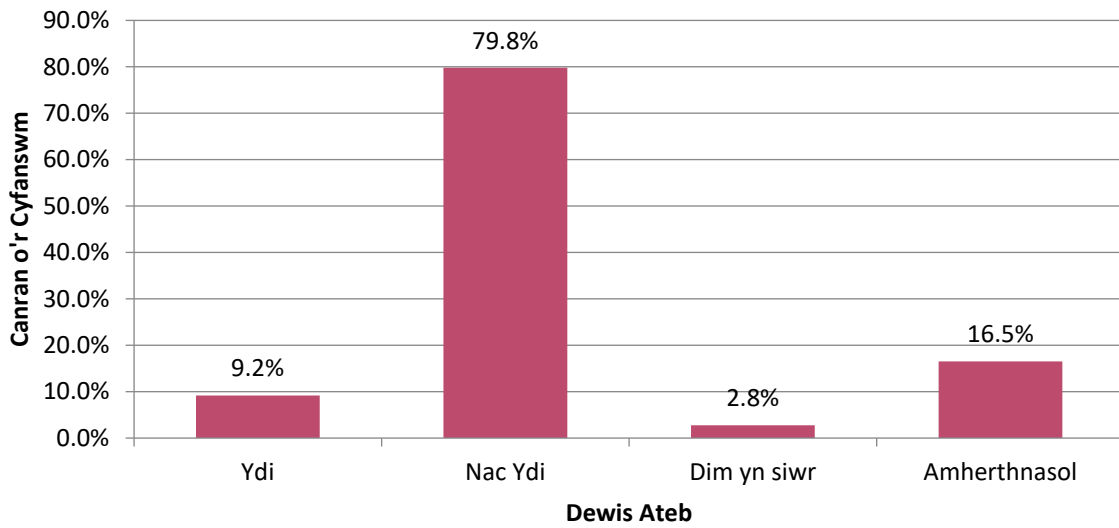

A yw eich plentyn/plant 3 neu 4 oed yn cael gofal plant a ariennir gan y llywodraeth (y Cynnig Gofal Plant)?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Ydw, Yn yr un awdurdod lleol ag yr wyf yn byw	57.8%	48
Ydw mewn awdurdod lleol gwahanol i lle rwy'n byw	2.4%	2
Nac oes - ond efallai y bydd mynediad yn fuan/yn y dyfodol	15.7%	13
Na – heb unrhyw gynlluniau i wneud hynny	10.8%	9
Dim yn siwr	7.2%	6
Ddim yn berthnasol	9.6%	8

Dywedodd 79.8% o'r ymatebwyr nad oedd eu plentyn 2 neu 3 oed yn cael gofal plant Dechrau'n Deg ar hyn o bryd, gyda 9.2% yn dweud bod eu plentyn yn cael gofal plant o'r fath ar hyn o bryd. Dim ond 2.8% oedd 'ddim yn siwr'.

A yw eich plentyn/plant 2 neu 3 oed yn cael gofal plant Dechrau'n Deg?

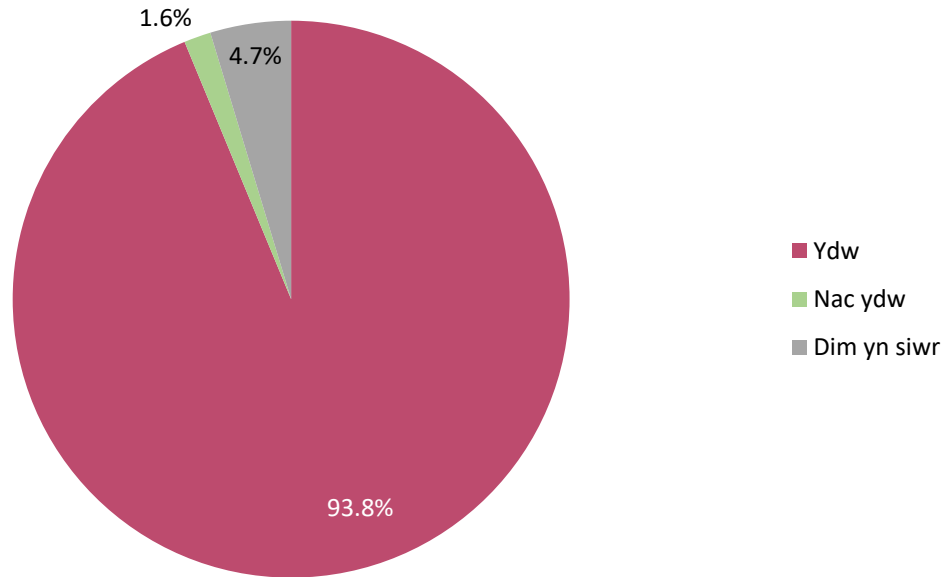
A yw eich plentyn/plant 2 neu 3 oed yn cael gofal plant Dechrau'n Deg?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Ydi	9.2%	10
Nac Ydi	79.8%	87
Dim yn siwr	2.8%	3
Amherthnasol	16.5%	18

Pan ofynnwyd iddynt a ydynt yn dymuno cael gofal plant a ariennir gan y llywodraeth pan ddaw eu plentyn yn gymwys yn dair oed, dywedodd 93.8% 'Ydw', gyda dim ond 1.6% o'r ymatebwyr yn dweud 'Nac ydw'.

Ydych chi'n dymuno cael gofal plant a ariennir gan y llywodraeth (y Cynnig Gofal Plant) pan fydd eich plentyn yn dod yn gymwys yn 3 oed?

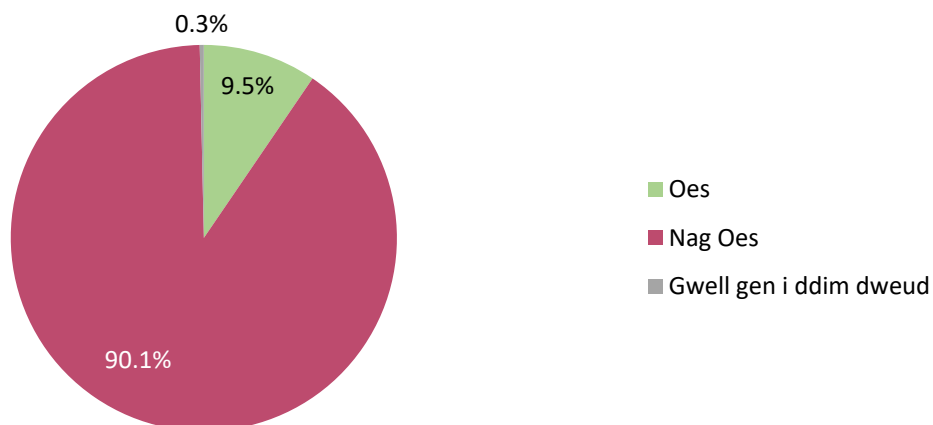

Ydych chi'n dymuno cael gofal plant a ariennir gan y llywodraeth (y Cynnig Gofal Plant) pan fydd eich plentyn yn dod yn gymwys yn 3 oed?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Ydw	93.8%	60
Nac ydw	1.6%	1
Dim yn siwr	4.7%	3
Ddim yn berthnasol	0.0%	0

O ran Anghenion Dysgu Ychwanegol a/neu anabledd neu salwch tymor hir, nid oedd gan y rhan fwyaf o'r rhieni a ymatebodd blentyn ag Anghenion Dysgu Ychwanegol neu anabledd (gweler isod). Fel y dangosir, nid oes gan 90.1% o rieni blentyn ag anabledd neu salwch tymor hir, ac nid oes gan 84.3% o rieni blentyn ag Anghenion Dysgu Ychwanegol.

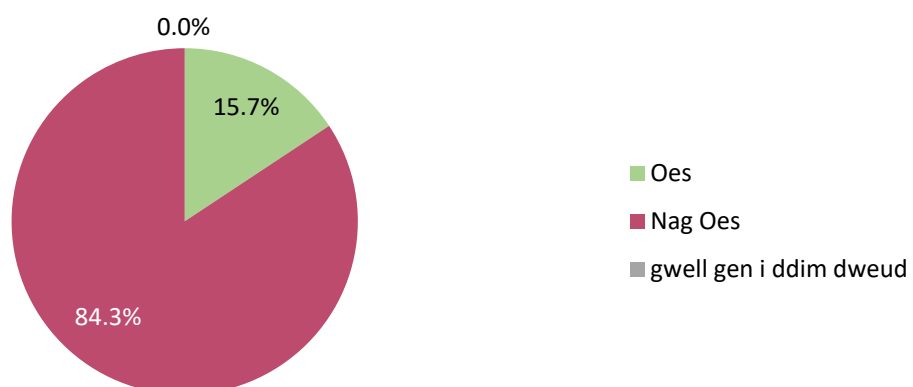
A oes gan unrhyw un o'ch plant anabledd neu salwch tymor hir?

A oes gan unrhyw un o'ch plant anabledd neu salwch tymor hir?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Oes	9.5%	28
Nac Oes	90.1%	265
Gwell gen i ddim dweud	0.3%	1

A oes gan unrhyw un o'ch plant anghenion addysgol arbennig / anghenion dysgu ychwanegol (mae angen cymorth ychwanegol arnynt gyda'u dysgu)?

A oes gan unrhyw un o'ch plant anghenion addysgol arbennig / anghenion dysgu ychwanegol (mae angen cymorth ychwanegol arnynt gyda'u dysgu)?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Oes	15.7%	46
Nag Oes	84.3%	247
Gwell gen i ddim dweud	0.0%	0

O ran y ddarpariaeth a ddefnyddir gan rieni, rhestrwyd bod ystod o ddarparwyr a mathau o ofal plant yn cael eu defnyddio drwy'r arolwg. Fel y nodir yn y tablau isod, y ddarpariaeth gofal plant fwyaf cyffredin yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau yw teulu/frindiau (di-dâl), gyda meithrinfa ddydd breifat yr ail fwyaf cyffredin, eto yn ystod y tymor ac yn ystod y gwyliau.

Tabl 30 – Nifer y rhieni sy'n ymateb sy'n defnyddio gwahanol fathau o ofal plant yn ystod y tymor

Math o ofal plant/addysg gynnar	Nifer y rhieni sy'n defnyddio'r math o ofal plant (yn ystod y tymor)
Gwarchodwr Plant	16
Cyn yr Ysgol/Clwb Brecwast	124
Clwb ar ôl Ysgol	109
Meithrinfa Ddydd Breifat	89
Meithrinfa Ysgol	17
Grŵp chwarae	25
Cylch Meithrin	14
Crèche gadael plant	2
Nanis	1
Au Pair	0
Teulu/Ffrindiau (Am dâl)	4
Teulu/Ffrindiau (Di-dâl)	148
Dim yn ystod y Tymor	19
Arall	9

Tabl 31 – Nifer y rhieni sy'n ymateb sy'n defnyddio gwahanol fathau o ofal plant yn ystod y gwyliau

Math o ofal plant/addysg gynnar	Nifer y rhieni sy'n defnyddio math o ofal plant (gwyliau)
Gwarchodwr Plant	15
Gofal Gwyliau	69
Meithrinfa Ddydd Breifat	90
Pre-Prep Ysgol (Breifat)	0
Grŵp chwarae	14
Cylch Meithrin	1
Crèche gadael plant	0
Nanis	1
Au Pair	0
Cynllun chwarae	7
Teulu/Ffrindiau (Am dâl)	5
Teulu/Ffrindiau (Di-dâl)	150
Dim yn ystod gwyliau ysgol	38
Arall	7

Wrth benderfynu faint o oriau ar gyfartaledd mae rhieni'n defnyddio gofal plant bob wythnos, mae'r tabl canlynol yn dangos faint o oriau, ar gyfartaledd, mae rhieni'n defnyddio gofal plant yn Wrecsam. Fel y dangosir, ar gyfartaledd mae rhieni'n defnyddio 19.1 awr o ofal plant yr wythnos yn Wrecsam yn ystod y tymor, a 26.1 awr yr wythnos yn ystod gwyliau'r ysgol.

Tabl 32 – Nifer yr oriau yr wythnos y mae rhieni'n defnyddio gofal plant

Yn ystod y Tymor	Cyfartaledd
O leiaf (oriau)	17.7
Ar gyfartaledd (oriau)	19.1
Ar y mwyaf (oriau)	21.7
Yn ystod gwyliau ysgol	Cyfartaledd
O leiaf (oriau)	23
Ar gyfartaledd (oriau)	26.1
Ar y mwyaf (oriau)	30

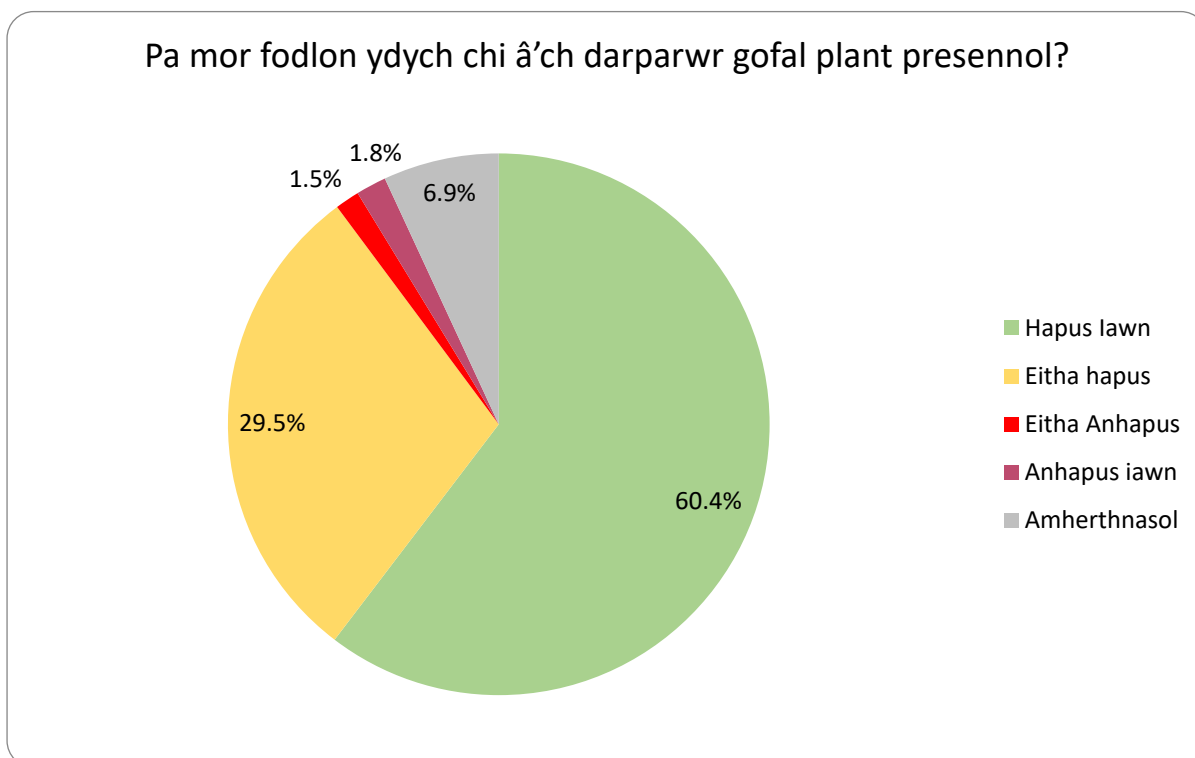
Roedd y rhan fwyaf o rieni yn talu rhwng £10 a £199 am eu gofal plant bob wythnos. Gyda nifer fach (8) yn talu dros £300.

Tabl 33 – Y swm y mae rhieni a ymatebodd yn ei dalu am ofal plant bob wythnos

Cost	Nifer y Rhieni
£ 0	54
£1 - £10	19

£10 - £49	75
£50 - £99	50
£100 - £199	53
£200 - £299	16
£300+	8

O ran ansawdd y ddarpariaeth, mae'r rhan fwyaf o rieni'n hapus, fel y dangosir isod:

Pa mor fodlon ydych chi â'ch darparwr gofal plant presennol?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Hapus lawn	60.4%	166
Eitha hapus	29.5%	81
Eitha Anhapus	1.5%	4
Anhapus iawn	1.8%	5
Amherthnasol	6.9%	19

O'r rhai a ddywedodd eu bod yn anhapus â'u trefniadau gofal plant, fforddiadwyedd oedd y brif broblem, wedi'i ddilyn gan ddiffyg darpariaethau o safon. Dim ond 4 ymatebydd a ddywedodd fod diffyg darpariaeth o ansawdd yn broblem, sy'n annigonol i awgrymu bod hyn yn broblem gyda gofal plant yn gyffredinol ar draws Wrecsam. Mae 133 o 147 neu 90.5% o ddarparwyr yn cael sgôr Da neu

Wych ym mhob un o'r Meysydd Adolygu Ansawdd Gofal ledled Wrecsam. Mae 4 darparwr sydd wedi'u graddio'n Ddigonol mewn 2 faes neu fwy, wedi'u lleoli yng Ngogledd a De Wrecsam. Byddai hyn wedyn yn awgrymu bod ansawdd cyffredinol gofal plant yn Wrecsam yn dda neu'n ardderchog.

Tabl 34 – Ffyrdd yr adroddodd rhieni y gellid gwella mynediad at ofal plant

Ymateb	Canran Cyfanswm	o'r Swm
Mwy o oriau ar gael	12.0%	3
Ymestyn oriau agor – yn gynnar yn y bore	8.0%	2
Ymestyn oriau agor – nosweithiau	0%	0
Ymestyn oriau agor – ar benwythnosau	4.0%	1
Ymestyn oriau agor – gofal dros nos	0%	0
Sesiynau mwy hyblyg	8.0%	2
Mwy fforddiadwy	28.0%	7
Lleoliadau gwahanol	4.0%	1
Gofal plant sy'n well ar gyfer diwallu anghenion dysgu ychwanegol fy mhlentyn	4.0%	1
Darpariaethau o well ansawdd	16.0%	4
Dim angen gwelliannau	4.0%	1
Arall	12.0%	3

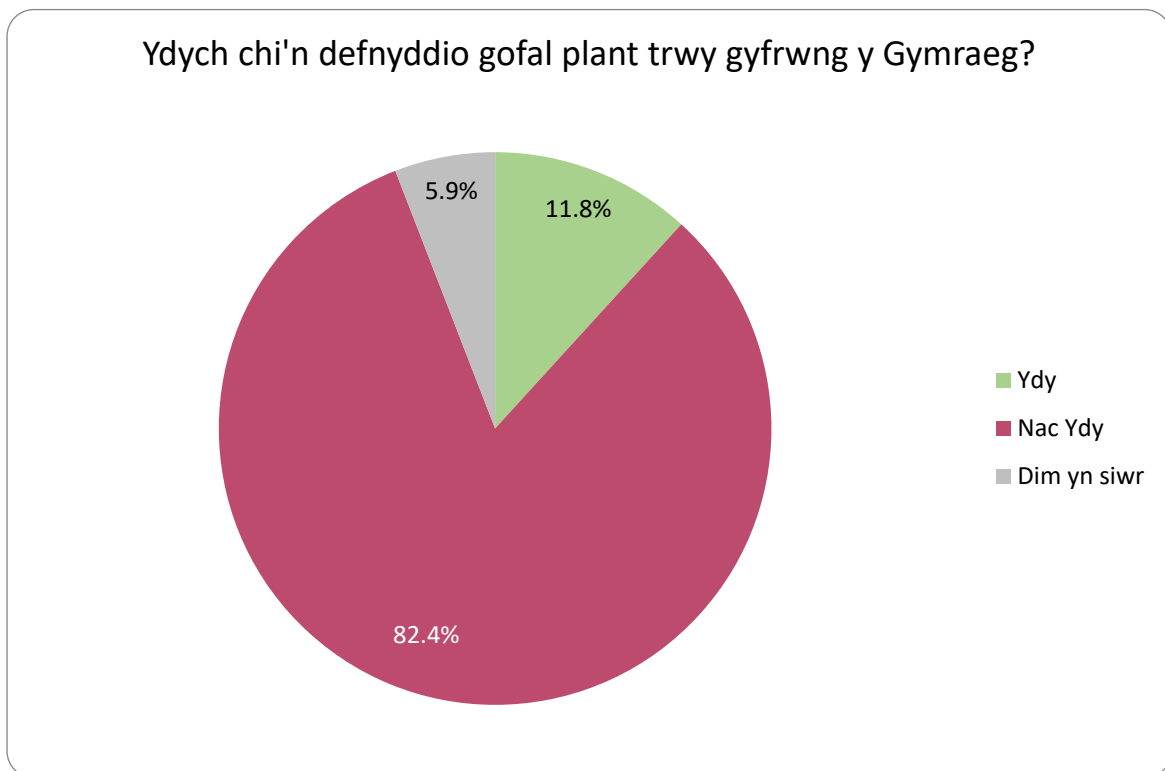
Ar gyfer rhieni nad ydynt yn defnyddio gofal plant ar hyn o bryd, darparwyd amrywiaeth o resymau, fel y nodir yn y tabl isod.

Tabl 35 – Rhesymau pam nad yw rhieni sy'n ymateb yn cael gofal plant ar hyn o bryd

Ymateb	Canran Cyfanswm	o'r Swm
Mae fy mhlentyn ar restr aros ar gyfer darparwr, ac rydym yn aros i le fod ar gael	2.2%	4
Rwy'n defnyddio gofal plant anffurfiol fel aelod o'r teulu neu ffrind	18.5%	33
Rwy'n dewis peidio â chael mynediad at unrhyw ofal plant	2.8%	5
Rwy'n rhiant sy'n aros gartref ac nid oes angen gofal plant arnaf	5.1%	9
Mae fy mhlant yn ddigon hen i ofalu amdanynt eu hunain	2.2%	4
Does dim gofal plant o ansawdd digonol	3.9%	7
Nid oes darpariaeth Gymraeg Addas	0.6%	1

Dim darpariaeth addas yn ein hiaith, nad yw'n Gymraeg nac yn Saesneg	0.0%	0
Nid yw'r gofal plant sydd ar gael yn ddigon hyblyg ar gyfer fy anghenion	6.2%	11
Mae cost gofal plant yn rhy ddrud	25.3%	45
Mae amseroedd gofal plant yn anaddas	5.6%	10
Does dim gofal plant ar gael sy'n addas i oedran fy mhlentyn	5.6%	10
Mae problem gyda thrafnidiaeth	2.2%	4
Does dim gofal plant lle mae angen iddo fod	2.2%	4
Does dim gofal plant sy'n gallu diwallu anghenion penodol fy mhlentyn	3.4%	6
Dim ond ar sail ad hoc y byddaf yn defnyddio gofal plant, ac mae'n amhosibl cynllunio	5.1%	9
Arall	9.0%	16

Gofynnwyd ymhellach i rieni a ydynt yn cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg, gyda'r ymatebion isod yn cael eu darparu.

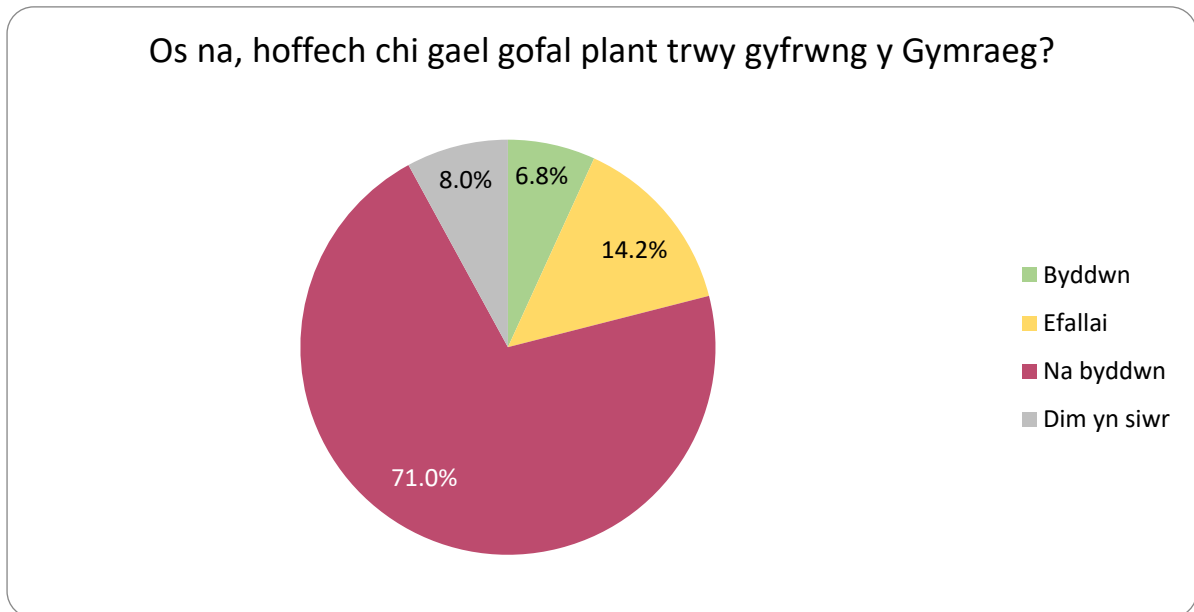
Ydych chi'n defnyddio gofal plant trwy gyfrwng y Gymraeg?

Ateb dewis	Ymateb	Cyfanswm
	Canran	Ymatebb

Ydy	11.8%	24
Nac Ydy	82.4%	168
Dim yn siwr	5.9%	12

Fel y dangosir uchod, mae 11.8% o rieni yn cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg, gyda lluosogrwydd (82.4%) ddim yn cael mynediad drwy'r cyfrwng hwn.

Ar gyfer y rhai a nododd 'Na', dywedodd 6.8% y byddent yn hoffi cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg (gweler isod).

Os na, hoffech chi gael gofal plant trwy gyfrwng y Gymraeg?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymateb
Byddwn	6.8%	12
Efallai	14.2%	25
Na byddwn	71.0%	125
Dim yn siwr	8.0%	14

O ran rhwystrau i ofal plant cyfrwng Cymraeg, nodwyd mai'r ffactorau canlynol oedd y prif broblemau yr oedd rhieni'n eu hwynebu wrth geisio cael gafael ar ddarpariaeth. Fel y dangosir, argaeledd yw'r prif rwystr i rieni.

Tabl 36 – Rhwystrau rhag cael gafael ar ofal plant cyfrwng Cymraeg

Ymateb	% Ie, o bwy atebodd ie / efallai Gofynnwyd i'r ymatebwyr 'ticiwch bob un sy'n berthnasol'	Swm
Pellter	10.9%	6
Argaeledd	40.0%	22
Ansawdd gofal	5.5%	3
Gallu iaith staff	7.3%	4
Cost	10.9%	6
Dim digon o oriau gofal	12.7%	7
Arall	12.7%	7

Yn ychwanegol at hyn, gofynnwyd i rieni a ydynt yn gallu deall, siarad, darllen neu ysgrifennu Cymraeg. Yn ôl yr arolwg, cofnododd 107 eu bod yn gallu deall Cymraeg, gyda 55 yn dweud eu bod yn gallu siarad, 64 yn darllen, a 42 yn ysgrifennu yn Gymraeg.

Tabl 37 – Dealltwriaeth o'r Gymraeg ymysg y rhieni a ymatebodd

Ymateb	Canran yr ymatebwyr Gofynnwyd i'r ymatebwyr 'ticiwch bob un sy'n berthnasol'	Swm
Deall	39.9%	107
Siarad	20.5%	55
Darllen	23.9%	64
Ysgrifennu	15.7%	42

Gofynnwyd i'r rhieni i ba raddau yr oeddent yn cytuno ag amrywiaeth o ddatganiadau ynghylch darpariaeth eu plentyn. Ceir manylion yr ymatebion yn Nhabl P (Atodiad 2). Fel y dangoswyd, roedd y rhan fwyaf o rieni'n cytuno eu bod yn fodlon â gofal plant yn ystod y tymor a'u bod yn credu bod ansawdd y gofal plant yn uchel.

Fel y mae Tabl P yn dangos, mae cryfderau clir mewn darpariaeth gofal plant, o safbwynt rhiant, ochr yn ochr â meysydd allweddol i'w gwella. Er enghraifft, mae rhieni'n cytuno'n llwyr bod y ddarpariaeth gofal plant o ansawdd uchel ac yn fodlon ar y ddarpariaeth. Fodd bynnag, mae mwyafrif helaeth hefyd yn cytuno bod gofal plant yn rhy ddrud, ond hefyd yn teimlo nad ydynt yn gwybod ble i gael gwybodaeth am gymorth ariannol ar gyfer gofal plant.

Dywedodd tua 45.1% o rieni fod gofal plant wedi achosi problemau yn y gwaith, gyda 17.1% arall yn dweud bod costau gofal plant wedi eu hatal rhag gweithio neu gael swydd yn gyfan gwbl.

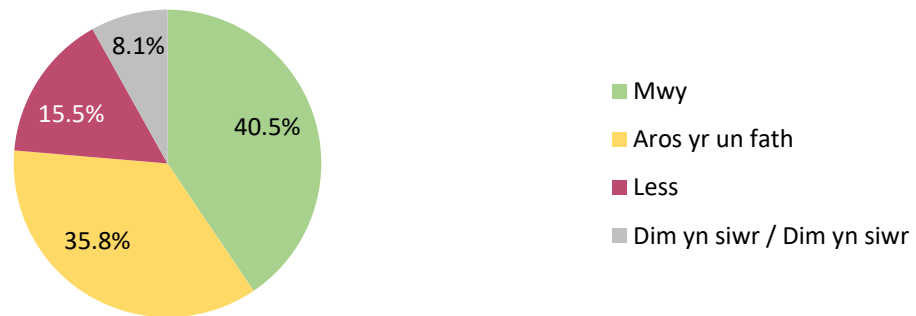
Tabl 38 – Gofal plant fel rhwystr i weithio

Ymateb	Canran yr ymatebwyr Gofynnwyd i'r ymatebwyr 'ticiwch bob un sy'n berthnasol'	Swm
Problemau a achoswyd yn y gwaith	45.1%	129
Atal parhad gwaith	15.0%	43
Eich atal rhag gweithio / cael swydd	17.1%	49
Eich atal rhag hyfforddi	14.3%	41
Arall	8.4%	24

5.4 Galw am ofal plant yn y dyfodol

Fel rhan o'r arolwg, gofynnwyd i'r ymatebwyr ragweld a fydd angen mwy neu lai o ofal plant arnynt yn ystod y ddwy flynedd nesaf, a darparwyd yr ymatebion canlynol ar eu cyfer.

A ydych yn rhagweld y bydd angen mwy neu lai o ofal plant arnoch yn ystod y ddwy flynedd nesaf?

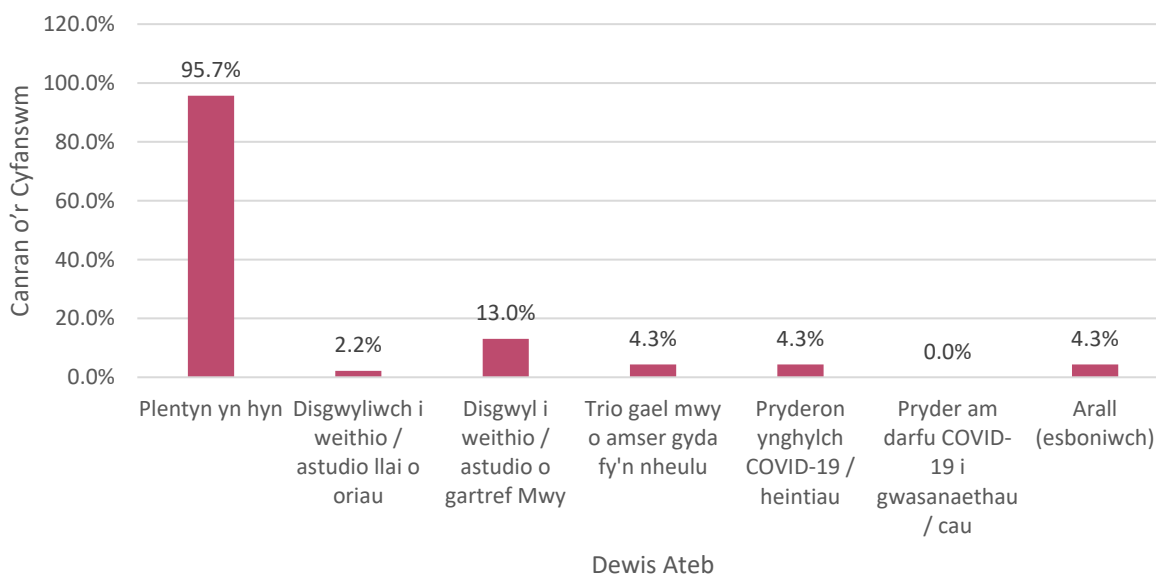

A ydych yn rhagweld y bydd angen mwy neu lai o ofal plant arnoch yn ystod y ddwy flynedd nesaf?

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Mwy	40.5%	120
Aros yr un fath	35.8%	106
Less	15.5%	46
Dim yn siwr/Dim yn siwr	8.1%	24

O'r rheini a oedd yn disgwyl defnyddio llai o ofal plant, plant yn mynd yn hŷn oedd yr ymateb mwyaf cyffredin, gyda 2.2% o rieni'n disgwyl gweithio/astudio llai o oriau a 13% o rieni'n disgwyl gweithio/astudio mwy o gartref. Dywedodd 4.3% o rieni eu bod yn ceisio treulio mwy o amser gyda'u teulu.

Rydych chi wedi sôn y byddwch chi'n defnyddio llai o ofal plant, pam hynny? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

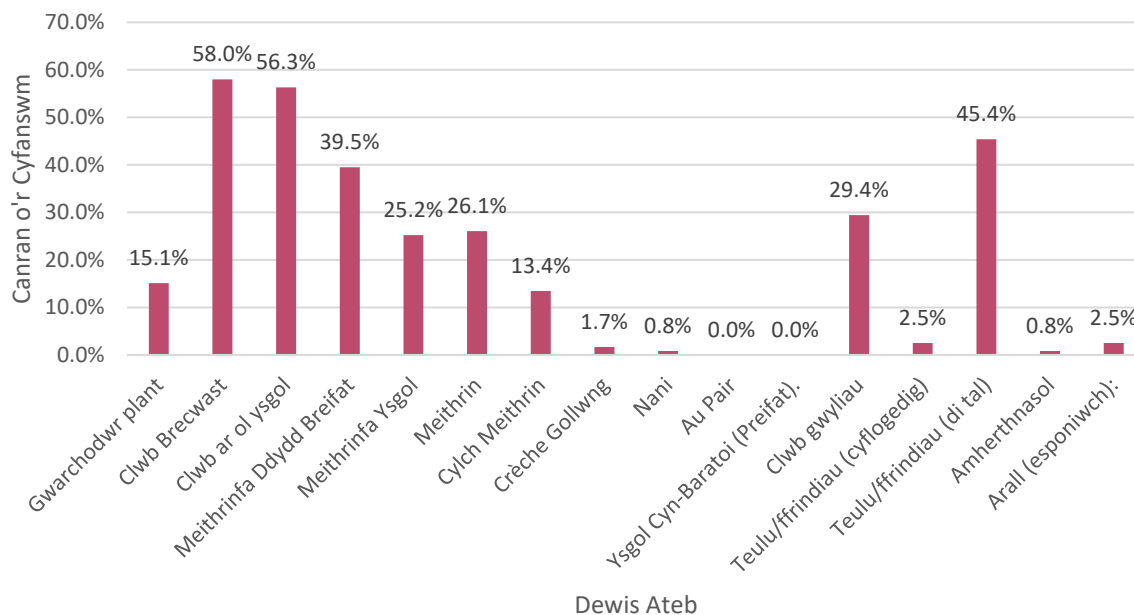

Rydych chi wedi sôn y byddwch chi'n defnyddio llai o ofal plant, pam hynny? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Plentyn yn hyn	95.7%	44
Disgwyliwch i weithio/astudio llai o oriau	2.2%	1
Disgwyl i weithio/astudio o gartref Mwy	13.0%	6
Trio gael mwy o amser gyda fy'n nheulu	4.3%	2
Pryderon ynghylch COVID-19 / heintiau	4.3%	2
Pryder am darfu COVID-19 i gwasanaethau/cau	0.0%	0
Arall (esboniwch)	4.3%	2

O'r rhai sy'n disgwyl y bydd angen mwy o ofal plant arnynt, roedd y rhan fwyaf yn disgwyl y byddai eu hangen cyn ysgol, gyda chlwb ar ôl ysgol yn dilyn yn agos (gweler isod).

Soniasoch y byddwch yn defnyddio mwy o ofal plant, pa fath o ofal neu addysg gynnar yr ydych yn rhagweld y byddwch yn defnyddio mwy ohono yn yr ychydig flynyddoedd nesaf?
Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Soniasoch y byddwch yn defnyddio mwy o ofal plant, pa fath o ofal neu addysg gynnar yr ydych yn rhagweld y byddwch yn defnyddio mwy ohono yn yr ychydig flynyddoedd nesaf? Ticiwch bob un sy'n berthnasol

Ateb dewis	Ymateb Canran	Cyfanswm Ymatebb
Gwarchodwr plant	15.1%	18
Clwb Brecwast	58.0%	69
Clwb ar ol ysgol	56.3%	67
Meithrinfa Ddydd Breifat	39.5%	47
Meithrinfa Ysgol	25.2%	30
Meithrin	26.1%	31
Cylch Meithrin	13.4%	16
Crèche Gollwng	1.7%	2
Nani	0.8%	1
Au Pair	0.0%	0
Ysgol Syn-Baratoi (Preifat).	0.0%	0

Clwb gwyliau	29.4%	35
Teulu/ffrindiau(cyflogedig)	2.5%	3
Teulu/ffrindiau(di tal)	45.4%	54
Amherthnasol	0.8%	1

5.5 Prif ganfyddiadau'r arolwg rhieni

- Dywedodd y rhan fwyaf o rieni (60.4%) eu bod yn 'fodlon iawn' â gofal plant yn eu hardal, gyda 29.5% yn 'eithaf bodlon'. Roedd 1.8% o rieni yn 'anfodlon iawn'.
- Dywedodd nifer sylweddol o rieni fod gofal plant yn achosi problemau yn y gwaith a dywedodd rhai fod gofal plant wedi eu hatal rhag parhau i weithio neu hyd yn oed ddechrau gweithio/cael swydd yn gyfan gwbl.
- Roedd 40.5% o'r rhieni a ymatebodd yn rhagweld y byddai angen mwy o ofal plant arnynt yn ystod y 2 flynedd nesaf. Bydd y rhan fwyaf o rieni a ddywedodd y byddant yn cynyddu eu defnydd o ofal plant yn edrych yn benodol i'w ddefnyddio (yn nhrefn amllder) cyn ac ar ôl ysgol, meithrinfeydd dydd preifat, clybiau gwyliau a gofal plant anffurfiol.
- Dim ond 20.5% o rieni a ddywedodd eu bod yn gallu siarad Cymraeg, sy'n is na chanran Wrecsam yn gyffredinol. Mae 11.8% o rieni sy'n ymateb yn cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd.
- Nododd rhieni mai fforddiadwyedd yw'r prif rwystr, gan olygu bod yn well gan rieni ddefnyddio gofal plant anffurfiol fel teulu a ffrindiau.
- Mae ymatebion gan rieni yn awgrymu y gellid gwella gofal plant yn gyffredinol gyda chostau mwy fforddiadwy, gwell ansawdd, a mwy o oriau ar gael. Fodd bynnag, er mai gwell ansawdd oedd yr ail ateb mwyaf cyffredin, dim ond 4 rhiant a ddywedodd hyn. Nid yw'r galw hwn am well ansawdd yn cyd-fynd â sgoriau arolygu presennol lleoliadau, gyda 90.5% o ddarpariaethau ar draws Wrecsam yn cael 'Da' neu 'Rhagorol' ym mhob un o'r Meysydd Adolygu Ansawdd Gofal. Mae hyn, gyda'r nifer fach o ymatebion a ddywedodd y gellid gwella ansawdd, yn awgrymu nad yw argaeledd darpariaeth o ansawdd yn broblem gyffredin ar draws Wrecsam.

6. Canlyniadau Arolygon Plant

6.1 Cyd-destun

Er mwyn cefnogi dealltwriaeth o ddarpariaeth gofal plant ar draws y sir, datblygwyd arolwg i ymgynghori â phlant er mwyn cael eu barn am ofal plant. Cafodd yr arolwg ei greu drwy Eich Llais ac roedd ar gael i'w gwblhau rhwng 22 Hydref a 15 Tachwedd. Hyrwyddwyd yr arolwg i rieni drwy lwyfannau cyfryngau Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam a thrwy ddarparwyr gofal plant. Roedd aelodau'r Tîm Gofal Plant hefyd yn mynychu lleoliadau gofal plant i gynnal yr arolygon yn uniongyrchol gyda phlant yn y lleoliadau. Dim ond 37 o blant a ymatebodd i'r arolwg ond ni atebodd

pob un bob cwestiwn, gan ei gwneud yn anodd dod i unrhyw gasgliadau cyffredinol ynghylch gofal plant ar draws y sir.

Gyda hynny'n cael ei ystyried, prif ganfyddiadau'r arolygon plant yw:

- Mae pob plentyn a atebodd yr arolwg yn mwynhau eu hamser yn eu lleoliad gofal plant.
- Mae gan bron pob plentyn gyfle i chwarae y tu mewn a'r tu allan.
- Mae bron pob plentyn yn cael cyfle i chwarae gyda'u ffrindiau.
- Mae'r rhan fwyaf o blant yn dod i ofal plant oherwydd bod eu rhieni yn y gwaith.

Roedd oedran y plant a ymatebodd yn amrywio rhwng 0 a 8 oed. Dywedodd 24 o ymatebwyr eu bod rhwng 0 a 4 oed, gyda dim ond pump o ymatebwyr yn dweud eu bod dros 8 oed a phedwar rhwng 5-7 oed.

6.2 Dadansoddiad o'r ymatebion

Y cwestiwn cyntaf a ofynnwyd i blant oedd pa fath o leoliad yr oeddent yn ei fynychu. Dywedodd 18 o'r 37 eu bod yn mynychu'r feithrinfa ddydd, sef yr ateb a gafodd y sgôr uchaf. Dywedodd chwech eu bod yn mynychu gwarchodwr plant a dywedodd chwech eu bod yn mynychu clwb ar ôl ysgol. Ni ddywedodd unrhyw blentyn ei fod yn mynychu gofal cofleidiol.

Tabl 39 – Mathau o leoliadau a fynychir gan blant sy'n ymateb

Ymateb	Nifer yr Ymatebwyr	Canran yr ymatebwyr
Gwarchodwr Plant	6	20%
Grŵp chwarae	2	5.71%
Cofleidiol	0	0%
Meithrinfa Ddydd	18	51.43%
Clwb ar ôl Ysgol	6	17.14%
Clwb Gwyliau	2	5.71%

O ran eu barn am eu lleoliadau gofal plant, roedd yr ymatebion yn gadarnhaol ar y cyfan, gyda 100% o blant yn dweud eu bod yn cael hwyl gyda gofal plant a 100% yn dweud bod ganddynt lawer o bethau i chwarae gyda nhw. Hefyd, dywedodd pob plentyn ond un fod ganddynt yr opsiwn i chwarae y tu mewn a'r tu allan a'u bod yn gallu chwarae gyda ffrindiau. Pan ofynnwyd iddynt yn benodol sut yr oeddent yn teimlo mewn gofal plant, dim ond 18 o blant a ymatebodd. O'r 18 hyn, dywedodd 11 eu bod yn teimlo'n hapus, dywedodd pedwar eu bod yn teimlo'n iawn a dywedodd 2 nad oeddent yn gwybod. Mae'r ymatebion hyn yn dangos bod plant, yn ôl yr arolwg, yn gweld eu lleoliadau gofal plant mewn goleuni cadarnhaol. Fodd bynnag, gan fod cyn lleied o ymatebion, mae'n amhosibl cyffredinoli mai dyma sut mae plant yn teimlo am ofal plant yn gyffredinol ar draws Wrecsam.

Yna gofynnwyd i'r plant beth roeddent yn hoffi ei wneud pan oeddent mewn gofal plant. Darparwyd amrywiaeth o atebion megis:

- Chwarae gyda theganau/doliau.
- Chwarae y tu allan.

- Chwarae gyda ffrindiau.
- Celf a chrefft.
- Canu.
- Darllen/dweud straeon.
- Chwarae gydag anifeiliaid.
- Seiclo.
- Chwarae gydag offerynnau.

Pan ofynnwyd iddynt pam y daethant i ofal plant, dywedodd y rhan fwyaf mai'r rheswm am hynny oedd bod eu rhieni'n gweithio, gyda 10 o bob 18 plentyn yn darparu'r ateb hwn. Roedd atebion eraill yn cynnwys chwarae gyda ffrindiau a chymdeithasu, chwarae gyda theganau, ac ar gyfer eu lles. Mae hyn yn awgrymu bod gofal plant a chlybiau y tu allan i'r ysgol yn bwysig er mwyn i rieni allu cyflawni eu hymrwymadau gwaith.

Yna gofynnwyd cwestiynau ychwanegol ond roedd nifer y plant a ymatebodd wedi gostwng yn sylweddol i oddeutu 3-5 ar gyfer pob cwestiwn. Roedd y cwestiynau'n cynnwys a fydden nhw'n hoffi chwarae mwy y tu allan, a oedd mwy o weithgareddau i'w gwneud y tu mewn neu'r tu allan, a beth fydden nhw'n hoffi ei newid am ofal plant. Oherwydd y gyfradd ymateb isel, ni ellid casglu unrhyw ddata gwirioneddol arwyddocaol o'r cwestiynau hyn.

7. Partneriaeth a Gweithio Trawsffiniol

Ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam, sefydlwyd cysylltiadau gydag amrywiol bartneriaid sy'n cydweithio i ddarparu cefnogaeth effeithiol i'r sector gofal plant. Rhennir gwybodaeth ac adnoddau lle bo hynny'n briodol er mwyn sicrhau bod gwybodaeth y gwasanaeth am y sector yn gyfredol ac yn berthnasol. Mae'r Tîm Gofal Plant yn gweithio ochr yn ochr â Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam i gasglu data am y sector gofal plant yn Wrecsam i sicrhau bod y cofnodion a gedwir yn gywir, a bod y cyngor a'r arweiniad ar gyfer rhieni a darparwyr yn gyson ac yn briodol.

Mae Cyngor Wrecsam hefyd yn cynnal y Bartneriaeth Datblygiad Blynnyddoedd Cynnar a Gofal Plant gyda chynrychiolwyr o Addysg, Dechrau'n Deg, Iechyd,artneriaid CWLWM, Chwarae, Coleg Cambria ac AVOW. Mae'r bartneriaeth yn cyfarfod unwaith y tymor i adolygu'r sector gofal plant ac i ystyried meysydd i'w datblygu neu i roi sylw i feysydd y tynnir sylw atynt oherwydd pryder.

Mae Tîm Gofal Plant Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam yn gweithio'n agos gyda phartneriaid CWLWM i gefnogi'r sector gofal plant yn Wrecsam yn effeithiol.

7.1 Ymgynghoriad Partneriaid Dysgu a Gweithio Cydfuddiannol Gofal Plant Cymru (CWLWM)

Blynnyddoedd Cynnar Cymru

Mae'r ALL yn gweithio'n galed i gefnogi darparwyr gofal plant ledled y sir, gan nodi meysydd o angen a gweithio gyda'r holl bartneriaid perthnasol i sefydlu a chefnogi darpariaeth newydd i bontio unrhyw fylchau. Mae'r gefnogaeth y mae'r ALL yn ei rhoi i ddarparwyr yn rhagorol, maent hefyd yn gweithio'n dda iawn ochr yn ochr â'r sector gwirfoddol a phartneriaid CWLWM.

Mae cryn gymysgedd o ddarpariaeth yn Wrecsam, gyda llawer o leoliadau'n elusennau cofrestredig, a'r math hwn o sefydliad/statws cyfreithiol sy'n helpu i gadw gofal plant yn fforddiadwy i'r gymuned. Mae'r lleoliadau hyn wedi elwa o gael cefnogaeth ar y cyd gan y corff ymbarél a thîm gofal plant yr ALL, sy'n cefnogi'r darparwyr hyn gyda chanllawiau, grantiau, adnoddau ac ati, ac mae pob un ohonynt yn cyfrannu at sicrhau eu bod o ansawdd da, yn gynaliadwy ac yn canolbwyntio ar y gymuned.

Byddai'n dda gweld mwy o ddarparwyr yn croesawu'r amrywiol gynlluniau Sicrhau Ansawdd sydd ar gael, rhai ohonynt yn cael eu darparu gan bartneriaid CWLWM. Mae'r cynlluniau hyn yn annog darparwyr i feddwl am elfennau o'u hymarfer a meysydd i'w pwysu a mesur yn ddyfnach. Mae'r gwobrau hyn yn ffordd dda o ddangos tystiolaeth o ansawdd.

Mae ALL Wrecsam bob amser wedi cefnogi plant ag anableddau a/neu anghenion ychwanegol, maent yn darparu cynllun atgyfeirio, cyllid ar gyfer gweithwyr cefnogi a chymorth perthnasol i rieni/gofalwyr ayb. Mae'r holl ddarparwyr gofal plant yn gynhwysol ac yn gweithio gyda phob parti sy'n gysylltiedig i sicrhau bod eu darpariaeth ar gael i bob plentyn beth bynnag fo'u hangen ychwanegol. Mae ALL Wrecsam yn gweinyddu llawer o grantiau i gefnogi cynhwysiant, sy'n amhrisiadwy i leoliadau.

Gweithiodd swyddogion ALL Wrecsam yn eithriadol o galed pan sefydlwyd y cynllun Cynnig Gofal Plant i roi'r holl weithdrefnau ar waith i gefnogi systemau gweinyddu Wrecsam ac i gefnogi pob teulu cymwys. Roedd llawer o ddarparwyr wedi ymestyn eu gwasanaethau i ddiwallu anghenion teuluoedd sy'n gweithio, gydag eraill wedi uno er mwyn symleiddio gwasanaethau. Mae grantiau'r ALL wedi

darparu cymorth, offer ac adnoddau y mae mawr eu hangen i gefnogi'r Cynnig Gofal Plant, ac mae eu paneli'n gynhwysol ac yn deg ym mhob maes o weinyddu grantiau.

Mudiad Meithrin

Mae CBSW yn ariannu swyddog Ti a Fi a swyddog Croesi'r Bont. Mae'r swyddog Ti a Fi yn gweithio o fewn yr awdurdod i redeg y grwpiau Ti a Fi, a'r rhain yn aml yw'r pwynt cyswllt cyntaf ar gyfer Rhieni Cymraeg. Mae Swyddog Croesi'r Bont yn gweithio gyda'r Cylchoedd Meithrin i gyflwyno cynllun Croesi'r Bont sef cynllun trochi iaith Mudiad Meithrin. Mae Mudiad Meithrin drwy Gymraeg i Blant a Chlwb Cwtsh yn gweithio gyda Rhieni i'w cefnogi i ddewis gofal plant ac addysg cyfrwng Cymraeg i'w plant. Mae Mudiad Meithrin hefyd yn gweithio gyda Rhieni/gofalwyr nad ydynt yn siarad Cymraeg i wella sgiliau Cymraeg o fewn amgylchedd y cartref.

Mae gan y Mudiad Meithrin sedd hefyd ar fforwm y Cynllun Strategol Addysg Gymraeg a'r bartneriaeth Datblygiad Blynnyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae. O fewn Wreccsam mae cysylltiad clir rhwng addysg a gofal plant a chydabyddir bod angen un i ategu'r llall.

Mae staffio yn broblem enfawr ar hyn o bryd. Mae heriau o ran recriwtio a chadw staff sydd â'r cymwysterau priodol ac sydd hefyd yn siaradwyr Cymraeg rhugl er mwyn gallu defnyddio'r dull trochi llawn.

Er enghraifft, mae un darparwr gofal plant yn Wreccsam wedi gorfod cau dros dro oherwydd bod yr arweinydd wedi cymryd cyfnod o absenoldeb. Yn anffodus, nid yw'r lleoliad wedi gallu recriwtio rhywun addas i gyflenwi ac, erbyn hyn, nid yw'n gallu gweithredu hyd nes y deuir o hyd i rywun addas i gymryd ei le, neu y bydd yr arweinydd yn dychwelyd o'r absenoldeb. Ar hyn o bryd, mae'r holl leoliadau eraill wedi'u staffio'n briodol, ond nid oes hyblygrwydd pe na bai aelod o staff ar gael i weithio am unrhyw reswm. Gallai hyn olygu bod angen i leoliadau ychwanegol gau os na ellir cynnal cymarebau staff i blant.

Bydd Mudiad Meithrin yn gweithio gyda Choleg Cambria i 'chwalu mythau' ynghylch rhai o'r pryderon sydd gan fyfyrwyr o ran gweithio mewn lleoliad gofal plant cyfrwng Cymraeg. Mae pryderon ynghylch am ba hyd y mae Cylch yn para ac a oes digon o oriau i gynnal cyflogaeth amser llawn, a hefyd lefel ofynnol sgiliau iaith Gymraeg myfyrwyr i weithio mewn Cylch, yn cael sylw er mwyn codi ymwybyddiaeth o'r hyn sy'n ofynnol a pha gyfleoedd gyrfa sydd ar gael mewn gofal plant cyfrwng Cymraeg.

Mae Ysgol Morgan Llwyd hefyd yn rhedeg y cwrs gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg gan ddefnyddio e-ysgol i gynyddu'r gronfa bosibl o staff yn y dyfodol.

Er y nodir nad yw COVID-19 wedi effeithio cymaint ar ofal plant ag a ofnir ar y dechrau, mae morâl y staff yn isel ac mae'n bryder nad ydynt wedi cael digon o gydnabyddiaeth am y gwaith y maent wedi'i gwblhau, ac yn parhau i'w gwblhau, drwy gydol y pandemig. Mae'r cymariaethau wedi cael eu gwneud rhwng staff gofal plant a staff addysg a'r angen i ofal plant aros ar agor wrth i ysgolion gau. Mae hyn wedi golygu bod darparwyr gofal plant yn teimlo nad ydynt yn cael eu gwerthfawrogi ddigon.

Fodd bynnag, mae pob lleoliad (ac eithrio'r lleoliad y cyfeirir ato uchod) wedi ailagor ac mae nifer y plant sy'n mynychu yn dda. Dylid nodi hefyd, er gwaethaf Covid-19 a'r materion sy'n ymwneud â recriwtio a chadw staff, bod Mudiad Meithrin wedi gallu agor darpariaeth gofal plant newydd a fydd

yn cael ei lleoli yn ysgol cyfrwng Cymraeg newydd Ysgol yr 21ain Ganrif yn Borrás. Mae'r lleoliad hwn yn cael ei gynnal dros dro yn swyddfeydd Mudiad Meithrin yn Wrecsam.

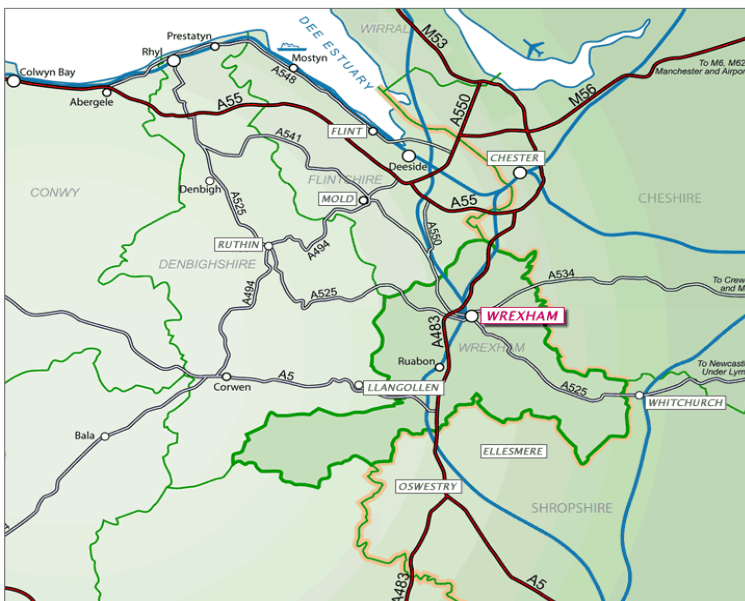
Dylid nodi hefyd bod pethau cadarnhaol wedi codi yn ystod Covid-19. Roedd y sector yn gallu cael gafael ar swm sylweddol o gyllid i gefnogi gofal plant drwy gydol y pandemig. Hefyd, o ganlyniad i'r cyllid ychwanegol, a chynlluniau fel ffyrlo, bu cynnydd yn yr ymgysylltu â phwyllgorau ac mae nifer fawr o bwyllgorau wedi ymgymryd â'u cyfrifoldebau. Elfen gadarnhaol arall yw bod y gweithlu wedi gallu cael a chwblhau llawer iawn o hyfforddiant ar-lein, sydd wedi gwella sgiliau'r gweithlu cyfrwng Cymraeg ym Mwrdeistref Sirol Wrecsam.

7.2 Trawsffiniol

Fel y gwelir yn y map isod, mae Wrecsam yn ffinio â siroedd Sir y Fflint, Sir Ddinbych, Powys, Swydd Amwythig a Swydd Gaer. Mae cysylltiadau gwaith cryf wedi cael eu datblygu rhwng CBSW ac Awdurdodau Lleol eraill yng Ngogledd Cymru. Mae'r perthnasoedd gwaith hyn wedi cael eu cryfhau ymhellach drwy gyflwyno'r Cynnig Gofal Plant sydd wedi hwyluso rhagor o gyfleoedd ar gyfer cydweithio. Ymdrinnir ag unrhyw faterion trawsffiniol yn brydlon ac mae siroedd y gororau yn gweithio'n agos i sicrhau bod dull cyson o weithredu yng nghyswllt cynlluniau a chyllid Llywodraeth Cymru lle bo hynny'n berthnasol. Mae cytundeb trawsffiniol ar waith gyda Sir y Fflint i blant o siroedd eraill gael mynediad at y Cynnig Gofal Plant ac Addysg Gynnar yn Wrecsam. Hefyd, gellir ariannu'r Cynnig Gofal Plant er mwyn i blant Wrecsam gael mynediad at ofal plant mewn unrhyw awdurdod ar y ffin.

Mae Arweinydd Gofal Plant CBSW yn mynychu'r fforwm AWARE i drafod holl elfennau'r sector gofal plant, ac yn cwrdd bob chwarter â swyddogion arweiniol lleol Gogledd Cymru ar gyfer y Cynnig Gofal Plant. Mae'r data ynghylch y nifer sy'n manteisio ar y Cynnig Gofal Plant yn cael ei rannu rhwng Sir y Fflint a Wrecsam ac mae cydweithio rhwng awdurdodau lleol yn helpu i sicrhau yr ymdrinnir ag unrhyw faterion yn gyflym ac yn effeithlon.

Map yn dangos Wrecsam a siroedd cyfagos

Siroedd cyfagos

- sir Ddinbych
- sir Conwy
- sir Amwythig
- sir y Fflint
- Cilgwri
- sir Gaer

8. Ateb i'r Cwestiwn Allweddol

Mae'r wybodaeth uchod a'r adborth i'r ymgynghoriad wedi darparu atebion i'r cwestiwn allweddol isod.

8.1 A oes digon o lefydd gofal plant yn Wrecsam – nawr ac yn y dyfodol?

Mae nifer digonol o leoedd gofal plant ar hyn o bryd:

- Yn gyffredinol, dywedodd darparwyr fod ganddynt nifer uchel o swyddi gwag, gyda 2,296 o swyddi gofal plant ar draws Wrecsam. Y wardiau gyda'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol oedd Grosvenor, Holt a Brynyffynnon, ac ar gyfer gofal dydd llawn Owrtyn, Bryn Cefn, Parc Borrás, a Holt.
- Dywedodd rhai wardiau fod ganddynt restrau aros ar gyfer rhai rhannau o'u gwasanaeth ond bod ganddynt swyddi gwag ar gyfer y rhan hon o'r gwasanaeth hefyd. Roedd gan Grosvenor, er enghraifft, 65 o blant ar restr aros am ofal hanner diwrnod (PM), ond roedd hefyd yn nodi 83 o swyddi gwag ar gyfer y rhan hon o'r gwasanaeth. Byddai hyn yn awgrymu nad yw bodolaeth rhestrau aros mewn manau megis Grosvenor yn ganlyniad i ddiffyg gofal plant sydd ar gael. Esboniad arall posibl yw bod plant ar restr aros am nad ydynt yn ddigon hen eto i dderbyn lle, neu am eu bod yn cael lle yn rhywle arall.
- Ategir hyn gan yr arolwg rhieni lle dim ond 2.2.% o rieni a ddywedodd fod eu plentyn ar restr aros.

Mae'n debygol y bydd digon o leoedd gofal plant yn y dyfodol:

- Mae data demograffig yn awgrymu y bydd y galw am ofal plant yn lleihau ar draws Wrecsam dros y blynyddoedd nesaf. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae poblogaeth Wrecsam wedi gostwng, mae cyfraddau genedigaethau byw wedi gostwng ac mae nifer yr achosion o fudo net wedi gostwng. Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol hefyd yn rhagweld y bydd nifer y plant rhwng 0 a 4 oed yn gostwng dros y blynyddoedd nesaf. Gan fod Wrecsam yn gallu ateb y galw presennol, byddai hyn yn awgrymu y dylai barhau i allu ateb y galw petai'r galw yn lleihau.
- Fodd bynnag, mae rhai ffactorau a all arwain at gynnydd yn y galw.
  - Mae'n bosibl y bydd ehangu'r Cynllun Dechrau'n Deg a'r Cynnig Gofal Plant i fyfyrwyr mewn Addysg Uwch ac Addysg Bellach yn lliniaru yn erbyn y gostyngiad a ragwelir yn y galw gan y bydd mwy o rieni'n gymwys i fanteisio ar leoedd gofal plant a ariennir ar gyfer eu plant.
  - Er bod data poblogaeth yn awgrymu gostyngiad yn y galw yn gyffredinol, mae data amcanestyniadau tai yn awgrymu bod y galw am ofal plant yn debygol o gynyddu yn yr ardaloedd canlynol: Rhosddu, Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Llai, a Rhiwabon.
  - Hefyd, dywedodd 40% o rieni eu bod yn disgwyl i'w gofynion gofal plant gynyddu yn y blynyddoedd i ddod.
- Hyd yn oed gyda'r ffactorau lliniaru posibl hyn, mae'n debygol bod gan Wrecsam ddigon o leoedd gofal plant i ymdopi oherwydd y nifer uchel o swyddi gwag ar draws lleoliadau.

Mae gofal plant yn Wrecsam o ansawdd uchel ond mae rhai rhwystrau o ran fforddiadwyedd:

- Yn gyffredinol, mae ansawdd y ddarpariaeth yn Wrecsam yn uchel, gyda dros 90% o'r darparwyr yn cael sgôr Da neu Wych ym mhob maes. Dywedodd y rhan fwyaf o rieni eu bod naill ai'n fodlon iawn neu'n fodlon â gofal plant yn Wrecsam. Dim ond 4 lleoliad oedd wedi cael sgôr 'Digonol' mewn 2 faes neu fwy.
- Er bod y costau cyfartalog ar gyfer gofal plant yn Wrecsam yn is na chyfartaledd Cymru a'r DU, nododd rhieni mai fforddiadwyedd oedd y prif rwystr iddynt o ran cael gofal plant ffurfiol. Dywedodd 28% y gellid gwella gofal plant drwy fod yn fwy fforddiadwy a dywedodd 25.3% nad oeddent yn defnyddio gofal plant am ei fod yn rhy ddrud.
- Mae costau gofal plant ychydig yn uwch yng Ngogledd Wrecsam, gyda chyfradd ddyddiol gyfartalog o £47.99. Dywedodd pedwar darparwr fod ganddynt gyfradd ddyddiol o dros £50 ar draws Canol a Gogledd Wrecsam. Roedd y rhain ym Mrynyffynnon, a Grosvenor yng Nghanol Wrecsam a Dwyrain a Gorllewin Gresffordd, a'r Orsedd yng Ngogledd Wrecsam. Gall hyn gael effaith ar deuluoedd o gefndiroedd difreintiedig yn benodol.
- Er bod rhieni wedi nodi cost uchel gofal plant, dywedodd y rhan fwyaf o ddarparwyr fod rhieni cymwys yn cael talebau Gofal Plant a Gofal Plant Di-dreth ar gyfer eu lleoliadau. Mae'r rhan fwyaf o ddarparwyr yn darparu'r Cynnig Gofal Plant i blant 3–4 oed, ac mae 17.7% o ddarparwyr yn cael cyllid i ddarparu lleoedd Dechrau'n Deg. Fodd bynnag, dywedodd y rhan fwyaf o rieni nad oeddent yn gallu cael gafael ar ddarpariaeth Dechrau'n Deg neu nad oeddent yn gallu manteisio arni ar hyn o bryd oherwydd eu bod yn byw y tu allan i godau post cymwys.

9. Dadansoddiad o'r Bwlch a Meysydd i'w Gwella

9.1 Bylchau sy'n dod i'r amlwg

Posibilrwydd o ddiffyg darpariaeth Gymraeg

Yn ôl data SASS, nid oes gan y rhan fwyaf o ddarparwyr aelod o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg. Dywedodd 12 lleoliad eu bod yn siarad Cymraeg yn bennaf a dywedodd 20 eu bod yn cynnig y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg. Roedd y lleoliadau hyn i gyd yn yr un 8 ward (Trefnydd, Hermitage, Rhosnesni, Coedpoeth, Dwyrain a De Gwersyllt, Gogledd Gwersyllt, Cefn, a Phant). Mae diffyg darpariaeth cyfrwng Cymraeg hefyd yn duedd sy'n bodoli yn nata'r arolwg rhieni. Dywedodd 22 o rieni y byddent yn hoffi cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ond nad oeddent yn gallu gwneud hynny oherwydd diffyg darpariaeth. Byddai hyn yn awgrymu bod bwlch yn y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.

Effaith y pandemig

Nododd llawer o ddarparwyr nad oeddent yn gallu cael gafael ar hyfforddiant yn ystod y pandemig, ac roedd bron i un rhan o ddeg o ddarparwyr yn teimlo na fyddent yn gallu cynnal eu busnes yn ariannol y tu hwnt i'r 6 mis nesaf. Roedd llawer o ddarparwyr yn ansicr ynghylch sefydlogrwydd eu darpariaeth gofal plant yn y dyfodol. Bydd effaith y pandemig yn cael ei theimlo ar draws pob sector am gyfnod sylweddol, ac efallai y bydd angen i ddarparwyr gael gafael ar hyfforddiant, adnoddau neu gyllid ychwanegol er mwyn sicrhau nad yw hyn yn cael effaith negyddol ar y sector gofal plant yn Wrecsam. Nid oedd ymgynghori â phlant yn ddigon sylweddol i ddod i gasgliadau ynghylch effaith y pandemig ar blant eu hunain.

9.2 Camau gweithredu a awgrymir

Mae nifer o gamau gweithredu allweddol wedi cael eu hawgrymu ar sail y bylchau sy'n dod i'r amlwg ac mae manylion amdanynt yn y Cynllun Gweithredu isod.

10. Cynllun Gweithredu

Ffrwd gwaith	Gweithredu	Pam mae angen hyn?	Cerrig Milltir	Amserlenni ar gyfer cwblhau	Parti cyfrifol
<p>Hgyrchedd</p>	<p>Cefnogi lleoliadau i hyrwyddo eu gwasanaethau i rieni, cynyddu hyblygrwydd a chefnogi rhieni i gael gafael ar ofal plant fforddiadwy.</p>	<p>Er bod ansawdd y ddarpariaeth yn cael ei gydnabod yn eang fel darpariaeth o ansawdd uchel, mae llawer o rieni'n ei chael yn anodd cael gafael ar ofal plant fforddiadwy, hyblyg a lleol. Mae hyblygrwydd hefyd yn broblem fawr, gyda llawer o rieni'n gorfod dibynnu ar ofal plant teuluol neu anffurfiol i lenwi'r bwch yn y ddarpariaeth.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae adborth gan y sector gofal plant a'r gymuned leol yn cael ei gasglu a'i rannu'n rheolaidd er mwyn sicrhau bod Cynllun Gweithredu'r CSA yn cael ei gyflawni a bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu. • Mwy o hysbysebu ar gyfer gofal plant mewn ardaloedd lle'r oedd rhieni'n dweud bod llai o leoedd ar gael. • Cefnogir lleoliadau i ddeall y newid yn y galw ac i addasu yn unol â hynny. • Mae data a gesglir gan yr holl bartneriaid o arolygon, adroddiadau, ystadegau ac ymgynghoriadau a'u dadansoddiadau ar gael i'r holl bartneriaid fel sail ar gyfer cynllunio yn y dyfodol er mwyn bodloni'r galw ac mae dadansoddiadau'n cael eu rhannu â'r holl bartneriaid. • Darperir gwybodaeth a chefnogaeth i leoliadau gofal plant i gael gafael ar y cyllid sydd ar gael i wella ansawdd. 		

<p>Dechrau'n Deg</p>	<p>Chwilio drwy Lywodraeth Cymru am fanylion clir am y bwriad i ehangu'r cynllun a sut bydd hyn yn cael ei gyflawni yn y sector gofal plant yn Wrecsam.</p>	<p>Mae llawer o rieni'n teimlo nad yw costau cynyddol yn cael eu lliniaru drwy gynlluniau gofal plant cyffredinol, rhad ac am ddim, gyda chymhwysedd cyfyngedig i gynlluniau fel Dechrau'n Deg yn arwain at anawsterau i rieni, yn enwedig y rhai ar incwm isel. Nid yw'r rhan fwyaf o rieni'n gallu manteisio ar ddarpariaeth Dechrau'n Deg neu nid ydynt yn manteisio ar y ddarpariaeth honno ar hyn o bryd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cefnogi rhieni mewn ardaloedd cymwys ar incwm isel i fanteisio ar y cynllun Dechrau'n Deg. • Sicrhau bod rhieni a darparwyr yn ymwybodol o'r ehangu a goblygiadau hyn. 		
<p>Gofal plant cyfrwng Cymraeg</p>	<p>Darparu mwy o gefnogaeth i leoliadau presennol i ddarparu gofal plant yn Gymraeg.</p>	<p>Dim ond 12 ymatebydd a ddywedodd fod eu lleoliad yn cynnig gwasanaeth Cymraeg yn bennaf a 20 eu bod yn cynnig y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg. Mynegodd rhai rhieni ddymuniad i ddefnyddio darparwyr sy'n gallu darparu gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ond nad ydynt yn gallu cael mynediad at hyn yn eu hardaloedd ar hyn o bryd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Darperir cymorth teg i bob math o ofal plant, Cymraeg a Saesneg. • Anogir lleoliadau i weithio tuag at y Cynnig Gweithredol Cymraeg.. • Dadansoddi ac asesu ymhellach ac ymchwilio i'r posibilrwydd o agor darpariaethau Cyfrwng Cymraeg newydd hyfyw. • Cysylltu â phartneriaid CWLWM i sicrhau bod anghenion iaith Gymraeg yn cael eu diwallu a'u cefnogi ar draws Wrecsam. 		

<p>Gofal plant cyfrwng Cymraeg</p>	<p>Darparu hyfforddiant a chefnogaeth cyfrwng Cymraeg i ddarparwyr a gwarchodwyr plant sydd ei angen. Sicrhau bod lleoliadau'n cael eu cefnogi i recriwtio staff sy'n rhugl yn y Gymraeg a bod lefelau staff sy'n siarad Cymraeg yn cael eu monitro.</p>	<p>Dangosodd data SASS nad oes gan y rhan fwyaf o'r lleoliadau a ymatebodd aelod o staff sy'n rhugl yn y Gymraeg ac nad ydynt yn cynnig y Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg ar hyn o bryd.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Codi proffil gyrfaoedd ym maes gofal plant er mwyn recriwtio mwy o siaradwyr Cymraeg i'r sector, gan gynnwys gwarchodwyr plant. • Darparu mwy o gefnogaeth i ddarparwyr gofal plant i ddatblygu eu sgiliau/lefelau Cymraeg • Mynychu cyfarfodydd Llywodraeth Cymru a materion gyda hyfforddiant a recriwtio cyfrwng Cymraeg yn cael eu codi i drafod atebion. • Lleoliadau cyfrwng Cymraeg yn cael eu cefnogi mewn ffeiriau swyddi. 		
<p>Recriwtio a chadw staff</p>	<p>Codi proffil gofal plant fel gyrfa ar draws Wrecsam i gynyddu recriwtio a chadw staff.</p>	<p>Mae effaith y pandemig, ochr yn ochr â chostau cynyddol, wedi golygu bod rhai darparwyr yn cael trafferth darparu digon o staff. Mae hyn wedi'i waethgu gan ddiffyg gallu gofal plant yn yr ysgol i weithredu fel arfer, gan roi pwysau ychwanegol ar ddarparwyr y Blynnyddoedd Cynnar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Datblygu strategaeth cadw i sicrhau bod gweithwyr proffesiynol Blynnyddoedd Cynnar o ansawdd uchel yn aros yn y rôl. • Mynychu cyfarfodydd gweithgor gyda siroedd trawsffiniol i rannu arferion gorau a thrafod dulliau recriwtio. • Mynychu ffeiriau swyddi i gefnogi lleoliadau gofal plant. • Darparu cefnogaeth recriwtio barhaus i leoliadau gofal plant. • Darperir cefnogaeth i hysbysebu swyddi heb eu llenwi. 		

Cynaliadwyedd	Sicrhau bod ardaloedd sydd â gofal plant digonol yn cael eu cefnogi'n ddigonol i sicrhau bod plant yn parhau i gael gafael ar ddarpariaeth.	Sicrhau nad yw bylchau'n dod i'r amlwg mewn ardaloedd lle mae'r ddarpariaeth yn ddigonol ar hyn o bryd.	<ul style="list-style-type: none"> Sicrhau bod y lleoliadau hyn yn cael digon o gyllid a chefnogaeth i barhau i ddarparu ar gyfer rhieni sy'n gweithio yn y gymuned. 		
Cynaliadwyedd	Asesu newidiadau mewn digonolrwydd yn ffurfiol a'u hadolygu'n llawn bob blwyddyn.	Sicrhau bod y bylchau sy'n dod i'r amlwg yn cael eu monitro a'u datrys yn barhaus.	<ul style="list-style-type: none"> Pwyntiau gwirio wedi'u sefydlu i fonitro digonolrwydd. Mae bylchau a thueddiadau sy'n dod i'r amlwg yn cael eu monitro'n rheolaidd ac yn cael sylw lle bo angen. Monitro lefelau uchel o swyddi gwag. Sicrhau bod Lleoliadau Addysg Gynnar a gofal plant yn gyffredinol yn cael eu hysbysebu i rieni er mwyn cynyddu'r nifer sy'n eu defnyddio a lleihau nifer y swyddi gwag. 		
Cynaliadwyedd	Cefnogi lleoliadau sydd ag adferiad Covid-19 i gynnal cynaliadwyedd.	Amrywiadau mewn gofal plant o ganlyniad i Covid-19 a monitro cynaliadwyedd wrth i ni ddod allan o'r cyfnod hwn.	<ul style="list-style-type: none"> Bydd cyfleoedd hyfforddi ychwanegol yn cael eu darparu i gefnogi staff i 'ddal i fyny' ar hyfforddiant a allai fod wedi cael ei golli o ganlyniad i'r pandemig. Gwell cyfathrebu wedi'i sefydlu rhwng y Tîm Gofal Plant, darparwyr gofal plant a'r panel cyllido i sicrhau bod cyllid yn cael ei gyfeirio at y manau cywir. 		

<p>Gofal plant y tu allan i oriau</p>	<p>Darparu cefnogaeth a chymhellion i ddarparwyr gofal plant ddarparu gofal y tu allan i oriau, yn enwedig yn ystod gwyliau'r ysgol, ar benwythnosau a gyda'r nos. Ymgysylltu ymhellach â chyflogwyr i ganfod anghenion rhieni sy'n gweithio.</p>	<p>Mae galw am ddarpariaethau gofal plant y tu allan i'r ysgol, fel cofleidiol a gwyliau, ledled Wrecsam.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu nifer y bobl sy'n hysbysebu gofal y tu allan i'r ysgol, drwy gyfryngau cymdeithasol, FIS, ysgolion, meithrinfeydd, gwefan Wrecsam, gan arwain at gynnydd yn y nifer sy'n manteisio arno. • Rhoi cyngor a chefnogaeth i ddarparwyr ynghylch sut i ddechrau clwb ar ôl ysgol a sut i ddod yn ddarparwr y tu allan i'r ysgol. • Cydweithwyr ym maes Addysg yn ymwneud â sut y gellir annog a chefnogi ysgolion i redeg clybiau ar ôl ysgol. • Darparu cymorth wedi'i dargedu i bocedi penodol y sir lle mae llai o ofal y tu allan i'r ysgol ar gael. • Ymgysylltu ymhellach â chyflogwyr a rhieni i ddadansoddi oriau gwaith rhieni a lle mae'r anghenion mwyaf. 		
--	---	---	--	--	--

<p>Anghenion Dysgu Ychwanegol</p>	<p>Darparu hyfforddiant ychwanegol i staff sy'n cefnogi plant ag ADY, yn enwedig mewn meysydd sy'n ymddangos yn fwy cyffredin ers y pandemig, fel anghenion iaith a lleferydd.</p>	<p>Dim ond nifer fach o warchodwyr plant sy'n dweud eu bod yn gyfrifol am blant ag ADY, ond mae mwy o warchodwyr plant ar hyn o bryd yn gofalu am blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol. Mae hyn felly'n awgrymu bod rhywfaint o ddryswch ynglŷn ag ystyr y cwestiwn hwn. Hefyd, nid yw nifer sylweddol o ddarparwyr yn gofalu am blant ag ADY ar hyn o bryd neu nid ydynt yn gallu gwneud hynny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hyfforddiant i sicrhau bod staff yn ymwybodol o'r cyfrifoldeb i ofalu am blant ag ADY. • Ymgynghori pellach gyda darparwyr i ganfod bylchau mewn hyfforddiant i ddiwallu anghenion plant ag ADY. 		
--	--	---	---	--	--

Atodiad 1: Crynodeb o'r Prif Ganfyddiadau

Prif ganfyddiadau o ymchwil demograffeg

Tueddiadau poblogaeth yn gostwng:

- Mae'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn rhagweld y bydd nifer y plant rhwng 0 a 4 oed yn gostwng 496 yn raddol ar draws Wrecsam o 7,624 i 7,128 rhwng 2020 a 2026.
- Mae cyfraddau genedigaethau yn Wrecsam wedi gostwng o un flwyddyn i'r llall o 2017-2020, o 274. Ar ben hynny, rhagwelir y bydd cyfanswm poblogaeth Wrecsam yn gostwng 1,751 rhwng 2018-2027. Mae hyn yn awgrymu bod y galw am ofal plant yn debygol o ostwng hefyd.
- Gwelwyd cynnydd cyffredinol hefyd yn nifer y bobl sydd wedi ymfudo o Wrecsam yn fewnol ac yn rhyngwladol. Mae'r mewnlifiad o bobl sy'n dod i Wrecsam yn rhyngwladol yn debygol o gael ei leihau ymhellach oherwydd effeithiau Brexit a deddfau llymach sy'n ymwneud â mewnfudo yn y DU. Fodd bynnag, gellid lliniaru hyn drwy'r ffaith mai Tref Noddfa yw Wrecsam sy'n golygu bod rhwydwaith o fudiadau, grwpiau cymunedol, grwpiau ffydd ac unigolion dan arweiniad Trefnu Cymunedol Cymru, yn gweithio i wneud y gymuned yn groesawgar ac yn ddiogel i fewnfudwyr, ffoaduriaid a cheiswyr lloches.
- Gan edrych ar ddata ledled Cymru a'r Deyrnas Unedig, cofnododd Cymru 4,201 yn llai o blant 0–4 oed rhwng 2019 a 2020, gyda gostyngiad o 165,542 i 161,341. Ar draws y wlad, mae'r un data ar gyfer y Deyrnas Unedig yn dangos gostyngiad o 74,933 o bobl ifanc 0–4 oed rhwng 2019 a 2020. Byddai hyn wedyn yn cefnogi tystiolaeth sy'n awgrymu y bydd gostyngiad graddol yn y galw am leoedd gofal plant dros y flwyddyn nesaf.
- Mae'n bosibl y bydd ehangu'r Cynllun Dechrau'n Deg a'r Cynnig Gofal Plant i fyfyrwyr mewn Addysg Uwch ac Addysg Bellach yn lliniaru yn erbyn y gostyngiad a ragwelir yn y galw gan y bydd mwy o rieni'n gymwys i fanteisio ar leoedd gofal plant a ariennir ar gyfer eu plant.

Nifer y disgyblion ag Anghenion Dysgu Ychwanegol:

- Gwelwyd bod gan Wrecsam 3,003 neu 15.4% o ddisgyblion â rhyw fath o Anghenion Dysgu Ychwanegol, roedd hyn yn uwch nag yn siroedd cyfagos Sir Ddinbych, Sir y Fflint a Phowys. Roedd canran y disgyblion gyda phob math o Anghenion Dysgu Ychwanegol yn uwch yn Wrecsam na'r Cyfartaledd Cenedlaethol.

Data o amcanestyniadau tai:

- Er bod data poblogaeth yn awgrymu gostyngiad yn y galw yn gyffredinol, mae data amcanestyniadau tai yn awgrymu bod y galw am ofal plant yn debygol o gynyddu yn yr ardaloedd canlynol: Rhosddu, Acrefair/Cefn Mawr, Brymbo, Llai, a Rhiwabon.

Prif ganfyddiadau arolwg y darparwyr gofal plant

- Roedd gan rai wardiau restrau aros ar gyfer rhai rhannau o'u gwasanaeth, ac roeddent hefyd yn nodi swyddi gwag ar gyfer yr un rhan o'r gwasanaeth. Roedd gan Grosvenor, er enghraifft,

65 o blant ar restr aros am ofal hanner diwrnod (PM), ond roedd hefyd yn nodi 83 o swyddi gwag ar gyfer y rhan hon o'r gwasanaeth. Byddai hyn yn awgrymu nad yw bodolaeth rhestrau aros mewn mannau megis Grosvenor yn ganlyniad i ddiffyg gofal plant sydd ar gael. Esboniad arall posibl yw bod plant ar restr aros am nad ydynt yn ddigon hen eto i dderbyn lle, neu am eu bod yn cael lle yn rhywle arall hyd nes y bydd yr un y maent yn ei ddymuno ar gael.

- Y wardiau gyda'r nifer fwyaf o blant ar restrau aros am ofal dydd llawn oedd Rhiwabon (10), Gresffordd, Dwyrain a Gorllewin (10), Gorllewin Gwersyllt (6) a Marford a Hoseley (6)
- Yn gyffredinol, dywedodd darparwyr fod ganddynt nifer uchel o swyddi gwag, gyda 2,296 o swyddi gofal plant ar draws Wrecsam. Y wardiau gyda'r nifer uchaf o swyddi gwag ar gyfer darpariaeth ar ôl ysgol oedd Grosvenor, Holt a Brynyffynnon, ac ar gyfer gofal dydd llawn Owrtyn, Bryn Cefn, Parc Borrás, a Holt. Un esboniad posibl am hyn yw'r tueddiadau o ostyngiad yn y boblogaeth sy'n arwain at lai o alw. Efallai mai esboniad arall am swyddi gwag uchel yw nad yw llawer o rieni / gofalmwyr wedi dychwelyd i drefniadau gweithio cyn y pandemig eto, a allai effeithio ar y galw am ofal plant.
- Ar hyn o bryd, mae 330 o swyddi gwag ar gyfer Lleoliadau Addysg Gynnar, gyda nifer sylweddol hefyd yn Grosvenor ac Owrtyn.
- Ar hyn o bryd mae 13.6% o ddarparwyr gofal plant yn Wrecsam yn darparu eu gwasanaeth yn bennaf yn Gymraeg. Dywedodd 68.7% o ddarparwyr nad oes ganddynt unrhyw staff sy'n rhugl yn y Gymraeg. Dim ond 20 o ddarparwyr a ddywedodd eu bod yn darparu'r Cynnig Gweithredol Iaith Gymraeg ar hyn o bryd a dim ond 25 a ddywedodd eu bod yn gweithio tuag at ei ddarparu ar hyn o bryd. Byddai hyn yn awgrymu bod bwlch posibl o ran darpariaeth cyfrwng Cymraeg, gan fod yr holl leoliadau yr adroddir eu bod yn siarad Cymraeg yn bennaf wedi'u lleoli ar draws dim ond 8 ward.
- Dim ond 16.7% o warchodwyr plant a ymatebodd fod ganddynt berson dynodedig sy'n gyfrifol am Anghenion Dysgu Ychwanegol, ond mae mwy o warchodwyr plant yn gofalu am blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ar hyn o bryd. Mae hyn felly'n awgrymu bod rhywfaint o ddryswch ynghylch ystyr y cwestiwn a ofynnwyd fel rhan o'r SASS.
- Mae 30.6% o ddarparwyr nad ydynt yn darparu neu'n dweud ar hyn o bryd nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gymorth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau ar draws Wrecsam, tra bo 45.6% o leoliadau'n cefnogi pob math o Anghenion Dysgu Ychwanegol. Roedd y rhan fwyaf o'r ymatebwyr a ddywedodd nad ydynt yn darparu ar hyn o bryd neu nad ydynt yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau yn warchodwyr plant. Dim ond 10 lleoliad gofal dydd llawn a ddywedodd nad oeddent ar hyn o bryd yn gallu darparu unrhyw gefnogaeth i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol ac anabledau.
- Mae cymorth ar gael i rieni sydd â phlentyn ag anghenion dysgu ychwanegol a lleoliadau gan Wasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd Wrecsam, drwy'r Panel Gofal Plant a Seibiant i Bobl Anabl. Mae'r panel hwn yn gweithio i leoli ac ariannu plant ag ADY mewn lleoliadau addas. Mae data gan WFIS wedi dangos bod y gwasanaeth wedi ymdopi'n dda â chefnogi'r nifer uchel o blant ag ADY yn Wrecsam i ddod o hyd i leoliadau gofal plant addas. Mae hyn yn awgrymu, er bod nifer uchel o warchodwyr plant yn dweud nad ydynt yn gallu cefnogi plentyn ag ADY, bod digon o leoedd ar gael ar draws lleoliadau gofal dydd llawn i ateb y galw. Mae'r llefydd

hyn yn cynnwys 7 gwarchodwr plant, 34 o leoliadau gofal dydd llawn a 24 o leoliadau gofal dydd sesiynol.

- Yn gyffredinol, mae ansawdd y ddarpariaeth yn Wrecsam yn dda, gyda dros 90% o'r darparwyr yn cael sgôr Da neu Wych ym mhob maes. Mae'r darparwyr hynny sy'n cael eu hystyried yn ddigonol mewn 2 ardal neu fwy wedi'u lleoli yng Ngogledd a De Wrecsam.
- Ar hyn o bryd mae 125 o ddarparwyr gofal plant Wrecsam wedi cofrestru i ddarparu'r Cynnig Gofal Plant, sy'n cynrychioli 86.2% o ddarparwyr gofal plant. Pan ofynnwyd a oedd unrhyw gyllid o'r Cynnig Gofal Plant yn cael ei ddarparu, ymatebodd 73.1% o'r darparwyr bod hynny yn cael ei gynnig. Nododd 65.3% o ddarparwyr fod y mwyafrif o'r rhieni sy'n defnyddio eu gwasanaethau ar hyn o bryd yn derbyn Gofal Plant Di-dreth neu Dalebau Gofal Plant i gefnogi cost gofal plant. Mae hyn yn awgrymu bod galw mawr am leoedd Cynnig Gofal Plant, Gofal Plant Di-dreth a Thalebau Gofal Plant, ond bod y galw hwnnw'n cael ei ddiwallu.
- Pris cyfartalog 50 awr o ofal yr wythnos i blentyn dan ddwy oed mewn meithrinfa yw £269.86 ar draws Prydain Fawr, neu £14,030. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £237.28 yr wythnos ar draws Prydain Fawr, neu £12,340 y flwyddyn. Yng Nghymru, [pris cyfartalog 50 awr o ofal yr wythnos i blentyn dan ddwy oed](#) mewn meithrinfa yw £246.79. Gyda gwarchodwr plant i blentyn dan ddwy oed, mae'n £230.69 yr wythnos. O ystyried y data a gasglwyd fel rhan o'r Cynllun, mae'r costau ar gyfer gofal plant yn gyffredinol yn is nag ar gyfer Cymru a Phrydain yn gyffredinol.
- Mae cyfanswm o 26 o ddarparwyr yn gallu darparu Dechrau'n Deg ar hyn o bryd.
- Ychydig iawn o ddarparwyr sy'n cynnig gofal gyda'r nos, dros nos neu ar benwythnosau, er ei bod yn ymddangos nad oes llawer o alw am hyn.

Prif ganfyddiadau'r arolwg rhieni

- Dywedodd y rhan fwyaf o rieni (60.4%) eu bod yn 'fodlon iawn' â gofal plant yn eu hardal, gyda 29.5% yn 'eithaf bodlon'. Roedd 1.8% o rieni yn 'anfodlon iawn'.
- Dywedodd nifer sylweddol o rieni fod gofal plant yn achosi problemau yn y gwaith a dywedodd rhai fod gofal plant wedi eu hatal rhag parhau i weithio neu hyd yn oed ddechrau gweithio/cael swydd yn gyfan gwbl.
- Roedd 40.5% o'r rhieni a ymatebodd yn rhagweld y byddai angen mwy o ofal plant arnynt yn ystod y 2 flynedd nesaf. Bydd y rhan fwyaf o rieni a ddywedodd y byddant yn cynyddu eu defnydd o ofal plant yn edrych yn benodol i'w ddefnyddio (yn nhrefn amlder) cyn ac ar ôl ysgol, meithrinfeydd dydd preifat, clybiau gwyliau a gofal plant anffurfiol.
- Dim ond 20.5% o rieni a ddywedodd eu bod yn gallu siarad Cymraeg, sy'n is na chanran Wrecsam yn gyffredinol. Mae 11.8% o rieni sy'n ymateb yn cael gofal plant drwy gyfrwng y Gymraeg ar hyn o bryd.
- Nododd rhieni mai fforddiadwyedd yw'r prif rwystr, gan olygu bod yn well gan rieni ddefnyddio gofal plant anffurfiol fel teulu a ffrindiau.
- Mae ymatebion gan rieni yn awgrymu y gellid gwella gofal plant yn gyffredinol gyda chostau mwy fforddiadwy, gwell ansawdd, a mwy o oriau ar gael. Fodd bynnag, er mai gwell ansawdd oedd yr ail ateb mwyaf cyffredin, dim ond 4 rhiant a ddywedodd hyn. Nid yw'r galw hwn am well ansawdd yn cyd-fynd â sgoriau arolygu presennol lleoliadau, gyda 90.5% o ddarpariaethau ar draws Wrecsam yn cael 'Da' neu 'Rhagorol' ym mhob un o'r Meysydd

Adolygu Ansawdd Gofal. Mae hyn, gyda'r nifer fach o ymatebion a ddywedodd y gellid gwella ansawdd, yn awgrymu nad yw argaeledd darpariaeth o ansawdd yn broblem gyffredin ar draws Wrecsam.

Prif ganfyddiadau'r arolwg plant

Dim ond 37 o blant a ymatebodd i'r arolwg ond ni atebodd pob un bob cwestiwn, gan ei gwneud yn anodd dod i unrhyw gasgliadau cyffredinol ynghylch gofal plant ar draws y sir.

Gyda hynny'n cael ei ystyried, prif ganfyddiadau'r arolygon plant yw:

- Mae pob plentyn a atebodd yr arolwg yn mwynhau eu hamser yn eu lleoliad gofal plant.
- Mae gan bron pob plentyn gyfle i chwarae y tu mewn a'r tu allan.
- Mae bron pob plentyn yn cael cyfle i chwarae gyda'u ffrindiau.
- Mae'r rhan fwyaf o blant yn dod i ofal plant oherwydd bod eu rhieni yn y gwaith.

Prif ganfyddiadau gan randdeiliaid a chyflogwyr

- Yn anffodus, nid oedd unrhyw randdeiliaid na chyflogwyr yn ymwneud â'r arolygon ar-lein a hysbysebwyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam.
- Mae hyn yn awgrymu bod angen gwneud rhagor o waith i sicrhau bod cyflogwyr yn diwallu anghenion gofal plant eu gweithwyr ac yn gwybod ble i gael gafael ar gymorth i roi atebion gofal plant effeithiol ar waith er mwyn i rieni, gan gynnwys y rheini sy'n gweithio oriau annodweddiadol, gael cymorth i gael gafael ar waith.
- Hefyd, mae angen ymgysylltu ymhellach â rhanddeiliaid a dylid annog rhanddeiliaid i ddarllen ac ymateb i ganfyddiadau'r adroddiad hwn.

Atodiad 2: Tablau

Tabl A – Amcanestyniadau poblogaeth Wrecsam (ar draws awdurdodau lleol) ar gyfer y pum mlynedd nesaf ac ar gyfer y tair blynedd flaenorol ([Ffynhonnell: Stats Cymru](#))

Blwyddyn	Poblogaeth
2018	136126
2019	135955
2020	135791
2021	135635
2022	135466
2023	135279
2024	135072
2025	134844
2026	134611
2027	134375

Tabl B – Cyfanswm poblogaeth plant 0-4 oed yn ôl ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward Etholiadol	0 Oed	1 Oed	2 Oed	3 Oed	4 Oed
Acton	35	38	53	39	44
Parc Borrass	10	17	18	14	16
Brynyffynnon	40	55	38	43	49
Cartrefle	AMH	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol
Erddig	21	12	21	18	15
Garden Village	11	14	12	13	13
Grosvenor	21	26	21	25	23
Hermitage	20	28	30	28	27
Little Acton	16	20	21	17	20
Maesydre	16	19	17	30	22
Offa	26	27	34	31	28
Queensway	45	54	46	57	60

Rhosnesni	27	38	21	38	26
Smithfield	35	39	41	41	50
Stansty	14	20	22	22	19
Whitegate	39	41	38	38	40
Wynnstay.	33	26	34	35	39
Cyfanswm	409	474	467	489	491

Ardal gymunedol y gogledd

Ward Etholiadol	0 Oed	1 Oed	2 Oed	3 Oed	4 Oed
Brymbo	54	68	73	73	65
Bryn Cefn	18	24	18	25	18
Coedpoeth	52	53	53	56	62
Dwyrain Gorllewin Gresffordd ^a	14	15	10	13	14
Gwenfro	14	22	30	31	39
Gogledd Gwersyllt.	39	36	44	40	48
Gorllewin Gwersyllt	34	35	37	28	43
Dwyrain a De Gwersyllt	59	59	59	59	67
Llai	35	58	60	52	49
Marford Hoseley ^a	17	18	13	24	20
Minera	24	16	26	20	28
Brychdyn Newydd	61	54	68	44	49
Rossett	26	16	33	22	19
Cyfanswm	447	474	524	487	521

Ardal gymunedol y de

Ward Etholiadol	0 Oed	1 Oed	2 Oed	3 Oed	4 Oed
Bronington	9	21	13	26	22
Cefn	39	55	48	49	51
Dyffryn Ceiriog	11	20	17	15	16
Gogledd y Waun	23	30	20	29	38
De'r Waun	19	19	25	13	25
Esclusham	33	36	33	26	33
Holt	37	28	38	34	34
Johnstown	36	40	41	33	37
Llangollen Wledig	13	20	22	12	23
Marchwiel	20	18	21	21	24
Owrtyn	29	21	40	37	30
Pant	26	28	32	33	31
Penycae	30	30	23	21	29
De Penycae a Rhiwabon	20	19	23	31	29
Plas Madog	37	50	35	39	40
Ponciau	61	66	61	51	51
Rhiwabon	42	39	38	41	43
Cyfanswm	485	540	530	511	556

Tabl C – Nifer y plant y rhagwelir y byddant yn byw yn Wrecsam erbyn 2026 ([ffynhonnell: Amcangyfrifon seiliedig ar y Swyddfa Ystadegau Gwladol 2018, a gyhoeddwyd ym mis Mawrth 2020](#))

Y garfan oedran	Poblogaeth Breswyl 2020	Poblogaeth Breswyl 2023	Newid o ran rhif 2020 – 2023	Poblogaeth Breswyl 2026	Newid o ran rhif 2020 – 2026
0 – 1 oed	2988	2871	-117	2790	-198
2 mlynedd	1527	1486	-41	1428	-99
3 – 4 oed	3109	3019	-90	2910	-199
5 – 7 oed	4914	4646	-268	4508	-406
8 – 11 oed	7052	6597	-455	6253	-799
12 – 18 oed	11061	11994	933	12004	943
Cyfanswm 0 - 4 oed	7624	7376	-248	7128	-496
Cyfanswm 5 – 18 oed	23027	23237	210	22765	-262

Tabl D - Cyfraddau genedigaethau yn Wrecsam rhwng 2017 a 2020 ([Ffynhonnell: Stats Cymru 2021](#))

Dyddiad	Genedigaethau Byw
2017	1579
2018	1441
2019	1395
2020	1305

Tabl E – Wrecsam (a) mudo rhyngwladol a (b) tueddiadau mewnlifau ac all-lif mudo mewnol a welwyd ers 2013 – 2014 hyd at 2018 – 2020 ([ffynhonnell: ONS 2020](#))

Mudo Rhyngwladol Mewnlifau

Blwyddyn	2013 – 2014	2014 – 2015	2015 – 2016	2016 – 2017	2017 – 2018	2018 – 2019	2019-2020
Wrecsam	538	546	624	564	618	676	552

Mudo Rhyngwladol Allifoedd. Athreuliad mudo net

Blwyddyn	2013 – 2014	2014 – 2015	2015 – 2016	2016 – 2017	2017 – 2018	2018 – 2019	2019-2020
Wrecsam	556	742	442	712	651	529	433
Athreuliad mudo net	-18	-196	182	-148	-33	147	119

Mudo Mewnol Mewnlfau

Blwyddyn	2013 – 2014	2014 – 2015	2015 – 2016	2016 – 2017	2017 – 2018	2018 – 2019	2019-2020
Wrecsam	4034	3753	3864	4100	4073	4047	3631

Mudo Mewnol Allifoedd. Athreuliad mudo net

Allifoedd	2013 – 2014	2014 – 2015	2015 – 2016	2016 – 2017	2017 – 2018	2018 – 2019	2019-2020
Wrecsam	4148	4195	4236	4312	4189	4507	3717
Athreuliad mudo net	-114	-442	-372	-212	-116	-460	-86

Tabl F – Nifer y plant yn Wrecsam sy'n byw ym mhob aelwyd sy'n hawlio budd-dal y tu allan i'r gwaith ym mis Mai 2017 fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward Etholiadol	0 - 4 oed	5 - 10 oed	11 - 15 oed	16 – 18 oed	0 - 15 oed	0 – 18 oed
Acton	50	60	25	15	130	150
Parc Borrás	0	0	5	0	15	10
Brynyffynnon	30	10	15	5	55	55
Cartrefle	60	60	50	20	165	185
Erddig	5	5	5	5	15	20
Garden Village	5	5	5	0	10	15
Grosvenor	20	25	15	0	65	70
Hermitage	50	30	25	10	100	110
Little Acton	10	5	5	5	20	25
Maesydre	20	30	20	5	80	80
Offa	20	15	15	5	50	60
Queensway	165	145	70	20	385	410
Rhosnesni	15	15	5	5	35	40

Smithfield	35	40	25	5	95	100
Stansty	10	10	10	5	30	35
Whitegate	40	45	30	10	105	120
Wynnstay	105	100	70	30	270	300
Cyfanswm	640	600	395	145	1625	1785

Ardal gymunedol y de

Ward Etholiadol	0 - 4 oed	5 - 10 oed	11 - 15 oed	16 - 18 oed	0 - 15 oed	0 - 18 oed
Bronington	10	10	5	0	30	30
Cefn	35	45	40	30	120	145
Dyffryn Ceiriog	15	10	5	5	25	35
Gogledd y Waun	15	25	20	10	55	65
De'r Waun	20	20	10	5	50	55
Esclusham	15	20	20	5	55	65
Holt	25	20	10	5	50	60
Johnstown	30	40	20	10	90	95
Llangollen Wledig	10	5	10	5	25	30
Marchwiel	15	10	10	10	35	45
Owrtyn	10	5	15	0	30	30
Pant	65	65	40	20	165	180
Penycae	60	60	40	20	165	185
De Penycae a Rhiwabon	15	25	15	10	50	60
Plas Madog	90	75	60	25	220	250
Ponciau	65	60	40	25	165	185
Rhiwabon	40	25	20	10	85	90
Cyfanswm	535	520	380	195	1415	1605

Ardal gymunedol y gogledd

Ward Etholiadol	0 - 4 oed	5 - 10 oed	11 - 15 oed	16 - 18 oed	0 - 15 oed	0 - 18 oed
Brymbo	45	50	40	10	130	140
Bryn Cefn	25	35	10	15	75	85
Coedpoeth	85	70	45	25	205	225

Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	10	10	5	10	30	30
Gwenfro	30	40	30	10	95	110
Dwyrain a De Gwersyllt	35	45	30	30	115	140
Gogledd Gwersyllt.	55	55	40	15	155	175
Gorllewin Gwersyllt	25	30	30	15	90	100
Llai	50	65	50	20	160	180
Marford a Hoseley	5	0	0	5	10	10
Minera	15	15	5	5	35	40
Brychdyn Newydd	65	70	40	25	175	195
Rossett	10	10	5	5	20	25
Cyfanswm	455	495	330	190	1295	1455

Tabl G – Plant sy'n byw mewn teuluoedd incwm isel absoliwt yn Wrecsam yn ôl ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Newid o ran rhif	Canran
Acton	150	8.40
Parc Borrass	10	0.56
Brynyffynnon	55	3.08
Cartrefle	185	10.36
Erddig	20	1.12
Garden Village	15	0.84
Grosvenor	70	3.92
Hermitage	110	6.16
Little Acton	25	1.40
Maesydre	80	4.48
Offa	60	3.36
Queensway	410	22.96
Rhosnesni	40	2.24
Smithfield	100	5.60
Stansty	35	1.96
Whitegate	120	6.72
Wynnstay.	300	16.80
Cyfanswm	1785	36.84

Ardal gymunedol y de

Ward	Newid o ran rhif	Canran
Bronington	30	1.86
Cefn	145	9.03
Dyffryn Ceiriog	35	2.18
Gogledd y Waun	65	4.04
De'r Waun	55	3.42
Esclusham	65	4.04
Holt	60	3.73
Johnstown	95	5.91
Llangollen Wledig	30	1.86
Marchwiel	45	2.80
Owrtyn	30	1.86
Pant	180	11.21
Penycae	185	11.52
Penycae a De Rhiwabon	60	3.73
Plas Madog	250	15.57
Ponciau	185	11.52
Rhiwabon	90	5.60
Cyfanswm	1605	33.12

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Newid o ran rhif	Canran
Brymbo	140	9.62
Bryn Cefn	85	5.84
Coedpoeth	225	15.46
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	30	2.06
Gwenfro	110	7.56
Dwyrain a De Gwersyllt	140	9.62
Gogledd Gwersyllt.	175	12.02
Gorllewin Gwersyllt	100	6.87
Llai	180	12.37
Marford a Hoseley	10	0.68
Minera	40	2.74
Brychdyn Newydd	195	13.40
Rossett	25	1.71
Cyfanswm	1455	30.03

Tabl H – Nifer y gwarchodwyr plant a llefydd gofal plant a ddarperir fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Gwarchodwyr Plant	Nifer y Llefydd
Acton	0	0
Parc Borrás	0	0
Brynyffynnon	1	11
Cartrefle	0	0
Erddig	1	2
Garden Village	0	0
Grosvenor	1	5
Hermitage	4	65
Little Acton	0	0
Maesydre	1	8
Offa	0	0
Queensway	1	10
Rhosnesni	2	8
Smithfield	0	0
Stansty	0	0
Whitegate	0	0
Wynnstay.	0	0
Cyfanswm Canol	11	109

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Gwarchodwyr Plant	Nifer y Llefydd
Brymbo	0	0
Bryn Cefn	0	0
Coedpoeth	4	28
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	1	8
Gwenfro	0	0
Dwyrain a De Gwersyllt	2	16

Gogledd Gwersyllt.	0	0
Gorllewin Gwersyllt	3	22
Llai	0	0
Marford a Hoseley	0	0
Minera	0	0
Brychdyn Newydd	3	15
Rossett	0	0
Cyfanswm y Gogledd	13	89

Ardal gymunedol y de

Ward	Gwarchodwyr Plant	Nifer y Llefydd
Bronington	0	0
Cefn	0	0
Gogledd y Waun	0	0
De'r Waun	0	0
Dyffryn Ceiriog	0	0
Esclusham	2	24
Holt	0	0
Johnstown	1	10
Llangollen Wledig	2	7
Marchwiel	1	6
Owrtyn	0	0
Pant	0	0
Penycae	1	14
De Penycae a Rhiwabon	1	8
Plas Madog	0	0
Ponciau	2	14
Rhiwabon	2	20
Cyfanswm De	12	103

Cyfanswm ardal gymunedol ganolog, gogledd, de

Ward	Gwarchodwyr Plant	Nifer y Llefydd
Cyfanswm	36	301

Tabl I – Nifer y darparwyr gofal dydd llawn a'r lleoedd gofal plant a ddarperir fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Gofal Dydd Llawn	Nifer y Llefydd
Acton	1	105
Parc Borrás	2	178
Brynyffynnon	5	269
Cartrefle	0	0
Erddig	0	0
Garden Village	1	44
Grosvenor	5	358
Hermitage	1	48
Little Acton	0	0
Maesydre	0	0
Offa	3	149
Queensway	1	70
Rhosnesni	1	278
Smithfield	0	0
Stansty	0	0
Whitegate	0	0
Wynnstay.	0	0
Cyfanswm Canol	20	1499

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Gofal Dydd Llawn	Nifer y Llefydd
Brymbo	2	94
Bryn Cefn	2	57

Coedpoeth	2	100
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	2	249
Gwenfro	1	0
Dwyrain a De Gwersyllt	2	79
Gogledd Gwersyllt.	2	66
Gorllewin Gwersyllt	1	62
Llai	2	240
Marford a Hoseley	1	64
Minera	2	114
Brychdyn Newydd	3	132
Rossett	2	200
Cyfanswm y Gogledd	24	1457

Ardal gymunedol y de

Ward	Gofal Dydd Llawn	Nifer y Llefydd
Bronington	3	127
Cefn	2	82
Gogledd y Waun	0	0
De'r Waun	1	81
Dyffryn Ceiriog	0	0
Esclusham	1	53
Holt	5	268
Johnstown	0	0
Llangollen Wledig	2	49
Marchwiel	0	0
Owrtyn	3	146
Pant	1	16
Penycae	0	0
De Penycae a Rhiwabon	0	0

Plas Madog	1	48
Ponciau	1	27
Rhiwabon	1	76
Cyfanswm De	21	973

Cyfanswm ardal gymunedol ganolog, gogledd, de

Ward	Gofal Dydd Llawn	Nifer y Llefydd
Cyfanswm	65	3929

Tabl J – Nifer y darparwyr gofal dydd sesiynol a'r lleoedd gofal plant a ddarperir fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Gofal Sesiynol	Nifer y Llefydd
Acton	0	0
Parc Borrás	0	0
Brynyffynnon	0	0
Cartrefle	0	0
Erddig	0	0
Garden Village	1	13
Grosvenor	2	31
Hermitage	1	16
Little Acton	0	0
Maesydre	0	0
Offa	0	0
Queensway	1	7
Rhosesni	0	0
Smithfield	0	0
Stansty	2	30
Whitegate	1	20
Wynnstay.	2	46
Cyfanswm Canol	10	163

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Gofal Sesiynol	Nifer y Llefydd
Brymbo	0	0
Bryn Cefn	1	22
Coedpoeth	1	26
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	0	0
Gwenfro	0	0
Dwyrain a De Gwersyllt	1	18
Gogledd Gwersyllt.	0	0
Gorllewin Gwersyllt	0	0
Llai	0	0
Marford a Hoseley	0	0
Minera	0	0
Brychdyn Newydd	0	0
Rossett	0	0
Cyfanswm y Gogledd	3	66

Ardal gymunedol y de

Ward	Gofal Sesiynol	Nifer y Llefydd
Bronington	1	18
Cefn	1	20
Gogledd y Waun	1	30
De'r Waun	1	30
Dyffryn Ceiriog	0	0
Esclusham	1	23
Holt	0	0
Johnstown	1	17
Llangollen Wledig	0	0
Marchwiell	1	15

Owrtyn	0	0
Pant	2	40
Penycae	1	13
De Penycae a Rhiwabon	0	0
Plas Madog	1	4
Ponciau	1	18
Rhiwabon	1	15
Cyfanswm De	13	243

Cyfanswm ardal gymunedol ganolog, gogledd, de

Ward	Gofal Sesiynol	Nifer y Llefydd
Cyfanswm	26	472

Tabl K – Nifer y darparwyr gofal y tu allan i'r ysgol a'r lleoedd a ddarperir fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Gofal y tu allan i'r Ysgol	Nifer y Llefydd
Acton	0	0
Parc Borrás	0	0
Brynyffynnon	0	0
Cartrefle	0	0
Erddig	0	0
Garden Village	1	162
Grosvenor	0	0
Hermitage	1	15
Little Acton	0	0
Maesydre	1	60
Offa	1	114
Queensway	0	0
Rhosesni	0	0
Smithfield	0	0

Stansty	1	65
Whitegate	0	0
Wynnstay.	0	0
Cyfanswm Canol	5	416

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Gofal y tu allan i'r Ysgol	Nifer y Llefydd
Brymbo	0	0
Bryn Cefn	0	0
Coedpoeth	0	0
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	1	77
Gwenfro	0	0
Dwyrain a De Gwersyllt	1	43
Gogledd Gwersyllt.	1	113
Gorllewin Gwersyllt	0	0
Llai	1	25
Marford a Hoseley	1	87
Minera	0	0
Brychdyn Newydd	0	0
Rossett	0	0
Cyfanswm y Gogledd	5	345

Ardal gymunedol y de

Ward	Gofal y tu allan i'r Ysgol	Nifer y Llefydd
Bronington	0	0
Cefn	1	35
Gogledd y Waun	1	68
De'r Waun	0	0
Dyffryn Ceiriog	0	0
Esclusham	0	0

Holt	1	50
Johnstown	0	0
Llangollen Wledig	0	0
Marchwiel	1	77
Owrtyn	2	87
Pant	0	0
Penycae	0	0
De Penycae a Rhiwabon	1	37
Plas Madog	0	0
Ponciau	1	69
Rhiwabon	0	0
Cyfanswm De	8	423

Cyfanswm ardal gymunedol ganolog, gogledd, de

Ward	Gofal y tu allan i'r Ysgol	Nifer y Llefydd
Cyfanswm	18	1184

Tabl L – Nifer yr holl fathau o ddarparwyr a llefydd gofal plant fesul ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Cyfanswm Lleoliadau	Cyfanswm Nifer y Llefydd
Acton	1	105
Parc Borrás	2	178
Brynyffynnon	6	280
Cartrefle	0	0
Erddig	1	2
Garden Village	3	232
Grosvenor	8	425
Hermitage	7	160
Little Acton	0	0
Maesydre	2	68
Offa	4	263
Queensway	3	94
Rhosnesni	3	286
Smithfield	0	0

Stansty	3	125
Whitegate	1	40
Wynnstay.	3	934
Cyfanswm Canol	47	3192

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Cyfanswm Lleoliadau	Cyfanswm Nifer y Llefydd
Brymbo	2	94
Bryn Cefn	3	101
Coedpoeth	7	180
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	4	334
Gwenfro	1	0
Dwyrain a De Gwersyllt	6	174
Gogledd Gwersyllt.	3	179
Gorllewin Gwersyllt	4	84
Llai	3	265
Marford a Hoseley	2	151
Minera	2	114
Brychdyn Newydd	6	147
Rossett	2	200
Cyfanswm y Gogledd	45	2023

Ardal gymunedol y de

Ward	Cyfanswm Lleoliadau	Cyfanswm Nifer y Llefydd
Bronington	4	163
Cefn	3	157
Gogledd y Waun	2	128
De'r Waun	2	141
Dyffryn Ceiriog	0	0
Esclusham	5	123
Holt	6	318
Johnstown	2	44
Llangollen Wledig	4	56
Marchwiel	3	113
Owrtyn	5	233
Pant	3	96
Penycae	2	40
De Penycae a Rhiwabon	2	45
Plas Madog	2	56
Ponciau	5	146

Rhiwabon	4	126
Cyfanswm De	54	1985

Cyfanswm ardal gymunedol ganolog, gogledd, de

Ward	Cyfanswm Lleoliadau	Cyfanswm Nifer y Llefydd
Cyfanswm	146	7200

Tabl M – Nifer y plant sy'n cael gofal plant ym mhob grŵp oedran rhwng 0 a 4 oed, wedi'u halinio â'r ward.

Ardal gymunedol ganolog

Ward	Plant 0-1 oed	Plant 2 oed	Plant 3-4 oed
Acton	AMH	7	28
Parc Borrás	24	28	70
Brynyffynnon	60	90	111
Erddig	1	AMH	Ddim yn berthnasol
Garden Village	AMH	20	34
Grosvenor	57	79	117
Hermitage	7	38	62
Maesydre	2	AMH	32
Offa	AMH	Ddim yn berthnasol	140
Queensway	21	22	23
Rhosnesni	2	5	94
Stansty	AMH	3	36
Whitegate	AMH	15	8
Wynnstay.	2	38	21
Cyfanswm Canol	176	345	665

Ardal gymunedol y gogledd

Ward	Plant 0-1 oed	Plant 2 oed	Plant 3-4 oed
Brymbo	13	9	33
Bryn Cefn	AMH	13	31
Coedpoeth	22	16	56

Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	69	72	107
Gwenfro	AMH	Ddim yn berthnasol	Ddim yn berthnasol
Dwyrain a De Gwersyllt	2	22	86
Gogledd Gwersyllt.	AMH	20	49
Gorllewin Gwersyllt	25	29	23
Llai	AMH	Ddim yn berthnasol	21
Llai	AMH	20	73
Marford a Hoseley	AMH	27	55
Minera	AMH	Ddim yn berthnasol	50
Brychdyn Newydd	AMH	36	5
Rossett	27	23	22
Cyfanswm y Gogledd	158	287	611

Ardal gymunedol y de

Ward	Plant 0-1 oed	Plant 2 oed	Plant 3-4 oed
Bronington	5	21	58
Cefn	AMH	16	94
Gogledd y Waun	AMH	8	27
De'r Waun	34	24	50
Esclusham	2	17	32
Holt	51	64	118
Johnstown	4	9	13
Llangollen Wledig	15	16	24
Marchwiel	AMH	Ddim yn berthnasol	18
Owrtyn	14	35	57
Pant	AMH	48	34
Penycae	1	16	1
De Penycae a Rhiwabon	3	2	2

Plas Madog	AMH	16	32
Ponciau	3	23	38
Rhiwabon	17	9	48
Cyfanswm De	149	324	646

Tabl N – Nifer y plant sy'n cael lleoedd amser llawn, rhan amser ac ad hoc, o hydref 2021 ymlaen, wedi'u halinio â ward

Ardal gymunedol ganolog

Ward Etholiadol	Cyfanswm nifer y plant ar lyfrau	Plant mynychu llawn sy'n amser	Plant mynychu rhan sy'n amser	Plant mynychu ad hoc sy'n
Acton	105	79	20	6
Parc Borrass	178	46	130	2
Brynyffynnon	280	38	208	34
Cartrefle	0	0	0	0
Erddig	2	0	2	0
Garden Village	219	23	125	71
Grosvenor	394	37	196	26
Hermitage	144	74	61	9
Little Acton	0	0	0	0
Maesydre	68	15	23	30
Offa	263	65	143	55
Queensway	87	7	77	3
Rhosnesni	286	2	99	185
Smithfield	0	0	0	0
Stansty	95	48	26	21
Whitegate	20	0	20	0
Wynnstay.	842	0	0	842
Cyfanswm Canol	3029	434	1176	1419

Ardal gymunedol gogledd

Ward Etholiadol	Cyfanswm nifer y plant ar lyfrau	Plant mynychu llawn sy'n amser	Plant mynychu rhan sy'n amser	Plant mynychu ad hoc sy'n
Brymbo	94	6	61	27
Bryn Cefn	79	24	51	4

Coedpoeth	154	5	136	13
Dwyrain a Gorllewin Gresffordd	334	15	315	4
Gwenfro	0	0	0	0
Dwyrain a De Gwersyllt	156	55	58	43
Gogledd Gwersyllt.	179	13	78	88
Gorllewin Gwersyllt	84	14	68	2
Llai	265	21	128	116
Marford a Hoseley	151	15	100	36
Minera	114	10	94	10
Brychdyn Newydd	147	16	102	29
Rossett	200	28	169	3
Cyfanswm y Gogledd	1957	222	1360	375

Ardal gymunedol y de

Ward Etholiadol	Cyfanswm nifer y plant ar lyfrau	Plant mynychu llawn sy'n amser	Plant mynychu sy'n rhan amser	Plant mynychu ad hoc sy'n
Bronington	145	25	68	52
Cefn	137	37	89	11
Gogledd y Waun	98	11	37	53
De'r Waun	111	31	79	1
Dyffryn Ceiriog	0	0	0	0
Esclusham	100	31	44	25
Holt	318	6	202	110
Johnstown	27	10	14	3
Llangollen Wledig	56	8	45	3
Marchwiel	98	12	86	0
Owrtyn	233	19	149	65
Pant	56	16	0	40
Penycae	27	16	5	6
De Penycae a Rhiwabon	45	9	23	13

Plas Madog	52	37	15	0
Ponciau	128	13	114	1
Rhiwabon	111	5	97	9
Cyfanswm De	1742	286	1064	392

Tabl O – Arolwg rhieni: Incwm cartref gros yr wythnos

Ymateb	Canran o'r Cyfanswm
Dewis peidio dweud	2.1%
Hyd at £100	2.8%
£100 i £149	2.1%
£150 i £249	6%
£250 i £349	10.2%
£350 i £499	11%
£500 i £580	19.4%
£581 i £750	15.2%
£750 i £999	16.6%
Mwy na £1,000	14.5%

Tabl P – Arolwg rhieni: boddhad gofal plant

Datganiad	Cytuno'n Gryf	Tueddu i Gytuno	Tueddu i Anghytuno	Anghytuno'n Gryf	AMH
Rwy'n fodlon â'm gofal plant yn ystod y tymor	157	97	8	4	30
Rwy'n fodlon â'm gofal plant yn ystod gwyliau'r ysgol	108	84	24	16	62
Mae ansawdd y gofal plant yn uchel	158	88	13	6	29
Mae dewis da o ofal plant yn fy ardal	74	111	57	30	23
Mae gofal plant mewn lleoliad da	123	104	33	15	21
Mae gofal plant yn darparu ar gyfer anghenion fy mhiant	136	94	21	11	33
Hoffwn i fy mhientyn fynychu mwy o ofal plant cofrestredig	56	58	35	28	117
Mae gofal plant yn rhy ddud	167	74	27	5	23
Byddai'n well gen i ddefnyddio teulu/ffrindiau ar gyfer gofal plant	43	87	68	29	66

Mae gen i broblem gyda threfniadau gofal plant sy'n annibynadwy (e.e. canslo sesiynau ar fyr rybudd)	19	25	30	90	130
Mae gofal plant yn rhwystr i mi rhag cael gwaith neu hyfforddiant	52	54	42	59	86
Rwy'n gwybod ble i gael gwybodaeth am ofal plant	70	112	55	30	28
Rwy'n gwybod ble i gael gwybodaeth am gymorth ariannol ar gyfer gofal plant	35	70	73	83	32